

JUGOSLOVENSKI PREGLAD

*INFORMATIVNO-DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI*

JANUAR 1963. GODINA VII

1

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA VII
Januar 1963.

Uredivački odbor:

Predsednik NIKOLA MINČEV, *članovi:* BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ,
LJUBICA MIHIĆ, ANTE NOVAK, VOJO RAKIĆ, STANA TOMAŠEVIĆ,
dr TONE VRATUŠA.

Glavni urednik: BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač:

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«
BEOGRAD, Knez Mihailova 6.

S A D R Ž A J

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Razvoj svojinskih odnosa 1—8

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Aktivnost Centralnog veća Saveza sindikata (1959—1962) .. 9—10

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1963. godinu 11—14

Putnički saobraćaj: 15—18

Troškovi proizvodnje pšenice, kukuruza i šećerne repe
na društvenim gazdinstvima 19—26

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Rashodi za zdravstvenu zaštitu 1956—1962. 27—30

PROSVETA, NAUKA I KULTURA

Doktorat nauka u 1961. i 1962. godini 31—42

SPOLJNA POLITIKA

Diplomatsko-konzularna predstavništva 43—48

RAZVOJ SVOJINSKIH ODNOSA

SVOJINA PRE RATA

Društveno uređenje predratne Jugoslavije zasnivalo se na kapitalističkim proizvodnim odnosima, ali su, pored njih, postojali i proizvodni odnosi zasnovani na ličnom radu sopstvenika sitnih sredstava za proizvodnju, kao i proizvodni odnosi koji vode svoje poreklo iz rodovskog i feudalnog društva. Otuda je, pored kapitalističke privatne svojine, postojala i radna privatna svojina zemljoradnika, zanatlija i drugih sitnih proizvođača, kao i relikti svojine tih ranijih društveno-ekonomskih formacija, koji su u novim uslovima poprimili karakter privatne svojine. Na složenost svojinskih odnosa uticala je i podeljenost države na šest pravnih područja,¹ na kojima su ti odnosi bili različito pravno normirani, kao i vekovne tuđinske vladavine, pod kojima su jugoslovenskim narodima nametani odnosi svojine pogodni za te vladavine. Ali, za društveno uređenje predratne Jugoslavije karakteristična je privatna svojina, u prvom redu kapitalistička privatna svojina, tj. svojina na sredstvima za proizvodnju, zasnovana na eksploataciji najamnog rada.

Subjekti prava svojine u predratnom jugoslovenskom pravu bili su fizička i pravna lica (trgovačka društva, privredne zadruge, država, banovine, opštine, javnopravna tela, porodične zadruge, politička, sportska, kulturna i druga udruženja, verske ustanove, i dr.). Međutim, na karakter privatne svojine nije uticala činjenica da li je subjekt prava svojine fizičko ili pravno lice, jer se prisvajanje vršilo u privatnom interesu. Stoga je ovde u privatnu svojinu uvršćena i svojina države i njenih derivata, jer se, s obzirom na klasni karakter tih subjekata, njihova svojina po svojoj suštini nije razlikovala od privatne svojine drugih subjekata.

Privatna svojina nije bila, u načelu, ograničena ni po obimu niti po ovlašćenju njenih subjekata, bez obzira na predmet svojine i svojstvo subjekta.

Kao relikat svojine rodovskog uređenja, postojala je u predratnoj Jugoslaviji, osim u Sloveniji, svojina porodične zadruge ili kućne zajednice, a u Crnoj Gori i svojina plemena, sela i bratstva. Porodična zadruga je zajednica života, imovine i rada, zasnovana na krvnom srodstvu. Svojinski i drugi pravni odnosi u porodičnoj zadrugi bili su regulisani, zakonima i pravnim običajima, različito na pojedinim pravnim područjima, tako da se ne može govoriti o porodičnoj zadrugi kao jedinstvenom pravnom institutu. Ova ustanova uglavnom se bila zadržala na selu, ali, usled prodiranja kapitalizma na selo, i tamo se nalazila u procesu raspadanja. U Crnoj Gori, svako pleme, selo i mnoga bratstva imali su svoju zajedničku imovinu (komun). Komun su uglavnom sačinjavali: šume, šumsko zemljište, pašnjaci i vode.

Kao važniji ostaci proizvodnih odnosa feudalnog društva postojali su, pored svojine verskih ustanova: zadužbine, vakufi i kolonati. Dok je osnivanje zadužbina bilo naročito uobičajeno u Srbiji, vakufi su postojali u krajevima sa muslimanskim življem. To su u stvari bila zadužbinska imanja sa muslimanskim verskim obeležjem, zasnovana na verskoj tra-

diciji i namenjena verskim ili dobrotvornim svrhama. Kolonat je agrarni odnos u kojem siromašni seljak trajno obrađuje tuđu zemlju uz određena davanja sopstveniku. Kolonati su uglavnom postojali u Dalmaciji i Istri. Ukinuti su Zakonom o ukidanju agrarnih odnosa feudalnog karaktera na području Dalmacije i Hrvatskog primorja, koji je 20. novembra 1946. doneo Prezidium Sabora NR Hrvatske.²

PODRUŠTVLJAVANJE SVOJINE

U toku narodnooslobodilačkog rata, a naročito posle oslobođenja zemlje, izvršeno je područstvovanje najvažnijih sredstava za proizvodnju i drugih važnijih objekata u privatnoj svojini. To područstvovanje vršeno je postepeno, prema datim uslovima i potrebama i po raznim osnovama, uglavnom putem pravnih propisa. Jedino je imovina predratne jugoslovenske države, kao i imovina banovina, srezova, opština i raznih državnih institucija područstvovana u toku narodnooslobodilačkog rata samim faktom uspostavljanja narodne vlasti na oslobođenoj teritoriji, bez ikakvog formalnopravnog akta. Potpunim oslobođenjem zemlje izvršeno je područstvovanje te imovine na celoj teritoriji države.

Najvažniji osnovi područstvovanja privatne svojine bili su: konfiskacija, agrarna reforma i nacionalizacija poljoprivrednog zemljišta, nacionalizacija privatnih privrednih preduzeća, nacionalizacija zgrada i građevinskog zemljišta, i eksproprijacija. Pored tih osnova, područstvovanje je vršeno i na osnovu pravnih poslova (zaključivanje ugovora o prelasku nepokretnosti i drugih stvari u društvenu svojinu, i sl.).

KONFISKACIJA. Konfiskacija (oduzimanje bez naknade celokupne imovine ili samo određene imovine osuđenog lica) bila je važan osnov područstvovanja privatne imovine za vreme narodnooslobodilačkog rata. U tim uslovima, ona je imala značaj specifičnog načina eksproprijacije. Iako nije vršena na klasnoj, već na pravnoj osnovi (kao krivičnopravna sankcija za delo izdaje otadžbine), konfiskacija je imala i klasni smisao i klasnu pozadinu, jer je pogodila kapitaliste i veleposednike koji su zbog svojih klasnih interesa sarađivali s okupatorom i izvršili zločin izdaje naroda.

Prve odredbe o konfiskaciji imovine narodnih neprijatelja sadržane su u Objašnjenjima i uputstvima za rad narodnooslobodilačkih odbora u oslobođenim krajevima, koja je izdao Vrhovni štab NOV i POJ u Foči februara 1942 (»Fočanski propisi«). Prema tim propisima, narodnooslobodilački odbori, kao organi narodne vlasti, vršili su konfiskaciju imovine narodnih neprijatelja na osnovu rešenja o konfiskaciji koja su donosili vojni sudovi i drugi vojni organi. Konfiskovana imovina ulazila je u narodnooslobodilački fond. Odredbe o konfiskaciji imovine narodnih neprijatelja sadržane u »Fočanskim propisima«, u celini su ušle u Naredbu o izborima narodnooslobodilačkih odbora, koju je izdao Vrhovni štab NOV i POJ u septembru 1942. Posle oslobođenja zemlje donesen je, 9. juna 1945, Zakon o konfiskaciji imovine i izvršenju konfiskacije.³ Rešenja i presude o konfiskaciji kao pojedinačne akte donosili su sudski i drugi nadležni državni organi.

Drugi važan akt na osnovu kojeg je izvršeno područstvovanje privatne imovine je Odluka AVNOJ-a o prelazu u društvenu svojinu neprijateljske imovine, o državnoj upravi nad imovinom neprisutnih lica i o sekvestraciji nad imovinom koju su okupatorske vlasti prisilno otuđile, donesena 21. novembra 1944. Ova odluka je 31. jula 1946. postala Zakon o prelazu u državnu svojinu neprijateljske imovine i sekvestraciji nad imovinom odsutnih lica.⁴ Na osnovu te odluke odnosno zakona konfiskovana je: sva imovina Nemačkog Rajha na teritoriji Jugoslavije; sva

¹ Predratna jugoslovenska država bila je podeljena na ova pravna područja: Kasacionog suda u Beogradu (Srbija, uključujući Makedoniju, Kosovo i Metohiju), Kasacionog suda u Beogradu — Odeljenje B u Novom Sadu (Vojvodina), Stola sedmorice u Zagrebu (Hrvatska i Slavonija), Stola sedmorice u Zagrebu — Odeljenje B (Slovenija i Dalmacija), Vrhovnog suda u Sarajevu (Bosna i Hercegovina), i Velikog suda u Podgorici (Crna Gora).

² »Narodne novine NR Hrvatske«, 138/46 i 111/47.

³ »Službeni list DFJ«, 40/45 i 70/45, i »Službeni list FNRJ«, 61/46 i 105/46.

⁴ »Službeni list DFJ«, 39/45, i »Službeni list FNRJ«, 63/46 i 105/46.

imovina lica nemačke narodnosti, osim onih koja su se borila u redovima NOV i POJ ili su državljani neutralnih država a nisu se držala neprijateljski za vreme okupacije; sva imovina ratnih zločinaca i njihovih pomagača. Sva konfiskovana imovina prešla je u svojinu države bez naknade.

Konfiskacija je vršena i na osnovu Zakona o oduzimanju državljanstva oficirima i podoficirima bivše jugoslovenske vojske koji nisu hteli da se vrate u domovinu, pripadnicima vojnih formacija koji su služili okupatoru i odbegli u inostranstvo, kao i licima odbeglim posle oslobođenja.⁵ Oduzimanje državljanstva imalo je za posledicu konfiskaciju imovine tih lica. Posle donošenja Zakona o amnestiji od marta 1962. godine,⁶ Zakon o oduzimanju državljanstva prestao je da važi na osnovu Zakona o prestanku njegovog važenja,⁷ ali se on retko primenjivao i za vreme njegovog važenja.

Na osnovu konfiskacije izvršeno je područstvljavanje znatne imovine.

Neposredno posle završetka narodnooslobodilačkog rata, 24. maja 1945. donet je Zakon o oduzimanju ratne dobiti stečene za vreme neprijateljske okupacije.⁸ Iako ovo oduzimanje nije kazna u pravnom smislu, ono je imalo karakter konfiskacije, jer je celokupna ratna dobit, tj. uvećanje imovine koje je proisticalo iz privredne ili druge delatnosti za vreme neprijateljske okupacije, oduzeta u celini i bez naknade.

AGRARNA REFORMA I NACIONALIZACIJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA. Agrarna reforma u Jugoslaviji izvršena je na osnovu saveznog Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji⁹ i na osnovu republičkih zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji¹⁰ donetih na osnovu i u okviru njega. Docnije je donet savezni Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama,¹¹ kojim je određeno dalje ograničenje maksimuma poljoprivrednog zemljišnog poseda.

Osnovni cilj saveznog Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji je ostvarenje načela proklamovanog tim zakonom, a docnije i Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije iz 1946. godine da »zemlja pripada onima koji je obrađuju«. Naime, u predratnoj Jugoslaviji, pored toga što je znatan broj zemljoradnika bio bez zemlje, postojale su nesrazmerne razlike u veličini zemljišnog poseda. Prema popisu iz 1931. u Jugoslaviji je bilo oko 2 miliona gazdinstava, od čega je preko 68% imalo zemljišni posed manji od 5 ha, a od tog procenta 337.429 gazdinstava imalo je zemljišni posed od 1 do 2 ha, ili ukupno 540.369 ha zemlje. Na drugoj strani, zemljišni posed samo 208 veleposednika iznosio je 389.826 ha zemlje. Stoga je glavni cilj agrarne reforme bio ukidanje zemljišnog veleposeda i ograničenje zemljišnog poseda koji nije prelazio u veleposed (radi suzbijanja razvoja kapitalističkih elemenata na

selu i stvaranja materijalne osnove za osnivanje poljoprivrednih organizacija raznih oblika sa sredstvima u društvenoj svojini), kao i davanje zemlje seljacima koji je uopšte nisu imali ili je nisu imali dovoljno.

Na osnovu Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji prešli su u društvenu svojinu sledeći zemljišni posedi:

— veliki zemljišni posedi, a takvim posedima smatrani su poljoprivredna i šumska dobra čija je ukupna površina prelazila 45 ha ili 25—35 ha obradive zemlje (prema maksimumu obradive zemlje koji su u tim granicama odredili republički zakoni o agrarnoj reformi i kolonizaciji), ako su iskorišćavani putem zakupa ili najamne radne snage. Zajedno sa zemljom, u društvenu svojinu su prešle i zgrade, kao i postrojenja i živi i mrtvi poljoprivredni inventar koji se nalazio na toj zemlji. Ali, ako sopstvenik nije imao drugih sredstava za život, ostavljeno mu je 5 ha obradive zemlje, zatim kuća za stanovanje, odgovarajuće poljoprivredne zgrade i živi i mrtvi inventar. Za eksproprisanu zemlju, zgrade i inventar sopstveniku zemljišnog poseda nije davana nikakva naknada;

— zemljišni posedi banaka, akcionarskih društava i drugih pravnih lica, zajedno sa zgradama, postrojenjima i inventarom, bez naknade;

— zemljišni posedi crkava, manastira i drugih verskih ustanova, kao i zadužbina, zajedno sa zgradama, postrojenjima i inventarom, bez naknade. Međutim, verskim ustanovama ostavljano je u svojinu 10 ha od njihovog ukupnog zemljišnog poseda, a verskim ustanovama većeg značaja ili veće istorijske vrednosti do 30 ha obradive zemlje i do 30 ha šume;

— višak zemljišnog poseda zemljoradnika preko 20 do 35 ha obradivog zemljišta i višak zemljišnog poseda lica koja nisu zemljoradnici preko 3 do 5 ha obradivog zemljišta.¹² Ovim sopstvenicima određena je saveznim Zakonom naknada za eksproprisanu zemlju u visini jednogodišnjeg prinosa sa te zemlje.

Od zemlje koja je eksproprisan na osnovu saveznog Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji, kao i od zemlje koja je prešla u društvenu svojinu po nekim drugim osnovima, obrazovan je zemljišni fond agrarne reforme i kolonizacije.¹³ Ovaj fond iznosio je ukupno 1.564.000 ha zemlje, od čega je 1.075.000 ha činila obradiva i 489.000 ha neobradiva zemlja. Od toga je 797.700 ha zemlje podeljeno na 306.000 porodica (ostatak je upotrebljen za osnivanje poljoprivrednih organizacija sa društvenim sredstvima).

Veličina dodeljene zemlje pojedinim domaćinstvima zavisila je od broja njihovih članova. Domaćinstvima su dodeljene i stambene i ekonomske zgrade, kao i potreban inventar. Svojinu na dodeljenoj zemlji i zgradama stekli su svi članovi domaćinstva, i to tako što su postali suvlasnici (na ravne delove) tih nepokretnosti, pa je njihovo pravo svojine i uknjiženo u zemljišnim knjigama.¹⁴ Te

⁵ »Službeni list DFJ«, 64/45, i »Službeni list FNRJ«, 86/46.

⁶ Vidi: »Amnestija učinila krivičnih dela«, »Jug. pregled«, 1962, april, str. 150—152 (36—38).

⁷ »Službeni list FNRJ«, 22/62.

⁸ »Službeni list DFJ«, 36/45, i »Službeni list FNRJ«, 52/46.

⁹ Zakon je stupio na snagu 28. avgusta 1945 (»Službeni list DFJ«, 64/45, i »Službeni list FNRJ«, 24/46, 101/47, 105/48, 21/56 i 55/57).

¹⁰ Srbija: Zakon o agrarnoj reformi i unutrašnjoj kolonizaciji (»Službeni glasnik NR Srbije«, 5/48 i 34/56);

Hrvatska: Zakon o provođenju agrarne reforme i kolonizacije na području NR Hrvatske (»Narodne novine NR Hrvatske«, 80/45, 59/46, 111/47 i 25/48);

Slovenija: Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji (»Uradni list LR Slovenije«, 10/48 i 17/58);

Bosna i Hercegovina: Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NR Bosni i Hercegovini (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 2/46 18/46, 29/47);

Makedonija: Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji u NR Makedoniji (»Službeni vesnik na NR Makedonija«, 25/45, 11/46, 3/48 i 32/57);

Crna Gora: Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji (»Službeni list NR Crne Gore«, 7/45, 2/48 i 4/58).

¹¹ »Službeni list FNRJ«, 22/53.

¹² S obzirom na osobenosti zemljišnog poseda u pojedinim narodnim republikama, republičkim zakonima o agrarnoj reformi i kolonizaciji određen je maksimum obradivog zemljišta koji je ostavljen sopstvenicima, u navedenim granicama od 20 do 35 ha, odnosno od 3 do 5 ha.

¹³ Postojali su savezni zemljišni fond agrarne reforme i kolonizacije i republički fondovi agrarne reforme i kolonizacije. Iz fonda narodne republike dodeljivana je zemlja interesima iz te narodne republike (unutrašnja kolonizacija), dok je iz saveznog fonda dodeljivana zemlja u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini licima iz raznih narodnih republika koja su se na tu zemlju i naselila (savezna kolonizacija).

¹⁴ Prema saveznom Zakonu o agrarnoj reformi i kolonizaciji iz 1945, oni nisu mogli za vreme od 20 godina dodeljenu zemlju deliti, prodavati, davati u zakup ili zalagati. Izuzetno, mogla se dozvoliti dooba zemljišta u slučaju kad se domaćinstvo deli na više zemljoradničkih domaćinstava, kao i zamena zemljišta u slučaju stupanja sopstvenika u seljačku radnu zadrugu, a u cilju arondacije zadružne zemlje. Ova svojinska ograničenja ublažena su Zakonom o izmenama i dopunama saveznog Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji, koji je stupio na snagu 24. maja 1956. Prema tom zakonu, zabrana doobe, otuđenja, davanja u zakup i zalaganja zemljišta svedena je od 20 na 15 godina, tako da je ta zabrana uglavnom prestala da važi. Pored toga, ta zabrana se ne odnosi na sopstvenike koji su živeli u kraju u kojem se nalazi dodeljeno zemljište. Najzad, tim zakonom predviđeni su slučajevi u kojima dodeljeno zemljište mogu deliti, otuđiti, davati u zakup i zalagati i sopstvenici koji nisu živeli u kraju u kojem se to zemljište nalazi.

nepokretnosti članovi domaćinstva dobili su bez ikakve naknade i slobodne od svih tereta.

Saveznim Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji nije izvršena eksproprijacija šumskog poseda zemljoradnika, već je svaka narodna republika svojim zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji, prema svojim uslovima i specifičnostima pojedinih slučajeva, propisala maksimum preko kojeg se takav posed ekspropisao. Jedino je saveznim Zakonom određeno da se šumski posedi lica koja nisu zemljoradnici eksproprišu u celini, osim u predelima gde nema zemlje za obradivanje. (U takvim predelima ekspropisani su šumski posedi tih lica preko 5 do 10 ha, prema tome kako su propisali republički zakoni.) Osim verskih ustanova od većeg istorijskog značaja, kojima je ostavljeno do 30 ha šume, u zemljišni posed od 10 ha koji je ostavljen ostalim verskim ustanovama ulazi ne samo obradivo zemljište, nego i šume.

Zakoni o agrarnoj reformi i kolonizaciji, i savezni i republički, već su davno konzumirani. Ali, oni su važili i docnije: za vreme njihovog važenja zemljišni posed pojedinih kategorija sopstvenika nije mogao preći maksimum određen tim zakonima.

Dok je osnovni cilj saveznog Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji bio likvidacija veleposeda i zemljišnog poseda pravnih lica i davanje zemlje bezzemljašima i siromašnim seljacima, Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama, imao je za svrhu jačanje društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu. Prvi zakon imao je za posledicu usitnjavanje zemljišnog poseda, dok je drugi usmeren na grupisanje zemljišnog poseda i stvaranje krupnih socijalističkih poljoprivrednih gazdinstava. Na osnovu Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama, prešlo je u društvenu svojinu 275.000 ha poljoprivrednog obradivog zemljišta, koje je ranije bilo u svojini 66.459 domaćinstava. Od tog zemljišta poljoprivrednim organizacijama dato je na korišćenje 226.000 ha.

Na osnovu tog zakona prešlo je u društvenu svojinu obradivo poljoprivredno zemljište zemljoradnika preko 10 ha. Ali, istim zakonom ovlašćena su izvršna veća narodnih republika da mogu propisati da se u određenim slučajevima (porodične zajednice sa više užihih porodica, krajevi sa slabim kvalitetom zemlje) ostavi u svojini zemljoradnika 15 ha obradive zemlje, pa i više.¹⁵ Ranijim sopstvenicima zemljišta koje je po ovom zakonu prešlo u društvenu svojinu određena je naknada u visini od 30 do 100 hiljada din. po jednom ha, prema kulturi i bonitetu zemljišta. Za izvršene investicije za vinograde, voćnjake, hmeljanike i druge dugogodišnje zasade, kao i za zgrade i druge objekte, ranijim sopstvenicima je određena posebna naknada u visini prometne vrednosti. Naknada se isplaćuje u roku od 20 godina, u godišnjim obrocima, na osnovu izdatih obveznica, za čiju isplatu jamči država.

Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama obrazovan je poljoprivredni zemljišni fond opštenarodne imovine. U ovaj fond ušlo je poljoprivredno

zemljište koje je postalo društvena svojina na osnovu tog zakona ili po bilo kom drugom pravnom osnovu. Poljoprivrednim zemljišnim fondom upravlja narodni odbor opštine. Zemljište iz tog fonda narodni odbor opštine dodeljuje na korišćenje poljoprivrednim organizacijama, na njihov zahtev, a može ga dodeliti na korišćenje i selima i drugim sličnim zajednicama, za njihove opšte potrebe. Selima i tim zajednicama ostaju na korišćenje utrine, pašnjaci i druga zemljišta u društvenoj svojini koja nisu privedena kulturi. Ako zemljište iz tog fonda nije dato na korišćenje poljoprivrednoj organizaciji, selu ili drugoj zajednici, ono se ostavlja na besplatno korišćenje njegovom ranijem sopstveniku, sve dok ne bude dato na korišćenje takvoj organizaciji ili zajednici.

Poljoprivredne organizacije kojima je dodeljeno zemljište na korišćenje stiču trajno pravo korišćenja na tom zemljištu. Ovo pravo korišćenja je imovinsko pravo stvarnog prava karaktera i ono se, kao takvo, upisuje u zemljišne knjige. Zakon ne određuje da li se poljoprivrednoj organizaciji zemljište daje na korišćenje uz naknadu ili bez naknade, ali je praksa da se ono daje na korišćenje bez naknade. Poljoprivredna organizacija ima pravo, a i dužna je, da dodeljeno joj zemljište koristi u poljoprivredne svrhe. Zemljište na kojem poljoprivredna organizacija ima trajno pravo korišćenja ne može joj se oduzeti, osim ako je u pitanju zemljoradnička zadruga koja prestane da bude organizovana na način koji je Zakonom propisan kao uslov da bi se zadrugi moglo dati zemljište na korišćenje.

Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu određen je i maksimum obradivog poljoprivrednog zemljišta koji može biti u posedu zemljoradnika i lica koja nisu zemljoradnici. Taj maksimum za zemljoradnike iznosi 10 ha, osim već navedenih izuzetaka, a za lica koja nisu zemljoradnici — 3 do 5 ha, koji je republičkim zakonima o agrarnoj reformi određen na 3 ha. U maksimum obradivog zemljišta koji mogu imati u posedu zemljoradnici i lica koja nisu zemljoradnici, uračunava se ne samo zemljište koje oni imaju u svojini, već i zemljište koje koriste po osnovu zakupa ili po kojem drugom pravnom osnovu, osim zemljišta koje im je kao nacionalizovano ostavljeno na besplatno korišćenje. Ako građanin stekne više poljoprivrednog zemljišta nego što po Zakonu može imati, taj višak postaje društvena svojina. Za takav višak zemljišnog poseda koji postaje društvena svojina ne daje se nikakva naknada, osim ako višak nastaje nasleđivanjem.

NACIONALIZACIJA PRIVATNIH PRIVREDNIH PREDUZEĆA. Nacionalizacija određenih kategorija privatnih privrednih preduzeća izvršena je na osnovu saveznog Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća¹⁶ i saveznog Zakona o izmenama i dopunama tog zakona.¹⁷

Na osnovu Zakona iz 1946. nacionalizovana su i prešla su u društvenu svojinu sva privatna privredna preduzeća opštedržavnog (saveznog) i republičkog značaja,¹⁸ sa svim pravima tih preduzeća, u 42 grane privrede naznačene u čl. 1. tog zakona, ali ne i preduzeća pokrajinskog, oblasnog lokalnog značaja.¹⁹

¹⁵ Uredbe na osnovu tog ovlašćenja doneli su:

Izvršno veće NR Srbije — Uredbu o obaveznoj primeni tačke 2. člana 4. Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama (»Službeni glasnik NR Srbije«, 21/53);

Izvršno veće NR Bosne i Hercegovine — Uredbu o primeni člana 4. Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, 14/53);

Izvršno veće NR Makedonije — Uredbu o maksimumu obradive zemlje koja se ostavlja porodičnim zadrugama i zemljoradničkim domaćinstvima na području NR Makedonije (»Služben vesnik na NR Makedonija«, 23/53 i 8/54);

Izvršno veće NR Crne Gore — Uredbu o maksimumu obradivog zemljišta koje se ostavlja u svojini porodičnim zadrugama i domaćinstvima u krajevima gde je zemlja pretežno slabog kvaliteta i gde se obrada vrši ekstenzivno (»Službeni list NR Crne Gore«, 16/53 i 8/54).

¹⁶ Zakon je stupio na snagu 5. decembra 1946 (»Službeni list FNRJ«, 98/46).

¹⁷ Zakon je stupio na snagu 28. aprila 1948 (»Službeni list FNRJ«, 35/48).

¹⁸ Ukazima Prezidijuma Savezne narodne skupštine odnosno prezidijuma narodnih skupština narodnih republika bilo je proglašeno, pre donošenja zakona od 5. decembra 1946, koja preduzeća imaju karakter preduzeća opštedržavnog odnosno republičkog značaja.

¹⁹ Prema kategorizaciji privrednih preduzeća u vreme donošenja tog zakona, preduzeća su se razlikovala prema tome da li su opštedržavnog, republičkog, pokrajinskog, oblasnog ili lokalnog značaja. Preduzeće opštedržavnog značaja bilo je ono koje je od važnosti za celu narodnu privredu i koje je, prema tome, spadalo u nadležnost saveznih državnih organa, a preduzeće republičkog značaja bilo je ono koje je bilo od važnosti za celu privredu određene narodne republike i spadalo u nadležnost republičkih organa. (U sadašnjem privrednom sistemu Jugoslavije ne postoji takva kategorizacija privrednih preduzeća.)

Kao privatna privredna preduzeća smatrana su sva preduzeća fizičkih i pravnih lica, domaćih i stranih, na teritoriji Jugoslavije.

Zakonom je određeno da se ranijim sopstvenicima daje naknada za nacionalizovana preduzeća.

Na osnovu Zakona iz 1948. nacionalizovana su sva privatna privredna preduzeća koja po svom karakteru ili kapacitetu imaju opštu važnost za saveznu ili republičku privredu, za zaštitu narodnog zdravlja ili za kulturni razvoj naroda, iako nisu proglašena za preduzeća opštedržavnog ili republičkog značaja.

Takvim preduzećima su se, prema tom zakonu, smatrali: kreditna i osiguravajuća preduzeća; rudnici i preduzeća za rudarska istraživanja; električne centrale koje su samostalno pogoni; preduzeća za eksploataciju železnica i železničkih postrojenja; preduzeća radio-industrije; morski brodovi, ribarski brodovi i jedrenjaci od 50 i preko 50 tona nosivosti, kao i brodovi za prevoz putnika sa kapacitetom preko 50 putnika; rečni putnički brodovi i tegljači od 50 i preko 50 KS, sa pripadajućim teretnjacima, teretnjaci sa nosivošću od 50 i preko 50 tona, kao i sva tehnička plovna sredstva (bageri, parni maljevi i sl.); sanatorijumi, bolnice, javna kupatila, banje i lečilišta, sa lečilišnim zgradama i instalacijama; štamparije, litografije i cinkografije; bioskopi; preduzeća (industrijska, trgovačka, transportna, građevinska, hoteli i sl.) koja prezidijum republičke narodne skupštine ukazom donesanim u roku od tri dana po donošenju ovog zakona proglasi preduzećima od značaja za privredu narodne republike, a koja nisu zanatskog karaktera.

Pored toga, Zakonom iz 1948. nacionalizovani su komercijalni magacini od 100 i preko 100 tona kapaciteta i privatni komercijalni i industrijski podrumi od 3 i preko 3 vagona, zajedno sa njihovim postrojenjima, kao i nepokretnosti u svojini stranih državljana, stranih ustanova i stranih pravnih lica. Od nepokretnosti stranaca nisu nacionalizovane nepokretnosti zemljoradnika koji sami obrađuju svoju zemlju, stambene zgrade koje služe sopstveniku uglavnom za njegovo stanovanje, i nepokretnosti stranih predstavništava koje im služe za službene potrebe.

Zakonom je određeno da se ranijim sopstvenicima daje naknada za nacionalizovana preduzeća.

O naknadi za imovinu stranih državljana i stranih pravnih lica nacionalizovanu na osnovu Zakona o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća i drugih napred navedenih propisa, Jugoslavija je zaključila sporazum sa pojedinim državama.

Domašaj i važnost nacionalizacije izvršene Zakonom o nacionalizaciji privatnih privrednih preduzeća mogu se uočiti iz činjenice da su na osnovu tog zakona prešli u društvenu svojinu sva industrija, bankarstvo, osiguranje, važnije grane transporta, trgovine i ugostiteljstva, štamparije, bioskopi, bolnice i druge kulturne i zdravstvene ustanove.

NACIONALIZACIJA NAJAMNIH ZGRADA I GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA. Nacionalizacija ovih nepokretnosti izvršena je na osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta od 26. decembra 1958. godine.²⁰

Privatna (građanska) svojina na svim stambenim zgradama bila je i pre ovog zakona znatno ograničena. Odmah po oslobođenju zemlje uvedena je administrativna raspodela stanova u svim stambenim zgradama, a visina stanarine svedena je na polovinu predratne. Pored toga, najamne stambene zgrade stavljene su 1953. pod društveno upravljanje, tj. takvim zgradama nisu upravljali njihovi sopstvenici, već kućni saveti (koje biraju stanari) u ime društvene zajednice. Sopstvenici najamnih zgrada dobijali su samo deo prihoda od takvih zgrada, u visini do 10% od stanar-

ine. Visinu stanarine propisivao je narodni odbor. Na taj način je sadržina građanske svojine na stambenim zgradama bila ograničena. Međutim, veličina poseda stambenih zgrada nije bila ograničena, pa je jedno lice moglo imati u svojini i više zgrada, pa čak i najamnih, što je bilo suprotno osnovnim principima društvenog uređenja Jugoslavije, mada je taj posed bio lišen eksploatorskog karaktera. Pored toga, usled nedostatka stambenog prostora, bila je omogućena špekulacija u prometu stambenih zgrada i njihovih delova.

Slični svojinski odnosi postojali su i kod poslovnih zgrada i poslovnih prostorija.

Veličina poseda građevinskog zemljišta u građanskoj svojini nije bila ograničena, kao i promet takvog zemljišta, što je takođe dovodilo do špekulacije u tom prometu. Pored toga, takvo pravno stanje stvaralo je smetnje stambenoj i komunalnoj izgradnji, jer se, usled oskudice građevinskog zemljišta u društvenoj svojini, moralo pribegavati dugoj i skupoj proceduri eksproprijacije građevinskog zemljišta u građanskoj svojini za potrebe izgradnje pojedinih zgrada i komunalnih objekata.

Zakonom o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta otklonjene su negativne posledice dotadašnjeg pravnog stanja svojinskih odnosa u toj oblasti.

Nacionalizacija najamnih zgrada obuhvatila je sve najamne stambene zgrade,²¹ bez obzira da li su bile u svojini građana, građanskih pravnih lica, društvenih organizacija ili drugih udruženja građana. Međutim, ako je najamna stambena zgrada bila u svojini građanina (fizičkog lica), njemu je u nacionalizovanoj zgradi, bez obzira da li je u njoj stanovao, na njegov zahtev i prema njegovom izboru, ostavljen u svojini jedan stan, ili dva stana ako nisu imali ukupno više od 4 sobe ne računajući sporedne prostorije.

Građani mogu sticati i imati u svojini jednu porodičnu stambenu zgradu i jedan stan kao fizički deo zgrade, ili dve porodične stambene zgrade sa ukupno najviše dva stana i trećim malim stanom. Pored toga, građani mogu sticati i imati u svojini vikend-kućicu, garažu za smeštaj najviše dva automobila, sporedne prostorije koje služe za potrebe stanovanja i posebnu zgradu ili poslovnu prostoriju koja po svom kapacitetu služi njenom sopstveniku-građaninu za vršenje zanatske ili druge dozvoljene delatnosti.

Građanska pravna lica, društvene organizacije i druga udruženja građana ne mogu sticati niti imati u svojini ni najamne stambene zgrade, ni porodične stambene zgrade, ni stanove kao fizičke delove zgrade. Međutim, društvene organizacije i druga udruženja građana koji su posle stupanja na snagu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta dali sredstva za izgradnju ili kupovinu stambene zgrade (koja po tom zakonu postaje društvena svojina), stiču pravo raspolaganja na posebnim delovima takve zgrade, koje se po svojoj sadržini praktično poistovećuju sa pravom svojine (čl. 3. Zakona o svojini na delovima zgrada).

Poslovne zgrade, idealni delovi poslovnih zgrada i poslovne prostorije kao fizički delovi zgrada, koji su bili u svojini građana, nacionalizovani su. Izuzetno, ako je poslovna zgrada ili poslovna prostorija služila, prema svom kapacitetu, za vršenje dozvoljene poslovne delatnosti njenog sopstvenika-građanina, ona nije nacionalizovana i ostavljena mu je u svojini.

²⁰ Opširnije o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta vidi: »Jug. pregled«, 1959, novembar, str. 408—411 (84—87).

²¹ Prema Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, najamnom stambenom zgradom smatra se zgrada koja ima više od dva stana ili više od tri mala stana. Malim stanom smatra se stan od jedne ili dve sobe, bez obzira na njihovu veličinu, zajedno sa sporednim prostorijama. Stambena zgrada koja ima dva stana ili tri mala stana, ili manje od toga, predstavlja porodičnu stambenu zgradu. Ovo razlikovanje na najamne i porodične stambene zgrade važno je sa gledišta nacionalizacije.

Građanska pravna lica, društvene organizacije i druga udruženja građana mogu sticati i imati u svojini poslovne zgrade i poslovne prostorije, ali samo ako im služe za vršenje njihove delatnosti.

Odredbe Zakona koje se odnose na nacionalizaciju zgrada primenjuju se na celoj teritoriji Jugoslavije, bez obzira da li se zgrada nalazi u gradu, naselju gradskog karaktera ili na selu, kao i bez obzira da li je zgrada u svojini domaćih ili stranih fizičkih i pravnih lica.

Međutim, Zakonom su izuzete od nacionalizacije neke kategorije zgrada, s obzirom na njihovu namenu: 1) zgrade i idealni i fizički delovi zgrada stranih država i međunarodnih organizacija koji služe za potrebe stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava ili tih organizacija; 2) zgrade i idealni i fizički delovi zgrada stranih država i međunarodnih organizacija koji služe za stanovanje osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava ili tih organizacija, ako je međunarodnim sporazumom određeno da se odredbe Zakona neće primenjivati na te zgrade; 3) zgrade i prostorije koje služe verskim zajednicama za vršenje njihove verske delatnosti, kao i zgrade koje služe kao župski, parohijski, biskupski, patrijaršijski i drugi slični dvorovi.

Za nacionalizovanu zgradu ili deo zgrade, zajedno sa zemljištem koje pokriva zgrada i koje služi zgradi za redovnu upotrebu, ranijem sopstveniku daje se naknada.

Prema statističkim podacima o zgradama koje su se pre stupanja zakona na snagu nalazile pod društvenim upravljanjem, može se zaključiti da je tim zakonom nacionalizovano oko 12% od ukupnog broja zgrada u Jugoslaviji, sa ukupno 35% stanova, a da nacionalizacijom nije obuhvaćeno i da je ostalo u svojini sopstvenika oko 85% zgrada, sa ukupno 65% stanova.

Nacionalizacija građevinskog zemljišta obuhvata sve zemljište u užim građevinskim rejonima gradova i naselja gradskog karaktera, bez obzira na kategoriju zemljišta.

Nacionalizovano neizgrađeno građevinsko zemljište narodni odbor opštine može koristiti za izgradnju zgrade ili drugog objekta, a može ga u tu svrhu davati na korišćenje građanima i pravnim licima. Međutim, raniji sopstvenik takvog zemljišta ima prioriteto pravo da to zemljište koristi za izgradnju porodične stambene zgrade.

Sopstvenici zgrada u građanskoj svojini koje nisu nacionalizovane a nalaze se na nacionalizovanom građevinskom zemljištu, imaju pravo korišćenja zemljišta koje pokriva zgrada i zemljišta koje služi za redovnu upotrebu zgrade, i za to korišćenje ne plaćaju nikakvu naknadu. U obrnutom slučaju, tj. kad se zgrada koja je nacionalizovana nalazi na zemljištu van užeg građevinskog rejona, zajedno sa zgradom nacionalizuje se i zemljište koje pokriva zgrada i zemljište koje služi za redovnu upotrebu zgrade.

I za nacionalizovano neizgrađeno građevinsko zemljište ranijem sopstveniku daje se naknada.

EKSPROPRIJACIJA. Prema odredbama Zakona o eksproprijaciji, koji je donet 1957. godine,²² može se rešenjem nadležnog organa, donetim u propisanom postupku, eksproprijisati nepokretnost u građanskoj svojini ako je to potrebno radi podizanja objekta ili izvođenja drugih radova od opšteg interesa (osim ako je u pitanju poljoprivredna obrada). Opšti interes za podizanje određenog objekta ili za izvođenje drugih radova utvrđuje se na način propisan tim zakonom. Korisnik eksproprijacije može biti društveno pravno lice (političkoteritorijalna jedinica, privredna organizacija, samostalna ustanova, društvena organizacija ili drugo udruženje građana). Ali, iako se nepokretnost ekspropriše u korist društvene organizacije ili drugog udruženja građana, ona ne postaje njihova, već društvena svojina. Za eksproprijisanu nepokretnost korisnik eksproprijacije daje naknadu ranijem sopstveniku.

S obzirom na obimnu i intenzivnu izgradnju materijalne baze društva, po osnovu eksproprijacije prešle su u društvenu svojinu znatne površine zemljišta i mnoge zgrade.

PRAVNI POSLOVI. Nepokretnosti i druge stvari mogu prelaziti u društvenu svojinu i na osnovu pravnih poslova, a posebno na osnovu ugovora o kupoprodaji koje zaključuju privredne organizacije, političkoteritorijalne jedinice i samostalne ustanove. Promet nepokretnosti regulisan je uglavnom Zakonom o prometu zemljišta i zgrada.²³

OBLICI SVOJINE

PREMA USTAVU FNRJ IZ 1946.

Diferencirajući privredu na državni, zadružni i privatni sektor, Ustav FNRJ iz 1946. sankcioniše tri oblika svojine na sredstvima za proizvodnju: opštenarodnu imovinu (državnu svojinu), zadružnu svojinu i privatnu svojinu.

Državna svojina je pravo čiji je subjekt država, tj. Federativna Narodna Republika Jugoslavija. Niko drugi ne može biti subjekt prava državne svojine. Elementi tog prava su: držanje, korišćenje i raspolaganje. U državnoj svojini može biti svaka stvar, a određene stvari mogu biti isključivo u državnoj svojini. Pravno, u isključivoj su državnoj svojini, prema čl. 14. st. 2. Ustava FNRJ: rudna i druga blaga u utrobi zemlje, vode, izvori prirodne snage, sredstva železničkog i vazdušnog saobraćaja, pošta, telegraf, telefon i radio. Stvarno sva krupnija sredstva za proizvodnju su u državnoj svojini.

U početnoj fazi prelaznog perioda od kapitalizma ka socijalizmu, kad su još postojali, s obzirom na privrednu i kulturnu zaostalost zemlje, znatni elementi starog društva i u ekonomici i u svesti ljudi, podruštvljavanje privatne imovine moralo se pravno manifestovati u obliku državne svojine.

Za državni oblik svojine karakteristično je to da privredna preduzeća i ustanove, iako imaju pravni subjektivitet, nemaju skoro nikakve samoupravnosti niti samostalnosti. Njima upravlja direktor ili upravnik, koje postavlja državni organ. Proizvodnja ili druga delatnost preduzeća i njegov promet zavise od državnog organa. Planom državnog organa preduzeću je bilo određeno šta će, koliko i kako proizvoditi i sa kime će zaključivati ugovore. Preduzeće nema nikakvog uticaja na raspodelu dohotka, jer državni organ propisuje plate članovima radnog kolektiva preduzeća. Sličan je i pravni položaj ustanova.

Iako titular prava državne svojine, država ne upravlja ni celim fondom stvari u državnoj svojini niti pojedinim delovima tog fonda, već to upravljanje poverava državnim privrednim preduzećima, državnim ustanovama i državnim organima. Kao »organi upravljanja«, ti organi imaju određena pravna ovlašćenja u pogledu stvari u društvenoj svojini koje su im poverene na upravljanje. Skup tih pravnih ovlašćenja čini »pravo upravljanja«. Ovo pravo sastoji se u pravu organa upravljanja da stvari u državnoj svojini koje su mu poverene na upravljanje koristi i da njima raspolaže na način i pod uslovima koji su određeni zakonom. Ovaj način i uslovi nisu istovetni za sve stvari u društvenoj svojini, već se razlikuju prema ulozi koju stvar ima u opštem procesu proizvodnje i prema njenom značaju za organ upravljanja.

Državna svojina karakteristična je za period administrativnog upravljanja privredom u razvoju društveno-ekonomskog sistema Jugoslavije. Tu državnu svojinu jugoslovenska pravna teorija smatra oblikom socijalističke svojine.

Zadružna svojina se, po nekim svojim odlikama, razlikovala od državne svojine. Dok se državna svojina odnosi na jedinstveni fond i dok tom jedinstvu odgovara jedinstvo subjekata tog oblika svojine, zadružna svojina deli se na toliko imovinskih masa koliko ima zadružnih organizacija

²² »Službeni list FNRJ«, 12/57.

²³ »Službeni list FNRJ«, 26/54, 19/55, 26/56, 48/58, 30/62, 53/62.

kao posebnih pravnih lica. Svaka zadružna organizacija je subjekt prava svojine na stvarima koje joj pripadaju. Otuda, zadružna svojina nije susvojina zadrugara, već zajednička svojina celog njihovog kolektiva, očišćenog u zadružnoj organizaciji kao pravnom licu.

Sve stvari mogu biti u zadružnoj svojini, osim stvari koje su, prema čl. 14. st. 2. Ustava FNRJ, u isključivoj državnoj svojini.

Zadruga koristi svoje stvari i njima raspolaže kao sopstvenik, tj. na osnovu svog prava svojine. Međutim, kao privredna organizacija, zadruga vrši to korišćenje i raspolaganje na osnovu i u okviru svog plana, koji je uključen u državni plan, tako da državni plan određuje i sadržinu zadružne svojine. Zadružna svojina na sredstvima za proizvodnju ne može preći u privatnu svojinu, osim u izuzetnim slučajevima, koji su određeni zakonom, ali može preći, na osnovu pravnog posla, u državnu svojinu i u svojinu druge zadružne organizacije ili društvene organizacije. Najvažniji osnov nastanka zadružne svojine je dobrovoljno podruštvljavanje zemljišta i drugih sredstava za proizvodnju koje zadrugari unesu u zadrugu, predajući ih u njenu svojinu.

Zadrugama se mogu davati na korišćenje poljoprivredna zemljišta i druga sredstva za proizvodnju u državnoj svojini, uz naknadu ili bez naknade. Poljoprivredna zemljišta daju se zemljoradničkim zadrugama na trajno korišćenje i bez naknade.

I zadružna svojina smatrana je oblikom socijalističke svojine.

Dozvoljavajući privatni sektor privrede, Ustav FNRJ iz 1946. priznaje i *privatnu svojinu*. Međutim, u privatnoj svojini su, usled napred iznetih kvantitativnih promena, nastale znatne kvalitativne promene. Gubeći krupna sredstva za proizvodnju, privatna svojina izgubila je i društveno-ekonomski značaj koji je ranije imala. Ona je od dominantnog oblika svojine, koji određuje produkcione i druge društvene odnose, ograničena na sredstva ličnog rada i stvari lične upotrebe i potrošnje.

Elementi privatne svojine u jugoslovenskom pravu ne razlikuju se od elemenata privatne svojine u buržoaskom pravu, koji se sastoje u držanju i korišćenju stvari i u raspolaganju stvarima na koje se odnosi privatna svojina. Međutim, radi likvidacije ostataka elemenata kapitalističke svojine, suzbijanja eksploatorskih tendencija privatne svojine i usklađivanja ovog oblika svojine s društvenim interesima, sadržina tih ovlašćenja je izmenjena.

Subjekti privatne svojine su građani i privatna pravna lica (verske ustanove, zadužbine i inostrana pravna lica).

U Ustavu FNRJ iz 1946. tretira se samo svojina na sredstvima za proizvodnju, pa se u njemu ne govori izrično o svojini društvenih organizacija. Međutim, Ustav ističe te organizacije kao oslonac države u ostvarivanju opšteg privrednog plana i privredne kontrole države. Stoga je bilo opšte gledište da Ustav predviđa svojinu društvenih organizacija kao poseban oblik kolektivne svojine, pa je tu svojinu pravna teorija tretirala kao poseban oblik socijalističke svojine.

Svaka društvena organizacija je posebno pravno lice. Pošto ima svojstvo pravnog lica, svaka društvena organizacija je subjekt prava svojine na stvarima koje joj pripadaju. Prema tome, društvena organizacija koristi te stvari i njima raspolaže kao sopstvenik, tj. na osnovu svog prava svojine.

OBLICI SVOJINE PREMA VAŽEĆEM ZAKONODAVSTVU

Prema važećem zakonodavstvu, u jugoslovenskom društvenom i pravnom sistemu postoje dva oblika svojine: društvena svojina i građanska svojina. Građanska svojina pojavljuje se u tri vida: svojina građana, svojina društvenih organizacija i drugih udruženja građana i svojina građanskih pravnih lica.

Pravni sistem predviđa i susvojnu, kao i svojnu na posebnim delovima zgrada (etažna svojina), koja može postojati samo na pojedinim stanovima i poslovnim prostorijama. Susvojina i etažna svojina mogu postojati na stvarima i u društvenoj i u građanskoj svojini. Ista stvar može biti istovremeno u društvenoj i građanskoj susvojini, kao i u društvenoj i građanskoj etažnoj svojini.

DRUŠTVENA SVOJINA. Pojava državne, socijalističke svojine u Jugoslaviji bila je uslovljena nerazvijenosti proizvodnih snaga i drugim uslovima, kao društvenom nužnošću. Međutim, čim su za to stvoreni materijalni i drugi uslovi, prišlo se deatizaciji i decentralizaciji, prvo u oblasti privrede, a zatim i u drugim oblastima društvenog života. Time je započet proces pretvaranja državne svojine u društvenu svojinu. Dok državnu svojinu karakteriše upravljanje privredom i društvenim službama od strane privrednih organizacija i ustanova koje imaju bitna obeležja državnih organa, za društvenu svojinu karakteristične su samoupravnost i samostalnost tih organizacija i ustanova.

Prvi korak u procesu preobražavanja državne svojine u društvenu učinjen je Zakonom o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, iz 1950. godine.²⁴ Tim zakonom ustanovljena su tri organa upravljanja privrednim preduzećima: radnički savet, upravni odbor i direktor. Od ta tri organa samo direktora postavlja državni organ, dok su ostala dva organa birana, i to radnički savet od celog radnog kolektiva, a upravni odbor od radničkog saveta.²⁵ Sledeći korak u procesu pretvaranja državne svojine u društvenu učinjen je Zakonom o planskom upravljanju narodnom privredom, iz 1951. godine.²⁶ Prema tom zakonu, upravljanje privredom vrši se na osnovu društvenih planova koje donose predstavnička tela političko-teritorijalnih jedinica. Tim planovima postavljaju se samo osnovne proporcije proizvodnje i raspodele kojih su se dužne pridržavati privredne organizacije u svojim planovima. Inače, privredne organizacije su samostalne u donošenju svojih planova.

Uslovi za dalji proces pretvaranja državne svojine u društvenu dati su u društvenim planovima i propisima o raspodeli vrednosti proizvoda društvenog rada, jer je tim planovima i propisima proširena samostalnost privrednih organizacija i ustanova u pogledu njihovih planova odnosno programa, a naročito u pogledu razmene robe i usluga i raspodele dohotka. Stoga već Ustavni zakon iz 1953. govori o društvenoj svojini na sredstvima za proizvodnju i o samoupravljanju proizvođača u privredi i radnog naroda u opštini, gradu i srežu kao o osnovama društvenog i političkog uređenja zemlje, zajednički istovremeno samoupravljanje radnog naroda i u oblasti društvenih službi. Posle Ustavnog zakona društveno samoupravljanje uvedeno je u ustanovama društvenih službi i u oblasti upravljanja stambenim zgradama, a društvenom samoupravljanju uopšte data je punija sadržina.

Društvena svojina kao ekonomska kategorija nema subjekta. Niko nije titular društvene svojine, pa ni federacija, ni druge političko-teritorijalne jedinice, ni privredne organizacije, ni samostalne ustanove. Ali, pošto su ta i druga društvena pravna lica subjekti imovinskog prava, i kao takva samostalno vrše razmenu proizvoda i usluga i stupaju u druge imovinskopravne odnose između sebe, kao i sa građanima i drugim licima, njima Zakon priznaje posebno imovinsko pravo, koje naziva »pravo korišćenja«. Sadržina prava korišćenja sastoji se u pravu njenog subjekta da stvari u društvenoj svojini koristi i da njima raspolaže u skladu sa zakonom.

U sistemu radničkog samoupravljanja nestala je zadružna svojina kao poseban oblik svojine, jer je nestala i razlika u pravnom karakteru zadruga i preduzeća, koji

²⁴ »Službeni list FNRJ«, 43/50.

²⁵ Opširnije o radničkom samoupravljanju vidi: »Jug. pregled«, 1957, januar, str. 15–22 (9–16).

²⁶ »Službeni list FNRJ«, 58/51.

ulaze u jedinstveni pojam privredne organizacije. Stvari u zajedničkoj svojini postale su društvena svojina, a zadruge su stekle na tim stvarima pravo korišćenja. Već Uredba o zemljoradničkim zadrugama iz 1954, kao i docnije Zakon o stambenim zadrugama iz 1959, sankcionišu zadrugu imovinu kao društvenu svojinu. U društvenoj svojini je imovina svih zadruga i zadrugnih saveza.

Pravni režim sredstava za proizvodnju u društvenoj svojini regulisan je Zakonom o sredstvima privrednih organizacija, a promet zemljišta i zgrada u društvenoj svojini regulisan je Zakonom o prometu zemljišta i zgrada.

GRAĐANSKA SVOJINA. Nosioci prava građanske svojine su građani, društvene organizacije i druga udruženja građana i građanska pravna lica. Pojedine kategorije ovih subjekata prava građanske svojine mogu imati to pravo na određenim vrstama zemljišta, na zgradama, stanovima i poslovnim prostorijama, u granicama i pod ovlašćenjima koji su određeni zakonom. Te granice i ovlašćenja izloženi su napred (v. odeljak »Podruštvljavanje privatne svojine«).

Promet navedenih nepokretnosti u građanskoj svojini regulisan je Zakonom o prometu zemljišta i zgrada. Taj promet između subjekata prava građanske svojine slobodan je, ali višak zemljišta i zgrada koji takav subjekt stekne preko zakonskog maksimuma — postaje društvena svojina. Za taj višak sopstveniku se daje naknada samo ako ga je stekao po osnovu nasleđivanja. Tim zakonom određeni su i uslovi prometa tih nepokretnosti sa subjektima prava korišćenja stvari u društvenoj svojini.

Građanska svojina na ostalim stvarima nije ograničena. Praktično, građani i građanska pravna lica nemaju svojinu ni na drugim krupnim sredstvima za proizvodnju i drugim sredstvima društvenog rada, jer im nije dopušteno da obavljaju privredne delatnosti u kojima bi mogli koristiti takva sredstva.

Prema odredbama Zakona o prometu zemljišta i zgrada, za sticanje zemljišta i zgrada i raspolaganje tim nepokretnostima od strane stranih državljana važe, na prvom mestu, uslovi određeni međunarodnim ugovorom u kojem je učestvovala Jugoslavija. Ako takvog ugovora nema, strani državljanin mogu u Jugoslaviji sticati zemljišta i zgrade i tim nepokretnostima raspolagati kao i jugoslovenski državljanin samo po osnovu zakonskog i testamentarnog nasleđivanja, ali pod uslovom reciprociteta. Po odredbama tog zakona, stranim diplomatskim i konzularnim predstavništvima i organizacijama i specijalizovanim agencijama OUN mogu se za službene potrebe, uz prethodnu saglasnost saveznog Državnog sekretarijata za poslove finansija, prodavati zgrade u društvenoj i građanskoj svojini i građevinska zemljišta u građanskoj svojini radi podizanja zgrada za službene potrebe. Pored toga, narodni odbor opštine može im za podizanje takvih zgrada, uz prethodnu saglasnost spomenutog Sekretarijata, dati na trajno korišćenje, uz naknadu ili bez naknade, građevinsko zemljište u društvenoj svojini. Međutim, Uredbom o sticanju prava na zgradama, stanovima i zemljištima od strane stranih državljana i stranih pravnih lica²⁷ određeni su i drugi osnovi i uslovi sticanja zemljišta i zgrada od strane stranih državljana i stranih pravnih lica.

OBLICI SVOJINE

PREMA PREDNACRTU USTAVA FEDERATIVNE SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Prednacrt razlikuje društvenu svojinu i pravo svojine.

U pogledu karaktera *društvene svojine* Prednacrt ne unosi izmene u odnosu na dosadašnje stanje, ali daje puniju, jasniju i određeniju sadržinu tog oblika svojine.

Sredstva za proizvodnju i druga sredstva društvenog rada u društvenoj su svojini. Međutim, ta sredstva služe ne samo za razvitak proizvodnih snaga celog društva, već i za obnavljanje i proširivanje materijalnih uslova života i rada radnih ljudi koji rade sa tim sredstvima. Ona su, prema tome, materijalna osnova za prisvajanje dela društvenog proizvoda radi zadovoljavanja opštedruštvenih potreba, kao i za prisvajanje dela društvenog proizvoda radi zadovoljavanja ličnih i zajedničkih potreba radnih ljudi koji rade sa tim sredstvima. Ta sredstva su dostupna, pod jednakim uslovima, svim radnim ljudima, i na bazi tih sredstava ujednačavaju se uslovi rada i sticanja dohotka radnih ljudi. S obzirom na takve odnose koji se zasnivaju na društvenoj svojini, Prednacrt određuje da niko nema isključivo pravo prisvajanja proizvoda društvenog rada, a dosledno tome, ni pravo svojine na sredstvima za proizvodnju i drugim sredstvima društvenog rada.

Svojini na tim sredstvima daje karakter neposredne društvene svojine, pored napred istaknutih odnosa, i društveno samoupravljanje. Istina, društveno samoupravljanje je i sada jedna od osnova društveno-ekonomskog uređenja u Jugoslaviji, ali ono je u Prednacrtu dobilo jasnije pravno uobličjenje. Društveno samoupravljanje ne sastoji se samo u upravljanju radnih ljudi proizvodnjom i drugim zajedničkim radom na sredstvima za proizvodnju i drugim sredstvima rada u društvenoj svojini, već i u njihovom pravu da vrše raspodelu dohotka radnih organizacija. Radne organizacije samostalno donose svoje privredne planove odnosno programe rada. Društveno-političke zajednice svojim društvenim planovima samo planiraju razvoj privrede i materijalne osnove drugih delatnosti, ali, prema izričnoj odredbi Prednacrt, tim planovima ne može se dirati u pravo samoupravljanja radnih ljudi u radnim i drugim samoupravnim organizacijama. Radne organizacije samostalno odlučuju o razmeni svojih proizvoda i usluga. Dohodak koji im pripada one samostalno raspoređuju na deo za razvoj svoje materijalne osnove i za zadovoljavanje zajedničkih potreba radnih ljudi i na deo za njihove lične dohotke, saglasno principu raspodele prema radu. Potrebno je naglasiti da se radnom organizacijom smatra ne samo preduzeće i druga privredna organizacija, nego i ustanova i druga organizacija čija delatnost obuhvata oblast obrazovanja, kulture, zaštite zdravlja, socijalne zaštite i drugih društvenih službi, i da sve radne organizacije imaju isti pravni položaj, bez obzira ko je radnu organizaciju osnovao.

Pravna ovlašćenja radnih organizacija u pogledu sredstava za proizvodnju i drugih sredstava društvenog rada u društvenoj svojini, Prednacrt nije detaljno regulisao, već je to prepustio saveznom zakonu, ograničavajući se samo na osnovne postavke o društvenoj svojini, koje imaju karakter ustavnih odredaba.

Za razliku od društvene svojine, svojinu građana, društvenih organizacija i drugih udruženja građana Prednacrt definiše kao *pravo svojine* čiji su subjekti ti građani, organizacije i udruženja, ali, osim prava lične svojine, ne određuje izrično oblike tog prava.

Ličnim radom na sredstvima u društvenoj svojini radni ljudi ostvaruju prihode za sticanje predmeta koji služe za njihovu ličnu potrošnju, upotrebu i zadovoljavanje njihovih kulturnih potreba. Na tim predmetima građani stiču svojinu koja je Prednacrtom sankcionisana kao *pravo lične svojine*, uključujući u to pravo i stambene zgrade i pojedine stanove koji služe ličnim potrebama građana i njihovih porodica. Svojina na takvim predmetima, iako je stečena prihodima iz drugih izvora, a ne samo ličnim radom na sredstvima u društvenoj svojini, ne gubi karakter lične svojine.

Određivanje granica lične svojine građana na stambenim zgradama i stanovima Prednacrt prepusta saveznom zakonu. Prema tome, građani mogu imati u svojini onoliko stambenih zgrada i stanova koliko je određeno Zakonom o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta iz 1958. Odredbe tog zakona ostaju na snazi i u pogledu

²⁷ Uredba je doneta 31. decembra 1962, na osnovu ovlašćenja datog Saveznom izvršnom veću članom 8. stav 2. Zakona o prometu zemljišta i zgrada (»Službeni list FNRJ«, 53/62).

uslova pod kojima građani mogu imati pravo svojine na poslovnim prostorijama. Za obim ostalih predmeta lične potrošnje i upotrebe nema ograničenja.

Zemljoradnici mogu imati pravo svojine na obradivom i šumskom zemljištu, čija se najveća površina određuje saveznom zakonom. Iz toga proističe da Prednacr ne dira u maksimum obradivog i šumskog zemljišta određen Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu opštenarodne imovine i o dodeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama iz 1953, odnosno — za šumsko zemljište — važećim zakonima pojedinih narodnih republika.

Pravo svojine na obradivom i šumskom zemljištu mogu imati, u granicama određenim zakonom, i građani koji nisu zemljoradnici. Ni tu Prednacr ne donosi nikakve promene, tako da za ta lica ostaje na snazi maksimum obradivog i šumskog zemljišta određen saveznom Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji iz 1945. odnosno zakonima narodnih republika.

Pravo svojine na građevinskom zemljištu van užih građevinskih reiona gradova i naselja gradskog karaktera, određenih u smislu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, mogu imati svi građani. Površina građevinskog zemljišta na kojoj građani mogu imati pravo svojine nije zakonom maksimirana.

Prednacr određuje da zemljoradnici, zanatlije, drugi građani koji vrše delatnosti slične zanatskoj i građani koji

vrše delatnosti zasnovane na profesionalnom, stručnom i drugom sličnom radu, mogu, u granicama i pod uslovima koje propisuje zakon, imati svojinu na sredstvima rada, radi obavljanja svojih dozvoljenih delatnosti.

Subjekti prava svojine mogu biti, prema Prednacr, i društvene organizacije i druga udruženja građana. Ova pravna lica mogu imati pravo svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima koje služe ostvarivanju njihovih zadataka i zajedničkim interesima njihovih članova. Određivanje uslova pod kojima društvene organizacije i druga udruženja građana mogu imati pravo svojine, Prednacr prepušta zakonu, tako da u tom pogledu važe odgovarajuće odredbe Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta i drugi pozitivni propisi.

Određujući za eksproprijaciju nepokretnosti iste osnovne pretpostavke koje postavlja važeći Zakon o eksproprijaciji, Prednacr dozvoljava da se, u opštem interesu i na osnovu zakona, mogu eksproprijisati i pokretnosti od posebnog kulturnog značaja, kao i da se sopstveniku može ograničiti pravo raspolaganja takvim pokretnostima.

Prednacr izrično ne tretira pravo svojine građanskih pravnih lica, koje je regulisano zakonima u čiju važnost Prednacr ne dira.

B. R.

AKTIVNOST CENTRALNOG VEĆA SAVEZA SINDIKATA (1959—1962)

Za unutrašnji razvoj zemlje u periodu 1959—1962. karakteristična je dalja izgradnja društveno-ekonomskog sistema, razvijanje neposrednog samoupravljanja i ostvarivanje raspodele dohotka prema radu. Centralno veće Saveza sindikata Jugoslavije i druga rukovodeća tela sindikata (republička, sreska i opštinska veća odnosno centralni, republički i opštinski odbori) učestvovali su aktivno u rešavanju tih pitanja i iznalaženju rešenja za ekonomske, društvene i druge probleme od interesa za zajednicu i radničku klasu. U sindikalnim podružnicama takođe je zabeležena sve intenzivnija i svestranija aktivnost.

Za delatnost jugoslovenskih sindikata u ovom periodu karakteristični su i pojačani napor da se pruži što veći doprinos prevazilaženju podeljenosti u svetskom sindikalnom pokretu i stvaranju uslova za zbližavanje svih sindikata bez obzira na njihovu međunarodnu pripadnost i idejno-političku orijentaciju. U toj aktivnosti Saveza sindikata (zajedno sa nizom drugih prijateljskih sindikalnih pokreta) naročito su značajne pripreme za održavanje jedne međunarodne sindikalne konferencije za razmatranje aktuelnih problema od zajedničkog interesa za radničku klasu i njene organizacije u celom svetu.

SASTAV I ORGANIZACIJA CENTRALNOG VEĆA

Centralno veće ima 183 člana, koji pretežno rade u sreskim i opštinskim rukovodstvima i podružnicama, odnosno u centralnim i republičkim rukovodstvima sindikata i Saveza sindikata.

Pomoćna tela preko kojih Centralno veće izvršava svoje zadatke su: komisije, grupe i centri. Pored toga, Centralno veće se bavi i izdavačkom delatnošću.

Komisije i grupe prate i izučavaju stanje i probleme sa pojedinih područja društveno-ekonomskog razvoja zemlje, pitanja od interesa za radničku klasu, kao i pitanja iz rada i razvoja sindikalnih organizacija. Putem analiza koje vrše ova pomoćna tela sindikalna rukovodstva se upoznaju sa stanjem i problemima na pojedinim područjima aktivnosti.

Centri su operative jedinice koje neposredno izvršavaju poslove od interesa za Centralno veće.

Komisije Centralnog veća su: Komisija za organizaciono-kadrovska pitanja, Komisija za međunarodne veze, Komisija za žene u radnom odnosu i porodicu i Komisija za radničku omladinu.

Grupe Centralnog veća su: za raspodelu dohotka, za privredna kretanja i privredni razvoj, za realnu zaradu, za društveni standard, za poslove rada, za socijalno osiguranje, za opšte i društveno-ekonomsko obrazovanje, za ideološke probleme, za kulturne probleme, za sport i odmor.

Centri Centralnog veća su: Centar za informacije, Centar za međunarodnu razmenu radnika i Centar za obrazovanje sindikalnih kadrova.

Centralno veće izdaje list »Rad«, časopis »Jugoslovenski sindikati« — namenjen inostranstvu (na engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku), Bilten — takođe namenjen inostranstvu (na engleskom, francuskom, ruskom, španskom, italijanskom, arapskom i švedskom jeziku), i Bilten namenjen sindikalnim organizacijama u zemlji.

PLENUMI I SAVETOVANJA

CENTRALNO VEĆE održalo je od Četvrtog kongresa Saveza sindikata Jugoslavije (aprila 1959) do kraja 1962. osam plenarnih sastanaka i osamnaest savetovanja, na kojima su, pored predstavnika iz centralnih i republičkih rukovodstava sindikata i Saveza sindikata, učestvovali i predstavnici sindikalnih rukovodstava i organizacija iz komuna i preduzeća, a u znatnom broju slučajeva i predstavnici Saveznog izvršnog veća, SSRNJ i drugih organizacija i ustanova.

Privrednim problemima, problemima životnog standarda, raspodele i radničkog i društvenog samoupravljanja posvećen je najveći broj plenuma (četiri) i savetovanja (deset). Na njima su razmatrani:

- problemi javnih službi i zadaci sindikata (II plenum — 9. septembra 1959);

- kompleksno nagrađivanje po jedinici proizvoda (savetovanje — 18. decembra 1960);

- neki problemi društvenih odnosa u radnim kolektivima i komunama (III plenum — 29. januara 1960);

- dalji neposredni zadaci na unapređivanju industrije, problemi proizvodnje, kooperacije i neka pitanja u vezi sa udruživanjem u privredi (savetovanje — 24. februara 1960);

- uloga komune u podizanju standarda, dalji zadaci i uloga opštinskih sindikalnih veća u razvoju privrede i standarda u okviru komune (savetovanje — 6. septembra 1960);

- životni i radni uslovi radničke omladine (VI plenum — 21. i 22. septembra 1960);

- neka iskustva, rezultati i problemi daljeg razvoja radničkog samoupravljanja (VII plenum — 13. i 14. marta 1961);

- uslovi za poslovanje, raspodela čistog prihoda i ličnih dohodaka u poljoprivrednim organizacijama i samoupravljanje u zadrugama u svetlu novih privrednih mera (savetovanje — 4. aprila 1961);

- stambeni problemi i zadaci sindikata (savetovanje 24. aprila 1961);

- sistem finansiranja i raspodele u prosveti (savetovanje — 5. maja 1961);

- raspodela dohotka i rešavanje drugih problema u ugostiteljstvu (savetovanje — 9. novembra 1961);

- uređenje odnosa u radnim organizacijama putem statuta i drugih samoupravnih akata (savetovanje — 29. juna 1962);

- regulisanje društveno-ekonomskih odnosa u komuni (savetovanje — 2. jula 1962);

- dalja aktivnost na unapređivanju raspodele prema radu, produktivnosti i proizvodnje (savetovanje — 4. oktobra 1962).

Radni odnosi, higijensko-tehnička zaštita na radu, problemi iz oblasti socijalnog osiguranja i zdravstvene zaštite razmatrani su na jednom plenumu i dva savetovanja:

- naredni zadaci sindikata u oblasti socijalnog osiguranja i zdravstvene zaštite (V plenum — 15. aprila 1960);

- stanje i problemi zaštite pri radu (savetovanje — 20. i 21. aprila 1962);

- aktuelni problemi organizacije i finansiranja zdravstvenih ustanova i sprovođenje novih propisa iz oblasti socijalnog osiguranja (savetovanje — 14. i 15. novembra 1962).

Tri plenuma i tri savetovanja bili su posvećeni *ideološko-političkim problemima, problemima ekonomskog i stručnog obrazovanja i korišćenju slobodnog vremena*. Na njima su razmatrani:

- obezbeđenje i korišćenje slobodnog vremena i zadaci sindikata (IV plenum — 15. marta 1960);

- sprovođenje Rezolucije SNS o obrazovanju stručnih kadrova i uloga sindikalnih i omladinskih organizacija (IV plenum — 21. i 22. novembra 1960);

- ideološki problemi i aktivnost sindikata (VII plenum — 13. i 14. marta 1961);
- problemi opšteg i stručnog obrazovanja žena (savetovanje — 8. maja 1961);
- aktuelna pitanja društveno-ekonomskog obrazovanja (savetovanje — 27. i 28. februara 1962);
- informisanje u radnim kolektivima (savetovanje — 16. aprila 1962).

Međunarodnim odnosima bili su posvećeni jedan plenum i jedno savetovanje. Na njima su razmatrani:

- aktuelni problemi međunarodnog sindikalnog pokreta (VIII plenum — 12. februara 1962);
- dosadašnja iskustva, sadržina i metod saradnje s inostranim sindikalnim organizacijama i pokretima (savetovanje — 13. februara 1962).

Organizaciona pitanja i metod rada bili su predmet razmatranja na dva savetovanja:

- uloga, zadaci i metod rada sindikalnih podružnica u privredi u uslovima raspodele prema radu (savetovanje — 22. i 23. maja 1961);
- uloga, zadaci i metod rada opštinskih sindikalnih veća u novim uslovima privređivanja i raspodele (savetovanje — 22. juna 1961).

PREDSEDNIŠTVO CENTRALNOG VEĆA održalo je u istom periodu pedeset sednica, na kojima su razmatrani:

- *privredni problemi, problemi standarda i radničkog samoupravljanja* (stanje i kretanje standarda; stanovanje i ishrana; nacrti društvenih planova; instrumenti o raspodeli; primedbe na razne zakone iz oblasti privrede; kretanje proizvodnje, produktivnosti, standarda i ličnih dohodaka; zanatstvo; reorganizacija na železnici; sprovođenje izbora za radničke savete; stručno obrazovanje kadrova; i dr.);
- *problemi raspodele čistog prihoda i ličnih dohodaka* (tarifni pravilnici; kretanje ličnih dohodaka; usklađivanje penzija sa platama; predlozi za izmene i dopune u sistemu raspodele; sprovođenje uputstava o raspodeli čistog prihoda i dalji rad na usavršavanju unutrašnje raspodele; i sl.);
- *radni odnosi, higijensko-tehnička zaštita i socijalno osiguranje* (Nacrt zakona o radnim odnosima; Nacrt zakona o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja; beneficirani radni staž; problemi HTZ; analiza molbi i žalbi radnika koje su upućene CV SSJ; i dr.);
- *društvene službe* (Nacrt zakona o zdravstvu i prosveti; stanje u visokom školstvu; dugovi bolnicama; zdravstveno osiguranje; i sl.);
- *odmor i rekreacija* (odmor i rekreacija radnih ljudi; problemi fizičke kulture, i sl.);
- *međunarodna saradnja* (izveštaji o boravku jugoslovenskih delegacija u inostranstvu i inostranih u Jugoslaviji; planovi međunarodnih veza; pomoć inostranim organizacijama; i sl.);
- *organizaciono-kadrovska pitanja* (analiza skupština sindikalnih organizacija; uvođenje statistike i evidencije u sindikatima; finansijsko poslovanje; odbori sindikata u komuni i srezu; informativna služba; problemi neorganizovanih radnika; obrazovanje sindikalnih kadrova; plate izbornih lica u sindikatima; planovi i programi rada Centralnog veća; budžeti i završni računi i unutrašnja organizacija Centralnog veća; i sl.).

Problemi izgradnje društveno-ekonomskog sistema razmatrani su i na inicijativu pojedinih sekretarijata i odbora Saveznog izvršnog veća, koji su tražili mišljenja Centralnog veća o nacrtima raznih zakona sa područja socijalnog i zdravstvenog osiguranja, radnih odnosa, društvenih planova, raspodele dohotka, i sl.

Predsedništvo je vrlo često raspravljalo o raspodeli dohotka zato što od ostvarenja principa raspodele dohotka prema radu između društva i radnih kolektiva, kao i unutar radnih kolektiva, u najvećoj meri zavisi uspešan razvoj proizvodnje, produktivnosti rada i demokratskih društvenih odnosa.

METOD RADA

Centralno veće raspravljalo je o svim važnijim pitanjima i o njima zauzimalo stavove najčešće uz učešće i konsultovanje republičkih veća, centralnih odbora i drugih organizacija i ustanova. Na primer:

- za pripremu III plenuma, na kojem su razmatrani društveni odnosi u kolektivima i komunama, izvršene su ankete u oko 500 privrednih organizacija i u većem broju rukovodstava u komunama, a na području NR Hrvatske anketirano je oko 12.500 radnika;

- za pripremu IV plenuma, na kojem je bilo govora o korišćenju slobodnog vremena, anketirano je oko 4.800 radnika iz 200 privrednih organizacija;

- za pripremu savetovanja o stambenim problemima anketirano je 25 opštinskih sindikalnih veća i održano nekoliko regionalnih savetovanja;

- za pripremu savetovanja o pitanjima društveno-ekonomskog obrazovanja anketirana su 82 radnička univerziteta;

- za pripremu savetovanja o problemima zaštite pri radu anketirano je 220 privrednih organizacija;

- za pripremu savetovanja o informisanju u radnim kolektivima izvršeno je ispitivanje u velikom broju kolektiva u 10 gradova i anketirano preko 1.200 radnika raznih kvalifikacija;

- za pripremu sednice Predsedništva o uzrocima neorganizovanosti jednog dela radnika i službenika, vođeni su razgovori u 64 sindikalne podružnice, 24 opštinska sindikalna veća i anketirano blizu 2.000 neorganizovanih radnika.

Poslednjih godina uveden je metod održavanja zajedničkih savetovanja sa drugim organima i organizacijama.

U zajednici sa Saveznim izvršnim većem, privrednim komorama i rukovodstvima drugih društveno-političkih organizacija, Centralno veće organizovalo je sledeća savetovanja i plenarne sednice;

- sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad — kompleksno nagrađivanje po jedinici proizvoda;

- sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za industriju i Saveznom industrijskom komorom — unapređenje industrije, proizvodne kooperacije i udruživanja u privredi;

- sa Centralnim komitetom Narodne omladine Jugoslavije — životni i radni uslovi radničke omladine;

- sa Centralnim odborom Sindikata prosvetnih radnika i Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za prosvetu i kulturu — raspodela dohotka i društveni odnosi u ustanovama za obrazovanje;

- sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za poljoprivredu i šumarstvo, Savezom poljoprivredno-šumarskih komora i Glavnim zadrudnim savezom — uslovi za poslovanje, raspodela čistog prihoda i ličnih dohodaka u poljoprivrednim organizacijama i samoupravljanje u zadrugama;

- sa CO Sindikata trgovinskih, ugostiteljskih i turističkih radnika, saveznom Državnim sekretarijatom za poslove robnog prometa i Savezom ugostiteljskih komora — raspodela dohotka i rešavanje drugih problema u ugostiteljstvu;

- sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad i Saveznom privrednom komorom — dalja aktivnost na unapređivanju raspodele prema radu, produktivnosti i proizvodnje;

- sa Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za rad, Saveznim zavodom za socijalno osiguranje i Sekretarijatom Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku — aktuelni problemi organizacije i finansiranja zdravstvenih ustanova i sprovođenje novih propisa iz oblasti socijalnog osiguranja.

Predstavnici Centralnog veća takođe učestvuju u radu raznih odbora i komisija Saveznog izvršnog veća, kao i u radu pomoćnih organa drugih društveno-političkih organizacija na svim pitanjima gde je zajednička aktivnost i saradnja celishodna.

H. M.

SAVEZNI DRUŠTVENI PLAN ZA 1963. GODINU

Po načinu iskazivanja planskih zadataka Savezni društveni plan za 1963. godinu umnogome se razlikuje od ranijih godišnjih planova. Pojedini kvantitativni planski zadaci izraženi su u Planu u manjoj meri nego ranijih godina, dok su odredbe o uslovima privređivanja i merama za sprovođenje planskih zadataka šire i detaljnije razrađene. Takav iskaz Plana i takvo definisanje planskih zadataka rezultat su težnje da se Plan u većoj meri uskladi sa stvarnim odnosima u privredi i principima privrednog sistema, odnosno da se na ostvarenje planskih zadataka deluje u prvom redu uslovima privređivanja i merama privredne politike i time da više mesta razvoju inicijative svih učesnika privredne aktivnosti.

U skladu s tim, u prvom delu Plana sadržane su osnovne smernice, ciljevi i zadaci ekonomske politike u oblasti proizvodnje, zaposlenosti i produktivnosti, spoljnotrgovinske razmene i platnog bilansa, formiranja i osnovne raspodele sredstava, uključujući tu i zadatke u oblasti investicione politike, lične potrošnje, društvenog standarda, opšte potrošnje, tržišta i cena. U drugom i trećem delu sadržane su okvirne odredbe o uslovima privređivanja u 1963. na svim područjima privrednog sistema i o merama za sprovođenje usvojenih planskih zadataka.

OSNOVNI

CILJEVI I ZADACI PLANA

Osnovni ekonomsko-politički ciljevi i zadaci sadržani u Saveznom društvenom planu za 1963. godinu zasnivaju se na zaključcima IV plenuma CK SKJ o potrebi bržeg porasta društvene proizvodnje i nacionalnog dohotka, jačanja proizvodnih snaga zemlje, daljeg razvijanja i učvršćivanja sistema društvenog samoupravljanja i socijalističkih društvenih odnosa. Pri određivanju ovih zadataka u Planu polazilo se od činjenice da je, posle izvesnog usporavanja stope privrednog rasta u toku 1961. i 1962, pod dejstvom preduzetih mera u oblasti ekonomske politike, podržanih pojačanom društveno-političkom aktivnošću, došlo u drugom polугоду 1962. do proširivanja i oživljavanja privredne aktivnosti, što se ispoljilo u porastu proizvodnje i prometa, proširenju investicione delatnosti i osetnom porastu izvoza. Računajući sa dosad stvorenom materijalnom i društvenom osnovom, koja realno omogućuje dalji brži i stabilniji privredni razvoj, Savezni društveni plan za 1963. godinu ide za tim da podrži i razvije one pozitivne tendencije koje su se ispoljile u drugoj polovini 1962. i na toj osnovi postavlja ciljeve ekonomske politike po pojedinim privrednim oblastima.

PROIZVODNJA. Polazeći od obima proizvodnje ostvarene u 1962, Savezni društveni plan za 1963. godinu predviđa povećanje ukupnog društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka za oko 10% u odnosu na 1962.

Povećanje društvenog proizvoda i nacionalnog dohotka zasniva se na predviđenom porastu *industrijske proizvodnje* u 1963. za 10% u odnosu na njeno ostvarenje u 1962. godini. U okviru predviđenog porasta industrijske proizvodnje računa se sa sledećim porastom proizvodnje osnovnih grupacija industrije:

	za oko
— proizvodnje energetskih grana	8%
— proizvodnje osnovnih metala	8%
— proizvodnje opreme i trajnih potrošnih dobara	10%
— hemijske industrije	15%
— industrijske prerade poljoprivrednih proizvoda	13%
— industrijske prerade drveta	13%
— industrije građevinskog materijala	10%
— industrije tekstila, kože i gume	10%

Pri postavljanju ovih proizvodnih zadataka u oblasti industrije uzeti su u obzir postojeći proizvodni kapaciteti i drugi materijalni faktori proizvodnje koji omogućuju predviđenu proizvodnju i uspostavljanje skladnijih odnosa u strukturi proizvodnje i potrošnje, kao i povoljnije uslove za plasman proizvodnje.

Za *poljoprivredu* se predviđa da u 1963, pri prosečnim klimatskim uslovima, ostvari porast fizičkog obima proizvodnje za oko 10% do 11%, pri čemu proizvodnja društvenih gazdinstava treba da se poveća za preko 20%, a proizvodnja individualnih proizvođača, u kooperaciji sa privrednim organizacijama društvenog sektora poljoprivrede i izvan kooperacije, za oko 8%. U okviru predviđenog porasta poljoprivredne proizvodnje računa se sa porastom ratarske proizvodnje za oko 15% i stočarske proizvodnje za oko 10%, odnosno sa sledećom proizvodnjom osnovnih poljoprivrednih proizvoda:

	od oko
— pšenice	4,2 miliona tona
— kukuruza	6,0 miliona tona
— šećerne repe	3,0 miliona tona
— mesa	650.000 tona

U Planu se takođe računa sa daljim porastom proizvodnje ostalih poljoprivrednih proizvoda, naročito povrća.

Predviđeni porast poljoprivredne proizvodnje zasniva se na merama kojima je u toku prethodne dve godine, a naročito u 1962, popravljen ekonomski položaj poljoprivrede (povećanje cena, regresa, itd.), čime su stvoreni bolji uslovi za privređivanje u ovoj oblasti i omogućena jača stimulacija za veću proizvodnju, za efikasnije korišćenje raspoloživih sredstava i za primenu savremene tehnologije u proizvodnji. Pored toga, izvršenje predviđene proizvodnje biće potpomognuto sredstvima koja su obezbeđena za dalja ulaganja u poljoprivredu, što će omogućiti dalje povećanje površina društvenog sektora, porast opremljenosti poljoprivrednih organizacija i stvaranje šire materijalne osnove za razvoj kooperacije privrednih organizacija sa individualnim poljoprivrednim proizvođačima.

U oblasti *šumarstva*, proizvodnja drveta u društvenom sektoru treba da poraste za oko 3% u odnosu na 1962, uz istovremeno dalje povećanje obima radova na uzgoju, nezi i zaštiti šuma.

U skladu sa procenjenim obimom i strukturom investicija, računa se da će bruto-proizvod *građevinarstva* društvenog sektora porasti u 1963. za oko 4%.

Na bazi predviđenog porasta industrijske i poljoprivredne proizvodnje, unutrašnje i međunarodne robne razmene, kao i porasta lične potrošnje, u Planu se računa sa porastom ukupnog fizičkog obima *saobraćajnih usluga* za oko 5%, pri čemu robnog saobraćaja za oko 6%, putničkog za oko 3% i ptt saobraćaja za oko 4%. Radi ostvarenja ovih zadataka u oblasti saobraćaja, raspoloživa sredstva usmeriće se u prvom redu na modernizaciju i neposredno povećanje kapaciteta saobraćaja, kao i za obezbeđenje nužnog kontinuiteta u dugoročnoj investicionoj izgradnji saobraćaja, sa orijentacijom na efikasno korišćenje sredstava i dovršenje onih objekata koji se najbrže aktiviraju.

S obzirom na predviđeni razvoj proizvodnje i potrošnje, u 1963. se očekuje porast *robnog prometa trgovine na malo* za 12%, dok bi prosečan nivo razlike u cenama koji ostvaruje trgovina ostao uglavnom nepromenjen. Povećanje prometa trgovine biće praćeno povećanim naporima za modernizaciju i proširenje trgovinske mreže, za poboljšanje kvaliteta usluga u trgovini i efikasnije snabdevanje potrošača.

U 1963. nastaviće se naponi za dalje razvijanje *turizma*, za proširivanje kapaciteta i za potpunije zadovoljavanje potreba turističkog prometa. Na toj osnovi, u okviru daljeg porasta turističkog prometa koji se očekuje u 1963, inostrani turistički promet treba da poraste za 15% u odnosu na 1962. U vezi s tim, kao i na osnovu predviđenog porasta lične potrošnje, računa se da će promet *ugostiteljstva* u 1963. biti veći za oko 10% u odnosu na 1962.

S obzirom na nesklad između potreba i kapaciteta *uslužnih delatnosti*, u Planu se ističe potreba preduzimanje odgovarajućih mera za dalji razvoj uslužnih delatnosti, naročito socijalističkog sektora uslužnog zanatstva, kao i za donošenje propisa kojima će se na trajnijoj osnovi regulisati položaj i uslovi poslovanja samostalnih zanatlija.

ZAPOSLENOST I PRODUKTIVNOST. Posebna pažnja u Planu poklonjena je uslovima za dalji porast produktivnosti rada. Pri tome se imalo u vidu da će uslovi privredivanja i dalje uticati na racionalnije poslovanje i ekonomičniju upotrebu raspoloživih sredstava, što je došlo do izražaja i u toku 1962. Na toj osnovi u Planu se računa da će se u 1963. predviđeno povećanje proizvodnje moći ostvariti uz porast *zaposlenosti* od oko 3%, što približno odgovara tempu porasta zaposlenosti u prethodnoj godini. U Planu su dati opšti okviri politike zapošljavanja u skladu sa potrebama proizvodnje i bržim povećanjem produktivnosti rada. Odgovarajućom politikom zapošljavanja i korišćenjem rezervi u postojećim kapacitetima, putem uvođenja većeg broja smena, rekonstrukcijama i proširivanjima proizvodnih kapaciteta, širom primenom tehnike i tehnologije, poboljšanjem organizacije poslovanja, razvijanjem naučnoistraživačkog rada, daljim poboljšavanjem mehanizma unutrašnje raspodele i drugim merama, računa se da će *produktivnost rada* cele privrede u 1963. porasti za oko 5,5%, a u industriji za oko 6%.

SPOLJNOTRGOVINSKA RAZMENA I PLATNI BILANS. Osnovni zadaci Plana u oblasti spoljne trgovine i ekonomskih odnosa sa inostranstvom u 1963. sastoje se u proširenju i povećanju robne razmene sa inostranstvom, naročito u znatnom povećanju izvoza, u smanjenju deficita platnog bilansa i povećanju deviznih i materijalnih rezervi. U 1963. predviđa se povećanje izvoza roba i usluga za oko 13% u odnosu na 1962. Pri tome se računa sa porastom izvoza industrijskih proizvoda za oko 16%, sa porastom izvoza poljoprivrednih proizvoda i sa daljim povećanjem prihoda od turizma, tranzita i drugih nerobnih prihoda. S druge strane, Planom se predviđa da se sa porastom ukupnog uvoza roba i usluga od oko 7% mogu zadovoljiti potrebe uvoza sirovina i drugih bitnih reprodukcionijskih materijala za predviđeni program proizvodnje i predviđeni nivo potrošnje. Sa takvim odnosima u kretanju razmene sa inostranstvom u 1963. očekuje se poboljšanje stanja u platnom bilansu, smanjenje deficita i izvesno povećanje deviznih rezervi.

FORMIRANJE I OSNOVNA RASPODELA SREDSTAVA. Na osnovu predviđene proizvodnje, ukupno raspoloživa sredstva iz domaće društvene privrede biće, prema Planu, veća za 10,8% nego u 1962. Međutim, neto priliv inostranih sredstava biće osetno manji, zbog srazmerno manjeg angažovanja novih zajmova i zbog povećane otplate ranijih dugova. Zbog toga, po podmiranju potreba reprodukcione potrošnje za povećani obim proizvodnje, ukupno raspoloživa društvena sredstva za finalnu potrošnju biće veća za 6,6% u odnosu na 1962.

U politici raspodele raspoloživih sredstava za finalnu potrošnju poseban položaj u Planu ima *lična potrošnja*, s obzirom na određene materijalne okvire i predviđenu stopu porasta u odnosu na 1962. Dalji porast životnog standarda obezbeđuje se proporcijama Plana, odgovarajućim delovanjem privrednog sistema i merama privredne politike kojima se predviđa nominalni porast ukupnog fonda lične potrošnje u društvenom sektoru za oko 11%, što približno odgovara predviđenoj stopi rasta društvenog proizvoda. Time se obezbeđuju materijalni uslovi za porast standarda radnih ljudi i stvaraju uslovi za doslednije sprovođenje politike raspodele ličnih dohodaka prema porastu proizvodnje i produktivnosti rada. Ukupno predviđeni nominalni fond lične potrošnje obezbeđuje povećanje prosečnih ličnih dohodaka svih zaposlenih i lične dohotke novozaposlenih. Na toj osnovi računa se sa nominalnim povećanjem prosečnih ličnih dohodaka u društvenom sektoru privrede od oko 7%. Kada se uzme u obzir izvestan blaži porast troškova života, u prvom redu zbog eventualnog povećanja cena usluga i povećanja cena koje bi moglo nastupiti na tržištu nekih poljoprivrednih proizvoda, onda bi realni porast prosečnih ličnih dohodaka po zaposlenom iznosio u 1963. oko 4,5%.

U 1963. računa se sa porastom ukupnog fonda *penzija, invalidnina i dečjeg dodatka* nominalno za oko 13%.

Osnovnom raspodelom sredstava određeni su opšti okviri i za kretanje ukupnog nivoa *investicija* u 1963.

Investicije u osnovna sredstva u 1963. predviđaju se nominalno približno na nivou prethodne godine. Međutim, u odnosu na efektivno izvršena ulaganja u 1962 (u kojoj je deo sredstava u većoj meri nego ranije korišćen za likvidiranje neizmirenenih starih obaveza) računa se da će, pri istom nominalnom iznosu sredstava, fizički obim investicija u 1963. biti veći za oko 5% u odnosu na 1962.

U okviru predviđenih sredstava za investicije u osnovna sredstva, odnosi između privrednih i neprivrednih investicija i osnovna struktura investicija u pogledu raspodele sredstava na pojedine privredne oblasti, neće pretrpeti znatnije izmene u odnosu na 1962. Pri tome se u oblasti neprivrednih investicija u Planu posebno ukazuje na potrebu većeg korišćenja raspoloživih sredstava za stambenu izgradnju, što, uz stabilnije cene izgradnje i dalje povećanje racionalnosti gradnje, omogućuje povećanje obima izgradnje i izgradnju većeg broja stanova. U 1963. predviđa se dalje ograničenje ulaganja u administrativne, poslovne i slične objekte. Međutim, i pored toga što u globalnu strukturu investicija Plan ne unosi neke bitnije promene u odnosu na prethodnu godinu, u njemu su sadržane izvesne posebne karakteristike. Pre svega, predviđena sredstva omogućuju intenzivnija ulaganja u neke bazične grane industrije kojima se proširuje materijalna osnova privrede i omogućuje jačanje društvenog sektora poljoprivrede i razvijanje kooperacije sa individualnim proizvođačima, ulaganje u magistralne komunikacije i za jačanje izvoza.

Pored ovih karakteristika, u investicionoj politici jasnije su definisani ciljevi u pogledu prioriteta ulaganja i usmeravanja investicija, kojima treba da se rukovode svi nosioci privredne aktivnosti i nosioci investicionih odluka. Plan postavlja zadatak da se investiciona ulaganja u svim privrednim oblastima u 1963. usmere u prvom redu na što brže završavanje započetih objekata, na objekte koji se brzo aktiviraju, kojima se jačaju izvesne mogućnosti i kod kojih se putem modernizacije i rekonstrukcije obezbeđuju najbrži efekti u pogledu proizvodnje i izvoza.

U sprovođenju utvrđene politike privrednog razvoja nedovoljno razvijenih područja, u 1963. će se nastaviti ulaganja iz sredstava federacije, tako da će ona, i pri smanjenim okvirima Opšteg investicionog fonda, porasti za oko 13%.

U okviru Planom postavljene osnovne raspodele, predviđeno je da materijalni *rashodi opšte potrošnje* porastu u 1963. za ukupno 3%, pri čemu bi porast odgovarajućih rashoda za društveni standard iznosio oko 4%, dok bi materijalni rashodi državnih organa porasli za oko 2,5%.

Ukupni *budžetski rashodi*, uključujući lične i materijalne rashode, treba da se u 1963. kreću u okviru povećanja do ukupno 4%, što predstavlja usporeniju dinamiku porasta u odnosu na ranije godine. Pored toga, proporcijama Plana je predviđeno, radi ušteda u budžetskoj potrošnji, smanjenje nekih rashoda federacije. Iz istih razloga, u cilju smanjenja centralizovanih sredstava, izvesni regres i drugi rashodi neće se dalje finansirati iz saveznog budžeta ili će se delimično preneti na narodne republike.

U oblasti *socijalnog osiguranja*, Plan ukazuje na potrebu što racionalnijeg korišćenja sredstava, štednje i eliminisanja suvišnih rashoda, kako bi se otklonilo deficitarno finansiranje u ovoj oblasti i rashodi socijalnog osiguranja vršili u okviru mogućnosti privrede, s tim da se u oblasti zdravstvenog osiguranja obezbedi kvalitetno zadovoljenje potreba osiguranika. Pri tome se računa sa odgovarajućim merama i aktivnošću samoupravnih organa socijalnog osiguranja, komunala i narodnih republika.

Planom osnovne raspodele predviđeno je *povećanje materijalnih rezervi i privrednih rezervi* federacije za ukupno 68 milijardi din., s tim da se u okviru raspoloživih mogućnosti povećaju i devizne rezerve.

USLOVI PRIVREĐIVANJA

U sprovođenju ciljeva ekonomske politike koji su Planom postavljeni računa se sa izvesnim izmenama i daljim usavršavanjem sistema privređivanja. Odredbe o tome koje sadrži Plan, kao i promene koje se predviđaju u vezi sa revalorizacijom, uvođenjem funkcionalne amortizacije, raspodelom deviza, delovanjem doprinosa na vanredan prihod, rudničkim doprinosom i drugim instrumentima privrednog sistema, upravljene su na to da se za neposredne nosioce privredne aktivnosti poboljšaju i više ujednače uslovi privređivanja.

Na toj osnovi predviđeno je dalje preduzimanje mera za stabilizaciju tržišta i cena, za usavršavanje načela raspodele, sprovođenje revalorizacije, izmenu režima amortizacije, obezbeđenje uslova za veću poslovnost banaka u kreditiranju privrede, podsticanje udruživanja i drugih oblika integracije, modernizaciju i pojeftinjenje proizvodnje i prometa, rad na sanaciji onih privrednih organizacija koje imaju mogućnosti da rentabilno posluju, itd. Olakšice koje su privredne organizacije imale u raspodeli ukupnog prihoda u 1962. uglavnom će se zadržati i dalje.

Planom je predviđena i obaveza da se ispita dejstvo delovanja doprinosa na vanredni prihod i rudničkog doprinosa i da se predlože odgovarajuće mere radi otklanjanja uočenih negativnih uticaja ovih doprinosa na produktivnost rada.

Razmotriće se takođe i dosadašnji sistem poreza na promet i njegovo dejstvo na raspodelu ukupnog prihoda i dohotka privrednih organizacija. Omogućiće se brži prelazak na funkcionalnu amortizaciju i razmotriti problemi prelaska na obračun po naplaćenju realizaciji, kako bi se otklonile slabosti i finansijske teškoće u koje bi mogle da dođu privredne organizacije i političkoteritorijalne jedinice.

Doneće se poseban zakon o finansiranju nedovoljno razvijenih područja.

KREDITNO-MONETARNOM POLITIKOM stimuliće se pozitivne inicijative privrednih organizacija u skladu sa smernicama Plana. Bankarskim kreditima omogućiće se povećanje proizvodnje namenjene izvozu i razvoj odgovarajućih uslova koji će dovesti do povećanja deviznog priliva od inostranog turizma. Instrumenti spoljnotrgovinskog režima dopuniće se tako da u većoj meri stimuliraju racionalniji izvoz i takav uvoz koji će omogućiti dalje jačanje proizvodnje i izvoza. Stvoriće se uslovi za dalje usavršavanje sistema raspodele stranih sredstava plaćanja. Pri tome će se privrednim organizacijama obezbediti puno

korišćenje deviznih sredstava koje su im ovlašćene banke prodale u određenom razmeri sa priličnim deviza koje su svojim izvozom ostvarile te privredne organizacije. Takođe će se omogućiti privrednim organizacijama da devizna sredstva za svoje potrebe obezbeđuju u većoj zavisnosti od ostvarenog izvoza. Radi brže izgradnje kapaciteta namenjenih potrebama inostranog turizma, doneće se propisi po kojima će federacija odobravati posebna sredstva na osnovu ostvarenog deviznog priliva u protekloj godini.

U cilju sprovođenja principa i smernica investicione politike postavljenih Planom, formiraće se posebna evidencija kojom će se investitorima omogućiti da imaju potreban uvid u programe i stanje investicione izgradnje, kako bi pri donošenju svojih investicionih programa i odluka bili u stanju da izbegnu investiranje u objekte čiji su kapaciteti zasad dovoljni i da se orijentisu na onu proizvodnju koja je potrebna unutrašnjem tržištu i izvozu i koja obezbeđuje veći rentabilitet. Pri tome će odgovarajući organi upoznavati investitore sa pravcima u kojima ne bi trebalo započinjati izgradnju novih investicionih objekata u 1963.

U skladu sa ovim preduzimaće se i druge mere i pružavati pojedini problemi privrednog sistema.

OPŠTI INVESTICIONI FOND. Saveznim društvenim planom za 1963. godinu bliže je definisana uloga federacije i Opšteg investicionog fonda u podsticanju razvoja putem privrednih investicija. Sredstva Opšteg investicionog fonda, prema odredbama Plana, upotrebiće se za učešće federacije u finansiranju investicija kojima se obezbeđuju osnovni pravci privrednog razvoja, odnosno finansiraće se investicije u namene koje su Planom utvrđene. Ostale investicije u privredi finansiraće se iz društvenih investicionih fondova opština i narodnih republika, kao i iz poslovnih fondova privrednih organizacija i sredstava banaka koja se u ovu svrhu mogu koristiti. Time se u sprovođenju Planom utvrđene investicione politike sužava uloga Opšteg investicionog fonda i pojačava uloga i odgovornost privrednih organizacija, opština, narodnih republika i poslovnih banaka. U vezi s tim, Planom je predviđeno preduzimanje mera za povećanje mobilnosti sredstava fondova, kao i mera kojima bi se olakšalo udruživanje ili pozajmljivanje raspoloživih sredstava, kako bi se osigurao kontinuitet u investiranju i, saglasno Planu, obezbedilo efikasnije finansiranje investicija.

Planom je utvrđeno da će se iz sredstava Opšteg investicionog fonda u osnovna sredstva utrošiti 330 milijardi din., i to:

— u oblasti industrije i rudarstva	153 milijardi din.
— u oblasti poljoprivrede	70 " "
— u oblasti saobraćaja	40 " "
— za unapređenje razvoja privredno nerazvijenih područja	30 " "
— za dopunska sredstva investitorima sa privredno nerazvijenih područja	23 " "
— za unapređenje proizvodnje za izvoz	10 " "
— za ostale namene	4 " "

Pored toga, iz sredstava Opšteg investicionog fonda upotrebiće se:

— za investicije u obrtna sredstva	30 milijardi din.
— za kreditiranje izvoza opreme	39 " "
— za otplate investicionih kredita zaključenih u inostranstvu	23,6 " "

Iz sredstava Opšteg investicionog fonda predviđenih Planom za osnovna sredstva u oblasti industrije i rudarstva finansiraće se: izgradnja objekata elektroprivrede, izgradnja i proširenje rudnika uglja koji predstavljaju značajnije energetske izvore, proizvodnja i prerada nafte, crna i obojena metalurgija, bazična hemijska industrija, industrija celuloze, drvenjače i papira, kao i investicije kojima se povećava proizvodnja za izvoz iz svih oblasti, sem poljoprivrede.

Iz sredstava Opšteg investicionog fonda predviđenih za poljoprivredu finansirane se: izgradnja hidrosistema i melioracionih radova predviđenih posebnim saveznom zakonima, povećanje obradivih površina društvenog sektora, kreditiranje investicija proizvođačkih organizacija kojima se postiže krupna i rentabilna proizvodnja poljoprivrednih proizvoda za potrebe domaćeg tržišta i za izvoz, kao i izgradnja fabrika stočne hrane. Iz tih sredstava upotrebiće se za finansiranje hidrosistema Dunav—Tisa—Dunav 8 milijardi din., za finansiranje melioracionih radova u Makedoniji 3 milijarde din., za garantovane investicije na području Kosmeta 3,1 milijarda din., i na teritoriji NR Crne Gore 150 miliona din.

Banka će obustaviti kreditiranje investicija po ranije zaključenim ugovorima o kreditiranju za namene koje nisu napred navedene, a raspoloživa sredstva upotrebiti u prvom redu za izvršenje svojih obaveza po ugovorima o kreditima čije finansiranje nije obustavljeno.

FINANSIRANJE INVESTICIJA U PRIVREDNO NERAZVIJENIM PODRUČJIMA. U odredbama o finansiranju investicija u privredno nerazvijena područja Plan predviđa da će se anuiteti na zajmove odobrene iz sredstava federacije i Opšteg investicionog fonda na teritoriji NR Makedonije, NR Crne Gore i Kosmeta od početka 1953. do kraja 1960. uplaćivati u društvene investicione fondove NR Makedonije, NR Crne Gore i Kosmeta do konačne isplate tih zajmova.

Sredstva u iznosu od 30 milijardi din. predviđena za unapređenje razvoja privredno nerazvijenih područja, upotrebiće se za davanje kredita u skladu sa dosad kreditiranim namenama, i to u prvom redu za dovršenje investicija čija je izgradnja kreditirana iz ovih sredstava u 1961. i 1962. za rekonstrukcije i proširenja, kao i za izgradnju novih, naročito industrijskih objekata na tim područjima. Ova sredstva davaće se putem kredita investitorima na privredno nerazvijenim područjima uz kamatu od 3% godišnje i sa rokom vraćanja od 15 godina.

Pored toga, da bi se olakšalo prilagođavanje novim uslovima koje postavlja Plan, investitorima sa nerazvijenih

područja biće odobrena dopunska sredstva u iznosu od ukupno 23 milijarde din.

OSTALE ODREDBE

Savezni društveni plan za 1963. godinu sadrži još i ove odredbe:

a) *odredbe o merama za sprovođenje kreditne politike*, u kojima su sadržani opšti uslovi i merila kojima će se rukovoditi poslovne banke pri odobravanju kredita;

b) *odredbe kojima su utvrđeni ukupni rashodi Saveznog budžeta za 1963.* u iznosu od 608.983 miliona din. i određeni izvori prihoda Saveznog budžeta;

c) *odredbe o obrazovanju obaveznih rezervi i upotrebi neraspoređenih sredstava;*

d) *odredbe o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za:*

— određivanje prodajnih cena proizvoda i usluga;

— donošenje propisa o povlasticama u saobraćaju i korišćenju dotacija iz sredstava federacije;

— donošenje propisa o usklađivanju saobraćajnih tarifa i redova vožnje;

— ograničavanje nivoa cena i tarifa komunalne privrede, taksa i poreza na promet koje propisuju političko-teritorijalne jedinice i koje utiču na troškove poslovanja privrednih organizacija i na životni standard radnika i službenika;

— regulisanje obaveza prema društvenoj zajednici pri izvozu roba i usluga, donošenje propisa o regresima i premijama u privredi, itd.

Pored toga, u Planu su predviđena ovlašćenja za opštine i narodne republike za donošenje odgovarajućih mera u cilju ostvarenja ciljeva i zadataka Plana.

IZVOR: Savezni društveni plan za 1963. godinu (»Službeni list FNRJ«, br. 53/62).

M. R.

PUTNIČKI SAOBRAĆAJ

U desetogodišnjem periodu 1952—1961. putnički saobraćaj u Jugoslaviji se znatno razvio.

Broj prevezenih putnika u javnom unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju povećan je u tom periodu od 126 na 310 miliona, a pređeni put svih ovih putnika od 5.440 na 13.500 miliona putničkih kilometara. Kapaciteti javnog saobraćaja povećani su od 257.000 putničkih mesta u 1954. na 388.000 u 1961. Prosečne godišnje stope rasta u periodu 1952—1961. bile su: za obim prevoza 10,6%, a za broj putničkih mesta 6,2%. (Tabele 1 i 2.)

TABELA 1 — INDEKS JAVNOG SAOBRAĆAJA 1954—1961.
(1952 = 100)

	1954	1956	1958	1960	1961
Broj putnika	145	160	204	255	246
Broj putničkih km	138	158	204	252	250
Broj putničkih mesta	100*	106	128	144	152

* Za 1952. ne raspolaze se podacima o broju putničkih mesta, pa je stanje 1954. uzeto kao 100.

Podaci: izračunato na osnovu Statističkog biltena »Saobraćaj i veze«, br. 218 i 247.

Sporiji porast kapaciteta pod istim uslovima eksploatacije, tj. istim prosečnim daljinama putovanja, istoj brzini i istoj strukturi saobraćajnih sredstava, ukazuje na njihovo sve veće iskorišćavanje, ali i na sve manju udobnost putovanja. Međutim, u ovom periodu su povećane prosečne brzine putovanja i poboljšana struktura saobraćajnih sredstava, pa je i kvalitet prevoza svakako povoljniji.

Stanje saobraćajnica je znatno poboljšano izgradnjom i modernizacijom puteva, železničkih pruga, aerodroma i objekata na saobraćajnicama, što je pružilo uslove i za brže putovanje i za ekonomičnije poslovanje. Tako, na primer, umesto ranijih 48 časova putovanja železnicom uzanog koloseka od Beograda do Titograda, danas se ta razdaljina prevlađuje avionima za sat i po leta, a autobusima u toku istog dana. Ili, umesto šest časova železnicom od Beograda do Čačka, sada se ta relacija prelazi autobusom za svega dva časa.

TABELA 2 — DINAMIKA JAVNOG SAOBRAĆAJA 1952—1961

	1952	1954	1956	1958	1960	1961
Javni međumetni saobraćaj						
Prevezeni putnici u milionima	126	182	202	254	321	310
Putnički kilometri u milionima	5.439	7.467	8.500	10.926	13.599	13.505
Ukupno putničkih mesta u hiljadama*	...	257	273	330	370	388
Prosečna daljina 1 putovanja u km	44,0	41,0	42,0	43,0	42,5	43,5
Gradski saobraćaj						
Putnika u milionima	302	436	463	578	740	774
Putničkih mesta u hiljadama	48,7	58	66	92	118	133

* Nisu obuhvaćena putnička mesta u brodovima i avionima.

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218 i 247.

Prosečan godišnji broj putovanja i prosečna dužina putovanja po jednom stanovniku su od 1952. do 1961. više nego udvostručeni. (Tabela 3.)

TABELA 3 — BROJ PUTOVANJA I PUTNIČKIH KM PO STANOVNIKU U JAVNOM SAOBRAĆAJU 1952—1961.

	1952	1954	1956	1958	1960	1961
Broj putovanja	7,4	10,5	11,4	14,1	16,4	16,7
Broj putničkih km	312	432	480	607	739	726
Od toga:						
železničkih putničkih km	283	375	407	485	555	530

Podaci: izračunato deljenjem ukupnog broja putovanja odnosno putničkih km sa ukupnim brojem stanovnika, prema Statističkom biltenu »Saobraćaj i veze«, br. 247.

Najveći uticaj na razvoj saobraćaja u celini, a naročito na razvoj javnog saobraćaja, imala su obimna investiciona ulaganja, od kojih je najveći deo utrošen na izgradnju saobraćajnica i građevinskih objekata na njima, a manji deo na nabavku vozila i plovinih sredstava. U periodu 1954—1961. ukupna investiciona ulaganja u saobraćaj iznosila su 869 milijardi din. Od toga je 379 milijardi uloženo u železnici, 288 milijardi u drumski, a 202 milijarde din. u pomorski, rečni i vazdušni saobraćaj.¹

Na obim prevoza putnika povoljno je uticalo povećanje nacionalnog dohotka i lične potrošnje po stanovniku. Međutim, ukupan obim prevoza u ovom periodu rastao je brže i od porasta nacionalnog dohotka i od porasta lične potrošnje.

Na obim prevoza putnika je u ovom periodu nepovoljno uticalo povećanje cena prevoza. U 1952, zbog uvođenja novog privrednog sistema, cene prevoza su znatno povećane. To je izazvalo znatno opadanje obima prevoza, tako da je tek u 1958. dostignut i premašen raniji maksimum od preko 239 miliona prevezenih putnika, koji je ostvaren u 1950. Relativno opadanje obima putničkog saobraćaja u 1961, kako po broju putovanja, tako i po broju pređenih kilometara, takođe je posledica novih izmena tarifa u 1961 (ograničenje povlastica na železnici i povećanje cena prevoza za oko 15%).² (Tabela 4.)

TABELA 4 — PROSEČNA CENA JEDNE VOŽNJE PO GRANAMA SAOBRAĆAJA 1956—1961.

	1956	1958	1960	1961	Indeks 1961 1956
Železnicom	104	122	180	252	242
Autobusima	131	163	174	212	162
Pomorskim brodovima	32	37	...	36	144
U gradskom saobraćaju	10,4	13,7	15,8	20,7	200

Podaci: izračunato prema podacima o prihodima i prevozima u putničkom saobraćaju iz Statističkog biltena »Saobraćaj i veze«, br. 218 i 247.

KAPACITETI JAVNOG SAOBRAĆAJA I NJIHOVA STRUKTURA

Krajem 1961. u putničkom saobraćaju u Jugoslaviji bilo je ukupno 12.400 vozila i plovila za kolektivne prevoze (sa 564.150 mesta) i 162.000 putničkih automobila, motocikla i skutera za individualne prevoze. (Tabela 5.)

U 1960. je, iz tehničkih razloga, od ukupnog voznog i plovnog parka javnog saobraćaja bilo stalno u radu prosečno 63% železničkih putničkih kola, 67% međugradskih autobusa, 85% do 90% putničkih brodova, 70% aviona i 70% gradskih vozila.³

¹ Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 121, 149, 218 i 247.

² Vidi: »Tarife u saobraćaju«, »Jug. pregled«, 1962, februar, str. 79—84 (53—58).

³ Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218.

TABELA 5 — SAOBRAĆAJNA SREDSTVA PO GRANAMA
SAOBRAĆAJA U 1956. I 1961.

	1956	1961	Indeks 1961 1956
Sredstva za kolektivne prevoze — ukupno	9.071	12.400	137
Železnička putnička kola i motorna vozila	5.593	5.846	104
Međugradski, gradski i turistički autobusi	2.701	5.678	210
Tramvaji i trolejbusi	666	760	114
Pomorski brodovi	79	75	95
Rečni brodovi	18	16	89
Avioni	14	25	180
Sredstva za individualne prevoze — ukupno	30.250	162.225	536
Putnički automobili	14.664	78.085	533
Motocikli i skuteri	15.586	84.140	540

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218. i 247.

Ukupni kapaciteti javnog saobraćaja, svedeni na putnička mesta u svim saobraćajnim sredstvima, povećani su, ali se istovremeno izmenila i njihova struktura. (Tabela 6.)

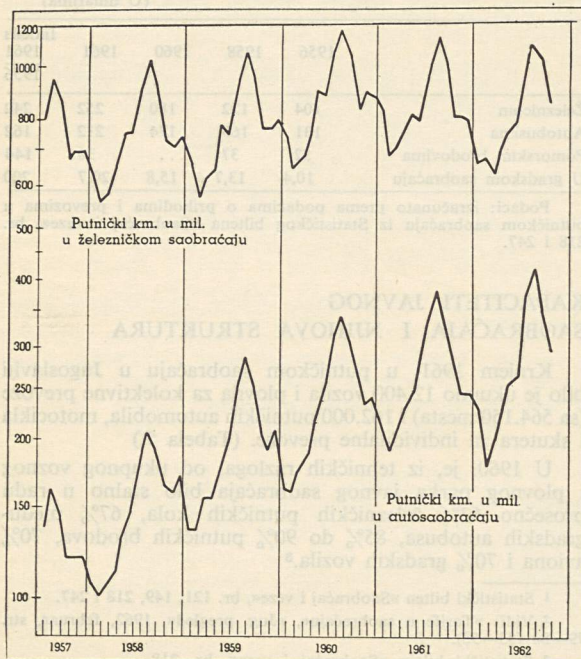
TABELA 6 — BROJ I STRUKTURA PUTNIČKIH MESTA PO
GRANAMA SAOBRAĆAJA U 1956. I 1961.

	Broj mesta		Struktura u %	
	1956	1961	1956	1961
Sredstva za kolektivne prevoze — ukupno	372.935	564.150	100,0	100,0
Železnička putnička kola i motorna vozila	194.167	253.818	52,0	44,8
Međugradski, gradski i turistički autobusi	103.746	217.000	27,8	38,8
Tramvaji i trolejbusi	43.318	62.112	11,7	11,0
Pomorski brodovi	27.547	27.679	7,4	4,8
Rečni brodovi	3.805	2.809	1,0	0,5
Avioni	352	732	0,1	0,1

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 247.

U broju putničkih mesta, najveće je učešće železnica. Međutim, za poslednjih pet godina (od 1956. do 1961) njihovo učešće u ukupnom broju putničkih mesta opalo je od 52% na 45%, dok se učešće autobusa za gradski i

GRAFIKON 1 — DINAMIKA PUTOVANJA ŽELEZNICOM I AUTOBUSIMA PO MESECIMA 1957—1962.

međugradski saobraćaj povećalo od 28% na 39%. Karakteristično je da su ostale tri grane saobraćaja (pomorski, rečni i vazdušni zajedno) raspolagale u 1961. sa 5,4% svih putničkih mesta, a u 1956. sa 8,5%.

Raspoloživi kapaciteti u saobraćaju nisu korišćeni ravnomerno u toku godine. U mesecima avgust—septembar javnim saobraćajnim sredstvima (ne računajući gradski saobraćaj) prevozi se oko 30% više putnika nego što iznosi godišnji prosek, a u pojedinim danima povećanje broja putnika penje se na skoro 100%. U ostalim mesecima, raspoloživi kapaciteti su nedovoljno iskorišćeni. (Grafikon 1.)

Neravnomerno korišćenje kapaciteta stvara niz problema u ekonomiji poslovanja saobraćajnih preduzeća. Kod nekih (sem preduzeća gradskog saobraćaja) ovaj problem se može ublažiti sprovođenjem određene politike cena i većih povlastica u saobraćaju i ugostiteljstvu u ostalim mesecima.

OBIM I STRUKTURA PREVOZA PUTNIKA PO GRANAMA SAOBRAĆAJA

Glavni nosioci međumesnog saobraćaja su železnički i drumski saobraćaj. (Tabela 7.)

TABELA 7 — STRUKTURA MEĐUMESNOG PUTNIČKOG
SAOBRAĆAJA PO GRANAMA 1952. I 1961.

	1952	1961
Prevezeno putnika (u milionima)	126	310
Od toga u %:		
u železničkom saobraćaju	82,0	62,9
u drumskom saobraćaju	13,5	35,0
u vazdušnom, pomorskom i rečnom saobraćaju	4,5	2,1
Ostvareno putničkih kilometara (u milionima)	5.439	13.505
Od toga u %:		
u železničkom saobraćaju	90,0	72,9
u drumskom saobraćaju	7,8	23,2
u vazdušnom, pomorskom i rečnom saobraćaju	2,2	3,9

Podaci: izračunato na osnovu Statističkog biltena »Saobraćaj i veze«, br. 247.

Učešće drumskog saobraćaja u ukupnim prevozima, koje je u ranijim godinama bilo neznatno, sve se više povećava, dok se učešće železnica sve više smanjuje. (Grafikon 2.)

Po broju putničkih kilometara, odnosi su nešto povoljniji za železnice, s obzirom na relativno duža putovanja železnicom (oko 50 km) i na znatno kraća putovanja autobusima (oko 28 km). Ostale tri grane saobraćaja imale su, i po broju putnika i po putničkim kilometrima, neznatno učešće u ukupnim prevozima putnika.⁴

ŽELEZNIČKI SAOBRAĆAJ.⁵ Dužina železničke mreže iznosila je u 1961. godini 11.867 km, sa 2.448 železničkih stanica. Od toga, na normalni kolosek, i po dužini železničkih pruga i po broju stanica, dolazi 77%. Međutim, velikih i srednjih stanica, sa kojih otpuťuje godišnje po preko milion putnika, bilo je samo 17 (u 1956. godini 8, a u 1960. godini 12). Sa tih 17 železničkih stanica otputovalo je u 1961. oko 37 miliona putnika, tj. 19% od ukupnog broja putnika u železničkom saobraćaju.

Najveće železničke stanice su Beograd, sa 5,7, i Zagreb, sa 4,8 miliona putnika godišnje. Samo sa ove dve stanice otputovalo je u 1961. godini 6% od ukupnog broja putnika. Na treće mesto dolazi železnička stanica Niš, sa 3,7 miliona putnika (prosečno 10.000 dnevno), a na četvrto mesto Ljubljana, sa 2,5 miliona putnika (oko 7.000 dnevno).

⁴ Opširnije o vazdušnom saobraćaju vidi: »Jug. pregled«, 1962, str. 389—391 (173—175), a o unutrašnjoj plovidbi: »Jug. pregled«, 1962, str. 255—258 (121—124).

⁵ Opširnije o železničkom saobraćaju vidi: »Jug. pregled«, 1958, maj, str. 214—218 (48—52) i »Jug. pregled«, 1961, jun, str. 253—256 (57—60).

Iz ostalih velikih i srednjih železničkih stanica otputuje godišnje 1—2 miliona putnika, ili 2.800—5.500 prosečno dnevno.

Karakteristično je da se od 1959. u grupi velikih i srednjih stanica nalaze i železničke stanice Maribor i Pančevo, a od 1960. i 1961. i železničke stanice Titov Veles, Kraljevo, Čačak, Vinkovci i Karlovac, koje su u ranijim godinama imale manje od milion putnika. U ovu grupu uskoro treba da se uključe i stanice Tuzla i Sisak.

Najveći porast broja putnika za poslednjih pet godina zabeležen je na železničkim stanicama Niš (indeks 192) i Novi Sad (indeks 141), dok je na železničkoj stanici Ljubljana zabeleženo izvesno smanjenje broja putnika (indeks 92,7).

Na povećanje broja putnika utiče zapošljavanje sve većeg broja stanovništva u industriji, ali je od uticaja za brži i frekventniji saobraćaj bilo i uvođenje šinobusa i motornih vozova.

Po republikama učešće putovanja železnicom u ukupnom broju putovanja bilo je u 1961. najveće u Bosni i Hercegovini i Srbiji, a najmanje u Crnoj Gori i Sloveniji. Učesće putovanja železnicom u ukupnom broju putovanja opalo je u celoj zemlji sa 81% u 1956. na 64,5% u 1961, a najviše u Sloveniji (sa 73% u 1956. na 45,5% u 1961), Makedoniji (sa 75,5% na 49,5%) i Hrvatskoj (sa 79% na 63,5%). (Tabela 8.)

TABELA 8 — UČEŠĆE PUTOVANJA ŽELEZNICOM U UKUPNOM BROJU PUTOVANJA 1956. I 1961. PO REPUBLIKAMA

Narodna republika	(U procentima)	
	1956	1961
Jugoslavija	81,0	64,5
Srbija	82,8	73,1
uže područje	87,0	73,0
Vojvodina	82,5	74,4
Kosmet	79,0	72,0
Hrvatska	79,0	63,5
Slovenija	73,0	45,5
Bosna i Hercegovina	92,0	83,0
Makedonija	75,5	49,5
Crna Gora	...	42,0

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 247.

JAVNI DRUMSKI SAOBRAĆAJ.⁶ Broj putnika prevezenih vozilima javnog međumestnog saobraćaja u periodu 1956—1961. povećao se skoro trostruko (indeks 290). Najveći porast broja putnika bio je u Makedoniji, Sloveniji i Crnoj Gori, dok je u Srbiji i Hrvatskoj bio nešto niži (indeks 275 odnosno 270) od prosečnog porasta za celu zemlju. (Tabela 9.)

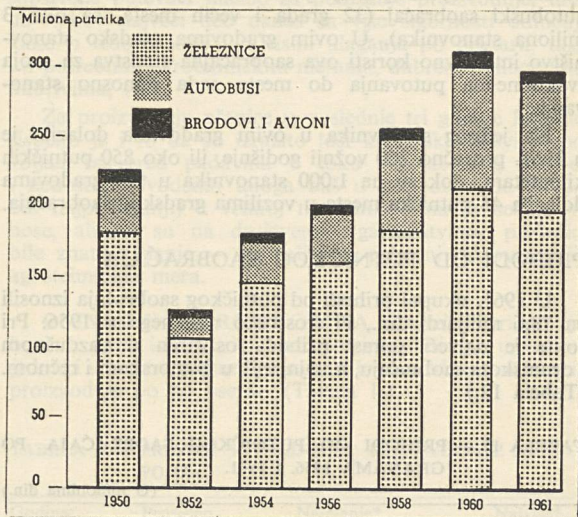
TABELA 9 — PUTNICI PREVEZENI VOZILIMA JAVNOG MEĐUMESNOG DRUMSKOG SAOBRAĆAJA U 1956. I 1961. PO REPUBLIKAMA

Narodna republika	Broj prevezenih putnika u hiljadama		Indeks 1961 1956
	1956	1961	
Jugoslavija	37.398	108.500	290
Srbija	9.667	25.519	275
uže područje	4.419	14.833	274
Vojvodina	3.701	10.184	276
Kosmet	547	1.502	274
Hrvatska	11.755	31.678	270
Slovenija	11.443	36.272	308
Bosna i Hercegovina	1.790	5.106	285
Makedonija	1.913	6.474	338
Crna Gora	830	2.491	300

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218. i 247.

⁶ Opširnije o drumskom saobraćaju vidi: »Jug. pregled«, 1957, str. 131—134 (35—38), i 1961, maj, str. 209—212 (45—48).

GRAFIKON 2 — STRUKTURA PREVOZA PUTNIKA PO GRANAMA SAOBRAĆAJA 1950—1961.

Naročito se brzo razvijao autobuski saobraćaj. Od 844 hiljade putnika dnevno, koliko je u 1961. prevezeno u železničkom i javnom drumskom saobraćaju, na autobuski saobraćaj otpada 300 hiljada. Učešće autobuskog saobraćaja u ukupnom prevozu putnika naročito je visoko u Sloveniji, Crnoj Gori i Makedoniji, a najniže u Bosni i Hercegovini. (Tabela 10.)

TABELA 10 — UČEŠĆE PUTOVANJA AUTOBUSOM U UKUPNOM PREVOZU PUTNIKA U ŽELEZNIČKOM I JAVNOM DRUMSKOM SAOBRAĆAJU U 1961. PO REPUBLIKAMA

Narodna republika	Prosečno dnevno prevezeni putnici	
	ukupno u železničkom i drumskom saobraćaju	autobusima
Jugoslavija	844.000	300.000
Srbija	278.500	73.000
uže područje	153.500	41.000
Vojvodina	110.000	28.000
Kosmet	15.000	4.000
Hrvatska	250.000	88.000
Slovenija	185.000	100.000
Bosna i Hercegovina	83.000	14.000
Makedonija	35.500	18.000
Crna Gora	12.000	7.000

Podaci: izvedeno prema Statističkom biltenu »Saobraćaj i veze«, br. 247.

GRADSKI SAOBRAĆAJ.⁷ Posebna pažnja poklanjana je razvoju lokalnog gradskog saobraćaja. Broj putnika i broj putničkih mesta na 1.000 stanovnika se udvostručio, a prosečan broj putovanja po jednom stanovniku godišnje porastao je za 59%. (Tabela 11.)

TABELA 11 — BROJ PUTNIKA I KAPACITETI U GRADSKOM SAOBRAĆAJU 1956. I 1961.

	1956	1961
Broj putnika u milionima	463	774
Putničkih mesta u hiljadama	66	133
Prosečno putovanja po jednom stanovniku godišnje	26,2	41,6
Prosečno putničkih mesta na hiljadu stanovnika	3,9	7,1

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218. i 247.

⁷ Opširnije o gradskom saobraćaju vidi: »Javni putnički saobraćaj u gradovima«, »Jug. pregled«, 1958, jul—avgust, str. 302—305 (74—77).

Gradski saobraćaj je naročito razvijen u većim gradovima u kojima postoji javni tramvajski, trolejbuski i autobuski saobraćaj (32 grada i većih mesta, sa oko 3 miliona stanovnika). U ovim gradovima gradsko stanovništvo intenzivno koristi ova saobraćajna sredstva za svoja svakodnevna putovanja do mesta rada odnosno stanovanja.

Na jednog stanovnika u ovim gradovima dolazilo je u 1961. prosečno 260 vožnji godišnje, ili oko 850 putničkih kilometara, dok su na 1.000 stanovnika u tim gradovima dolazila 44 putnička mesta u vozilima gradskog saobraćaja.

PRIHODI OD PUTNIČKOG SAOBRAĆAJA

U 1961. ukupni prihodi od putničkog saobraćaja iznosili su 78,6 milijardi din., ili trostruko više nego u 1956. Pri tome je najveći porast prihoda ostvaren u vazdušnom i drumskom saobraćaju, a najmanji u pomorskom i rečnom. (Tabela 12.)

TABELA 12 — PRIHODI OD PUTNIČKOG SAOBRAĆAJA PO GRANAMA 1956. I 1961.

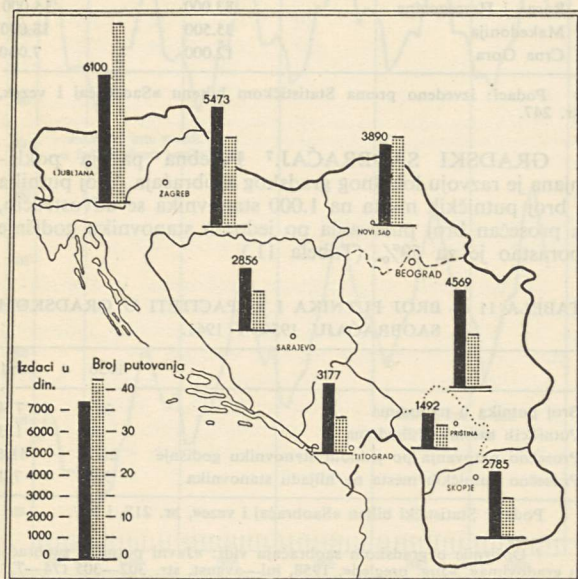
	(U milionima din.)		Indeks 1961 1956
	1956	1961	
Ukupno	25.827	78.619	304
Železnički	18.490	49.000	265
Drumski	4.909	23.118	450
Pomorski	1.800	3.703	206
Rečni	91	110	121
Vazdušni	537	2.688	500

Podaci: Statistički bilten »Saobraćaj i veze«, br. 218. i 247.

STEPEN ZADOVOLJENJA POTREBA I PROSEČNI IZDACI ZA SAOBRAĆAJ

Broj putovanja po stanovniku u njihova ukupna dužina izražena u putničkim kilometrima, koji predstavljaju merilo zadovoljenja *prevoznih potreba stanovništva*, pokazuju da su u 1961. prosečne prevozne potrebe u odnosu na 1956. povećane za 50%. Pri tome nisu uzeti u obzir lokalni prevozi u gradovima u kojima postoji javni gradski saobraćaj.

KARTOGRAM — PUTOVANJA I IZDACI ZA SAOBRAĆAJ PO STANOVNIKU U 1961. PO REPUBLIKAMA

Prosečni godišnji izdaci po stanovniku za saobraćaj i ptt usluge zajedno,⁸ povećani su za pet godina (1957—1961) od 1.775 na 4.193 din. u tekućim cenama,⁹ dok su ukupna primanja po stanovniku u istom periodu povećana od 42.240 na 97.740 din. prosečno godišnje. Prema tome, učešće izdataka za saobraćaj u strukturi lične potrošnje ostalo je približno na istom nivou (4,2% od ukupnih primanja stanovništva). (Tabela 13.)

TABELA 13 — UKUPNA PRIMANJA I IZDAVANJA ZA SAOBRAĆAJ PO STANOVNIKU U 1961. PO REPUBLIKAMA

Narodna republika	Prosečna primanja u din.	Izdavanja za saobraćaj i ptt usluge	
		iznos u din.	udeo u ukupnim primanjima u %
Jugoslavija	97.742	4.193	4,3
Srbija	89.137	4.003	4,5
Hrvatska	120.403	5.473	4,5
Slovenija	177.567	6.100	3,5
Bosna i Hercegovina	64.010	2.856	4,3
Makedonije	66.168	2.785	4,2
Crna. Gora	86.017	3.177	3,7

Podaci: Statistički bilten Narodne banke FNRJ, br. 12/62.

PERSPEKTIVE

Dosadašnji razvoj putničkog saobraćaja u celini i njegova zavisnost od kretanja lične potrošnje i nacionalnog dohotka jasno ukazuju da će se i u narednom periodu ukupne potrebe u putničkim prevozima kretati u korelaciji sa ovim ekonomskim faktima. U odnosu na strukturu putničkog prevoza po granama saobraćaja takođe se jasno očitavaju buduće smernice razvoja. Železnice će i dalje služiti za masovne prevoze na srednjim i dugim relacijama u unutrašnjem saobraćaju, ali će se postepeno smanjivati njihovo učešće u ukupnim prevozima. Linijski autobusi preuzimaće sve više putnika na srednjim i kraćim relacijama i u lokalnom (gradskom i prigradskom) saobraćaju, i povećaće svoje učešće u ukupnim prevozima. Avionski saobraćaj poveziće udaljene centre i služiće u prvom redu za direktna duga putovanja u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju. Pomorski i rečni brodovi služiće za vezu kopna sa ostrvima, odnosno za turistička putovanja i izlete u obalnom i rečnom saobraćaju, ali će se njihovo učešće u ukupnom obimu putničkih prevoza sve više smanjivati.

Najšire perspektive otvaraju se za individualne prevoze putničkim automobilima, s obzirom na relativno nizak sadašnji nivo u odnosu na evropske zemlje i na očekivani porast inostranog motornog turizma u Jugoslaviji. Međutim, za zadovoljenje budućih sezonskih potreba u prevozima, kapaciteti javnog saobraćaja, železničkog, drumskog i vazdušnog, moraće se znatno povećati.

Povećanje broja javnih saobraćajnih sredstava u gradovima, a naročito povećanje broja putničkih automobila i motocikla, utiče i na funkcionisanje javnog saobraćaja i zahteva proširenje saobraćajnica i parking-prostora. Stoga se ukazuje potreba blagovremenog obezbeđenja razvoja javnog saobraćaja, jer se kolektivna saobraćajna sredstva mogu bolje i racionalnije koristiti od individualnih prevoznih sredstava (putničkih automobila i motocikla) i ne zahtevaju toliko prostora za kretanje i stacioniranje koliko individualna vozila.

Inž. R. S.

⁸ Bilten Narodne banke FNRJ, br. 12/62 — »Primanja i izdavanja stanovništva«. U Biltenu su dati zajedno izdaci za saobraćaj i ptt usluge.

⁹ Podatak je izračunat deljenjem ukupnih izdavanja sa ukupnim brojem stanovnika.

TROŠKOVI PROIZVODNJE PŠENICE, KUKURUZA I ŠEĆERNE REPE NA DRUŠTVENIM GAZDINSTVIMA

(Prema ispitivanjima Zajednice
naučnoistraživačkih ustanova
za ekonomiku poljoprivrede)

U proizvodnji ratarskih proizvoda društvena gazdinstva su poslednjih godina postigla krupne uspehe.¹ Prosečni prinosi osnovnih ratarskih proizvoda na društvenim gazdinstvima znatno su veći od jugoslovenskih proseka. Po učešću u ukupnoj tržišnoj proizvodnji društvena gazdinstva zauzimaju sve značajnije mesto, a kod nekih kultura i apsolutno dominantno.² Ovi uspesi postignuti su primenom agrotehničkih mera i uvođenjem novih sorti, najpre na oglednim parcelama, a zatim na svim površinama zasejanim osnovnim ratarskim kulturama.

Međutim, društvena gazdinstva nisu uporedo sa povećanjem proizvodnje u dovoljnoj meri rešavala i ekonomske probleme — rentabilnost i ekonomičnost proizvodnje, iako su ovi problemi, s obzirom na znatne investicije društvene zajednice u poljoprivredu, na intenzifikaciju poljoprivrede i na visoka ulaganja poljoprivrednih organizacija u proizvodnju ratarskih proizvoda, zahtevali da im se pokloni ozbiljna pažnja. Zbog toga je u 1960. Zajednica naučnoistraživačkih ustanova za ekonomiku poljoprivrede pristupila sistematskom proučavanju problematike troškova proizvodnje i cene koštanja osnovnih poljoprivrednih proizvoda (pšenice, kukuruza i šećerne repe)³ na izvesnom broju društvenih gazdinstava u celoj zemlji. Da bi se obezbedila reprezentativnost, ispitivanjem su obuhvaćena gazdinstva i sa boljim i sa lošijim rezultatima, sa boljom i lošijom organizacijom proizvodnje i rada. Iz istih razloga primenjena je i jedinstvena metodika izračunavanja cene koštanja za sve obuhvaćene poljoprivredne organizacije.

TROŠKOVI PROIZVODNJE I CENA KOŠTANJA VISOKORODNIH SORTI PŠENICE 1960—1962. GODINE.⁴

Cena koštanja visokorodnih sorti pšenice⁵ ispitivana je u 1960. na 43, a u 1961. i 1962. na 47 gazdinstava.

Osnovnu karakteristiku proizvodnje pšenice na društvenim gazdinstvima u ovom periodu čini prelazak na proizvodnju visokorodnih sorti, koje su se u tim godinama sa oglednih parcela proširile na sve površine pod pšenicom na krupnim gazdinstvima. To je ujedno bio i period kada su društvena gazdinstva, pored prenošenja iskustava naučno-

istraživačkih ustanova, sticala i sopstvena iskustva i tražila sopstvene puteve i načine za podizanje proizvodnje, tako da njihov najveći deo danas sa više sigurnosti odlučuje kako o izboru sorti i o visini ulaganja po hektaru, tako i o potrebnim agrotehničkim merama, dubrenju mineralnim đubrivima, i dr.

Za proizvodnju pšenice u poslednje tri godine karakteristično je i to da su izrazito loši klimatski uslovi (nepovoljan raspored padavina u toku vegetacionog perioda i nedostatak vodenih taloga baš u periodu kada su oni bili najpotrebniji) u velikoj meri uticali na prosečne prinose, ali da su na društvenim gazdinstvima posledice bile znatno manje — zahvaljujući primeni odgovarajućih agrotehničkih mera.

OSTVARENA PROIZVODNJA. Prosečni prinosi po ha na svim ispitivanim gazdinstvima bili su uglavnom jednaki u sve tri godine, ali su razlike u vrednosti ostvarene proizvodnje po ha osetne. (Tabela 1.)

TABELA 1 — PRINOSI I VREDNOST PROIZVODNJE PŠENICE PO HA

Godina	Prosečno	Najmanje*	Najviše*
Prinos po ha u mtc			
1960	34,00	10,28	47,09
1961	33,41	16,53	46,02
1962	33,81	13,85	52,49
Prodajna cena po kg u din.			
1960	37,90	34,00	50,00
1961	43,33	38,66	56,02
1962	50,98	45,00	73,60
Vrednost proizvodnje po ha u din.			
1960	138,561	39,145	188,791
1961	160,629	76,791	228,355
1962	181,330	69,870	269,200

* Podaci o »najmanjim« i »najvišim« veličinama pojedinih pokazatelja u ovoj i ostalim tabelama dati su za sve prikazane proizvode bez obzira na to da li oni predstavljaju ekstreme, tj. izuzetno velika pojedinačna odstupanja od proseka. Međutim, pojedinačni podaci kod svakog pokazatelja u najvećem broju slučajeva grupisani su oko proseka.

U ostvarenim prinosima po ha kod ispitivanih gazdinstava, posmatrano kroz proseke za sve tri godine, nema znatnijih razlika. Međutim, ako se posmatraju pojedinačno razne godine, zapaža se velika varijabilnost u prinosima između pojedinih gazdinstava. Ako se izuzmu ekstremi sa najmanjim i najvećim prinosima, najveća ujednačenost u prinosima kod ispitivanih gazdinstava ostvarena je u 1961.

Na razlike između gazdinstava u ostvarenim prinosima uticali su mnogobrojni faktori, u prvom redu različita prirodna plodnost zemlje i različiti klimatski uslovi u raznim krajevima, zatim različita opremljenost i drugi objektivni i subjektivni faktori na samim gazdinstvima, stanje kadrova i njihova stručnost, itd.

Pošto su prosečni prinosi na ispitivanim gazdinstvima u sve tri godine bili na približno istom nivou, to bi i prosečna vrednost proizvodnje po ha bila jednaka da nije došlo do povećanja otkupnih cena pšenice. Prema tome, veća ostvarena vrednost proizvodnje po ha u 1961. u poređenju sa 1960 (za oko 22.000 din.) i u 1962. u poređenju sa 1961 (za oko 21.000 din.) rezultat je povoljnije realizacije pšenice u tim godinama. Pored toga, prosečne otkupne cene pšenice za ispitivana gazdinstva bile su i nešto veće od zvaničnih otkupnih cena, jer je jedan deo gazdinstava realizovao izvesne količine pšenice kao semensku robu.

Rezultati ispitivanja su pokazali da ostvareni prinosi predstavljaju najznačajniji faktor za rentabilniju proizvodnju. Pri većim ostvarenim prinosima po ha ispoljila se jasna tendencija sniženja cene koštanja po jedinici proizvoda. (Grafikon 1.)

¹ Opširnije o ratarstvu vidi: »Jug. pregled«, 1959, februar, str. 51—60 (13—22), a o društvenim gazdinstvima »Jug. pregled«, 1958, septembar, str. 349—355 (85—91); 1959, januar, str. 15—16 (5—6) i jun, str. 235—244 (45—54); 1961, oktobar, str. 410—414 (114—118).

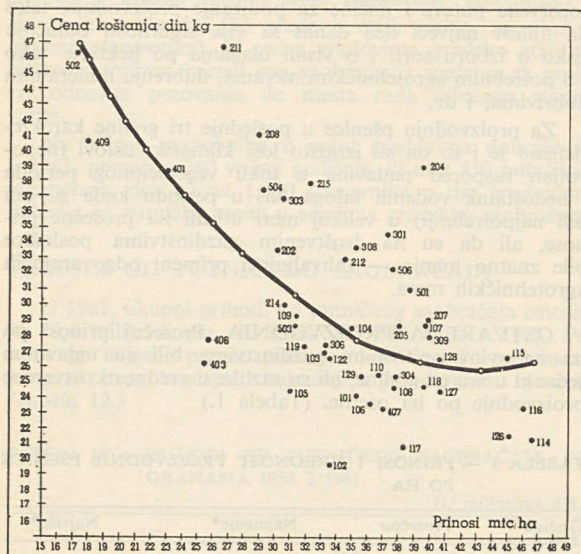
² Opširnije o tržišnoj proizvodnji poljoprivrede vidi: »Jug. pregled«, 1960, jul—avgust, str. 305—315 (47—57), i 1962, januar, str. 23—25 (23—25).

³ U 1961. ova istraživanja su proširena i na neke druge industrijske kulture, kao i na glavne krmne kulture.

⁴ Podaci o troškovima za 1962. su privremeni.

⁵ Opširnije o proizvodnji pšenice uopšte vidi: »Jug. pregled«, 1959, januar, str. 17—22 (7—12), i jul—avgust, str. 299—300 (71—72).

GRAFIKON 1 — CENA KOŠTANJA I PRINOSI PŠENICE U 1961.

* Tačkama na grafikonu označen je položaj pojedinih gazdinstava (cifre pored tačaka označavaju šifre ispitivanih gazdinstava). Krivulja parabele pokazuje kako se u proseku snižava cena koštanja po jedinici proizvoda pri povećanju prinosa.

Veličina troškova po ha predstavlja drugi faktor od kojeg zavisi visina cene koštanja po jedinici proizvoda. S obzirom da troškovi odražavaju intenzitet proizvodnje, u daljem izlaganju detaljnije će biti reči o nekim važnijim elementima troškova, od kojih u velikoj meri zavisi ostvarenje proizvodnih rezultata.

STRUKTURA TROŠKOVA PROIZVODNJE. Struktura troškova proizvodnje u tri ispitivane godine bila je sledeća. (Tabela 2.)

TABELA 2 — STRUKTURA UKUPNIH PROSEČNIH TROŠKOVA PROIZVODNJE PŠENICE PO HA

Vrste troškova	1960		1961		1962	
	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %
Ukupni troškovi	105.164	100,0	106.626	100,0	113.197	100,0
Direktni troškovi proizvodnje—ukupno	78.198	74,4	76.738	72,0	84.420	74,6
Seme	11.991	11,5	11.753	11,0	14.659	12,9
Veštačka đubriva	22.750	21,6	17.047	16,0	18.660	16,5
Stajnjak	6.306	6,0	6.713	6,3	7.247	6,4
Ostala đubriva	263	0,3	742	0,7	443	0,3
Pomoćni materijal	1.865	1,9	2.080	2,0	1.988	2,0
Korišćenje zaprega	424	0,5	251	0,2	255	0,2
Korišćenje traktora	12.146	11,5	13.137	12,3	15.397	13,6
Korišćenje kombajna	8.245	7,8	9.100	8,5	9.142	8,1
Tuđe usluge	5.941	5,5	6.371	6,0	6.384	5,6
Direktna amortizacija	363	0,3	303	0,3	152	0,1
Direktni lični dohodi	7.904	7,5	9.241	8,7	10.093	8,9
Opšti troškovi	26.966	25,6	29.888	28,0	28.777	25,4

Po ukupnim prosečnim troškovima odnosno ulaganjima po ha, između 1960. i 1961. nema bitnih razlika, dok je u 1962. došlo do povećanja od oko 6.500 din. po ha. Razlike između pojedinih gazdinstava, međutim, bile su vrlo velike u svim godinama. Najniži ukupni troškovi po ha kod

ispitivanih gazdinstava iznosili su u 1960. godini 60.479 din., a najviši 137.275 din.; u 1961. godini 69.890 odnosno 164.038 din.; u 1962. godini 71.620 odnosno 160.353 din.

S obzirom na različitu prirodnu plodnost zemlje koju obrađuju pojedina gazdinstava, nužne su i razlike u ulaganjima. Različita izgrađenost i opremljenost takođe prouzrokuju razlike u troškovima, a naročito u njihovoj strukturi. Međutim, sve razlike u troškovima nisu uvek ekonomski opravdane. Na primer, suviše mala ulaganja u veštačka đubriva rezultat su nedovoljne smelosti, pa su i postignuti rezultati u prinosima nepovoljni; ali, u drugim slučajevima, previsoki troškovi rezultat su lošeg ekonomisanja sredstvima, tako da postignuti prinosi nisu u srazmeri sa učinjenim troškovima.

Seme. U strukturi ukupnih troškova, troškovi semena iznosili su u proseku u 1960. godini 11,5%, u 1961—11%, a u 1962 — 12,9%.

Kod troškova semena nema većih razlika u prosecima po ha za tri ispitivane godine: za 1960. proseč iznosi 11.991 din., za 1961 — 11.753 din., a za 1962 — 14.659 din. Povećanje u 1962. nastalo je zbog poskupljenja semenskog materijala. Kod količina semena takođe nema bitnih razlika u proseku za sve tri godine. U 1960. utrošeno je u proseku 266 kg semena po ha, u 1961 — 240 kg, a u 1962 — 244 kg.

Đubriva (veštačka i stajnjak). U ukupnim troškovima proizvodnje po ha, učešće troškova upotrebe veštačkih đubriva je visoko: u 1960. iznosilo je 21,6%, u 1961 — 16%, a u 1962 — 16,5%. Učešće troškova upotrebe stajnjaka u ukupnim troškovima proizvodnje iznosilo je: u 1960. godini 6%, u 1961 — 6,3%, a u 1962 — 6,4%. (Tabela 3.)

TABELA 3 — PROSEČNI TROŠKOVI UPOTREBE ĐUBRIVA PO HA

Godina	Veštačka đubriva	Stajnjak*
	Količina po ha u kg	
1960	1.165	—
1961	905	—
1962	1.023	—
Godina	Troškovi po ha u din.	
	Veštačka đubriva	Stajnjak*
1960	22.750	6.306
1961	17.047	6.713
1962	18.660	7.247

* Količine stajnjaka nisu prikazane u tabeli, jer su u troškovima za svaku godinu obuhvaćene upotrebene količine stajnjaka u tri prethodne godine. Ovakav se obračun stajnjaka primenjuje zbog produženog dejstva ovog đubriva. U prvoj godini se obračunava 50% troškova upotrebljenog stajnjaka (neposredno na kulturu koja je zasejana posle izvršenog dubrenja). Na kulturu koja je zasejana u drugoj godini obračunava se 35%, a u trećoj godini 15% troškova. U svim obračunima stajnjak je procenjen sa 2 din. po kg. Neposredno pod pšenicom obično su dubrene male površine. Najveće količine stajnjaka otpadaju na prethodnu godinu, kada je na tim površinama bio kukuruz ili neka druga okopavina koja je intenzivnije dubrena.

Težnja za ostvarenjem visokih prinosa bila je, a i danas je to slučaj, često praćena lutanjem u pogledu potrebnih doza veštačkih đubriva. Razlike između pojedinih gazdinstava po upotrebljenim količinama veštačkih đubriva su veoma velike. U 1960. se kod ispitivanih gazdinstava te količine po ha kreću od 345 do 1.947 kg, u 1961. od 402 do 2.316 kg, a u 1962. od 535 do 1.771 kg. Posle osetnog smanjenja prosečne količine upotrebljenih veštačkih đubriva po ha u 1961. u poređenju sa 1960. dolazi ponovo do povećanja ovog proseka u 1962, kada se smanjuju i razlike između gazdinstava, odnosno ublažuju ekstremi sa sasvim malim ili izuzetno velikim količinama upotrebljenih veštačkih đubriva po ha.

Visina troškova upotrebe veštačkih đubriva po ha u pojedinim godinama bila je uslovljena uglavnom visinom upotrebljenih količina, pošto kod cene đubriva nema većih razlika ni između godina niti između gazdinstava u toku jedne ispitivane godine.

Korišćenje traktora. Od ukupnih troškova proizvodnje po ha, na korišćenje traktora otpada, posle opštih troškova i troškova upotrebe veštačkih đubriva, najveći deo: u 1960. prosečno 11,5%, u 1961 — 12,3%, a u 1962 — 13,6%.

Razlike u troškovima korišćenja traktora između pojedinih gazdinstava su veoma velike. Najniži iznosi tih troškova po ha u 1960. i 1961. su oko 5.000 din., a u 1962. oko 8.000 din., dok najviši dostižu između 20.000 i 26.000 din. po ha. Broj časova korišćenja traktora po ha kreće se po gazdinstvima uglavnom između 8 i 30 časova u sve tri godine, a cena po jednom času između 400 i 1.500 din.

Razlike u troškovima korišćenja traktora između pojedinih gazdinstava nastaju kako usled razlika u broju časova rada traktorima na 1 ha pšenice, tako i usled razlika u ceni 1 časa korišćenja traktora. Naime, cena koštanja jednog časa korišćenja traktora zavisi, pored ostalog, i od ukupnog broja časova korišćenja traktora u toku godine. Ako se traktor koristi duže vremena u toku godine, na jedinicu vremena korišćenja otpadaju manji troškovi amortizacije traktora, pa se i cena korišćenja po 1 času smanjuje. Troškovi korišćenja traktora zavise i od strukture korišćenih mašina, tj. od učešća teških, srednjih i lakih traktora u ukupnom broju časova korišćenja traktora. (Cena po 1 času u tabeli 4. data je za prosečni traktor. Inače cena korišćenja traktora iznosila je u proseku u 1961. za lake traktore oko 620 din., za srednje oko 670 din., a za teške oko 1.460 din. po času.)

Povećanje troškova korišćenja traktora u 1962. u odnosu na prethodne godine nastalo je delimično usled ukidanja regresa na rezervne delove, a delimično zbog visokih troškova opravki velikih kvarova do kojih je došlo u jesen 1961, kada je izvanredno jaka suša onemogućila blagovremenu obradu zemlje, a tvrdo zemljište prouzrokovalo velike kvarove i lomove na mašinama.

Korišćenje kombajna. Troškovi korišćenja kombajna u 1960. predstavljali su u proseku 7,8% od ukupnih troškova, u 1961 — 8,5%, a u 1962 — 8,1%.

Visina troškova korišćenja kombajna po ha zavisi, kao i kod troškova korišćenja traktora, od broja časova rada kombajnima na 1 ha pšenice, koji opet zavise od ostvarenih prinosa i kapaciteta kombajna, kao i od cene koštanja 1 časa korišćenja kombajna.

I kod ove vrste troškova razlike između pojedinih gazdinstava su znatne. Broj časova korišćenja kombajna po ha kretao se u 1960. između 0,94 i 7,59, u 1961. između 1,19 i 5,70, a u 1962. između 1,36 i 4,67 časova. Cena po 1 času kretala se u 1960. između 840 i 7.426 din., u 1961. između 1.577 i 5.802 din., a u 1962. između 2.100 i 7.133 din. Troškovi korišćenja kombajna po ha kreću se po godinama: u 1960. od 1.825 do 27.182 din., u 1961. od 2.870 do 15.497 din., a u 1962. od 4.013 do 18.071 din.

Korišćenje zaprega. Mada najveći broj gazdinstava više ne upotrebljava zaprege za proizvodnju pšenice, ponegde se one još uvek upotrebljavaju, uglavnom za manje poslove. Stoga je njihovo učešće u ukupnim troškovima neznatno: u 1960. iznosilo je 0,5%, u 1961 — 0,2%, a u 1962. takođe 0,2%.

Prosečni iznosi ovih troškova po ha su neznatni, ali su kod izvesnog broja gazdinstava prilično veliki. U 1960. najveći iznos po ha bio je 5.514 din., u 1961 — 2.404, a u 1962 — 1.660 din. (Tabela 4.)

Direktni lični dohoci. Pšenica je kultura čija je proizvodnja najviše mehanizovana, tako da je učešće troškova živog ljudskog rada relativno malo. Troškovi direktnih ličnih dohodaka⁶ učestvovali su u ukupnim troškovima u proseku u 1960. sa 7,5%, u 1961. sa 8,7%, a u 1962. sa 8,9%. (Tabela 5.)

⁶ Lični dohoci (sa odgovarajućim doprinosima) koji su neposredno obračunati na proizvodnju pšenice, bez ličnih dohodaka iz opštih troškova, koji su posredno, putem primene posebnih ključeva, raspoređeni na pojedine proizvodnje.

TEBELA 4 — PROSEČNI TROŠKOVI KORIŠĆENJA TRAKTORA, KOMBAJNA I ZAPREGA

Godina	Traktori	Kombajni	Zaprege
Broj časova po ha			
1960	17,50	2,88	2,80
1961	16,08	2,80	1,53
1962	16,40	2,54	1,29
Cene po 1 času u din.			
1960	706	2.872	145
1961	854	3.394	163
1962	939	3.599	197
Troškovi po 1 ha u din.			
1960	12.146	8.245	424
1961	13.137	9.100	251
1962	15.397	9.142	255

TABELA 5 — DIREKTNI LIČNI DOHOCI PO HA

Godina	Prosečno		
	broj časova po ha	bruto iznos po času u din.	troškovi po ha u din.
1960	91,45	88	7.904
1961	81,91	117	9.241
1962	72,61	139	10.093

Zapaža se da su razlike između pojedinih gazdinstava, kako po broju časova ljudskog rada, tako i po bruto iznosima ličnih dohodaka po 1 času i po ha, u svakoj godini velike. Broj časova po ha kreće se u 1960. od 43,80 do 163,03, u 1961. od 40,80 do 206,52, a u 1962. od 41,92 do 126,91. Isplaćeni bruto iznosi po času kreću se u 1960. od 64 do 140 din., u 1961. od 76 do 221 din., a u 1962. od 98 do 202 din. Na osnovu ovakvih razlika u broju časova po ha i u bruto iznosima po času, nastale su i razlike u troškovima ličnih dohodaka po ha. Oni se kreću u 1960. od 2.815 do 14.600 din., u 1961. od 4.426 do 21.241 din., a u 1962. od 5.062 do 23.068 din. po ha. Proseci po godinama pokazuju osetno smanjenje broja časova po ha, a znatan porast ličnih dohodaka, kako po času tako i na 1 ha pšenice. Ovakva kretanja su posledica napora za povećanje produktivnosti rada i za smanjenje utroška živog ljudskog rada. Pored toga, ispoljava se tendencija porasta ličnih dohodaka, koji su naročito porasli u 1961. u odnosu na 1960. Pošto su ovde prikazani bruto lični dohoci, ovako veliko povećanje delimično je posledica i povećanja doprinosa na lične dohotke u 1961.

Produktivnost rada, merena brojem utrošenih časova direktnog rada za proizvodnju 1 mte pšenice, pokazuje tendenciju porasta: u 1960. iznosila je 2,86, u 1961 — 2,56, a u 1962 — 2,15.

Opšti troškovi. U strukturi ukupnih troškova opšti troškovi predstavljali su u proseku u 1960. godini 25,6%, u 1961 — 28%, a u 1962 — 25,4%.

Pošto opšti troškovi obuhvataju sve zajedničke troškove, kako one koji se odnose na ratarstvo kao jednu od grana proizvodnje na gazdinstvu, tako i one koji su zajednički za gazdinstvo kao celinu (troškovi uprave i prodaje i svi doprinosi društvenoj zajednici), njihova visina ne utiče direktno na ostvarenje manjih ili većih proizvodnih rezultata (prinosa). Prosečan iznos opštih troškova po ha bio je u 1960. godini 26.966 din., u 1961 — 29.888 din., a u 1962 — 28.777 din.

CENA KOŠTANJA PO 1 KG. Cena koštanja po 1 kg zavisi od ostvarenih proizvodnih rezultata (prinosa) i od visine troškova po ha. Na osnovu ovog pokazatelja ocenjuje se da li su dobiveni najpovoljniji proizvodni rezultati uz ekonomski opravdana ulaganja.

Prema prethodnim podacima, u 1962. je u odnosu na prethodne godine povećana cena koštanja, jer su se gazdinstva u svojim planovima orijentisala na maksimalne prinose i prema tome usmerila i svoja ulaganja. Prosečni troškovi su veći i zbog poskupljenja pojedinih vrsta materijala i usluga. Međutim, i pored povećanih ulaganja, zbog izuzetno nepovoljnih uslova za proizvodnju, u 1962. proizvodnja je niža od očekivane, pa je i cena koštanja u proseku veća. (Tabela 6.)

TABELA 6 — CENA KOŠTANJA PO 1 KG

(U din.)			
Godina	Prosečna	Najmanja	Najviša
1960	29,88	18,25	57,17
1961	29,33	19,44	46,34
1962	33,18	23,08	52,50

FINANSIJSKI REZULTAT.⁷ Finansijski rezultat, tj. dobitak ili gubitak po ha, takođe predstavlja jedan od osnovnih pokazatelja za ocenu rezultata u proizvodnji jednog proizvoda. (Tabela 7.)

TABELA 7 — FINANSIJSKI REZULTAT PO HA

(U din.)			
Godina	Prosečno	Najmanje	Najviše
1960	33.397	—21.334	93.488
1961	54.003	—9.983	121.503
1962	68.113	—2.763	133.060

Kao što se vidi, dobit po ha je u znatnom porastu. Međutim, taj porast nije rezultat ni povećanja prinosa, niti sniženja troškova po ha, već isključivo povećanja otkupnih cena. Pošto su u proseku ostvareni približno isti prinosi u sve tri ispitivane godine, i vrednost ostvarene proizvodnje bila bi ista — da nije bilo povećanja otkupnih cena pšenice. Da su i prosečni troškovi po ha bili približno iste visine, i dobit po ha takođe bi bila ista u sve tri godine, odnosno u 1962. ona bi bila manja, jer su prosečni troškovi po ha u toj godini povećani u poređenju sa prethodnim dvema godinama. Usled povećanja otkupnih cena pšenice povećala se vrednost proizvodnje u 1961. i 1962. u poređenju sa 1960. a time i dobit po ha, i to u 1961. u odnosu na 1960. za blizu 20.000 din., a u 1962. u odnosu na 1961. za oko 14.000 din.

Gubitak u proizvodnji pšenice imala su u 1960. godini 4 gazdinstva, i to između 2.000 i 22.000 din. po ha, u 1961. godini 2 gazdinstva — oba oko 10.000 din. po ha, a u 1962 (prema prethodnim podacima) takođe 2 gazdinstva, i to jedno oko 2.000 i jedno oko 3.000 din. po ha.

Prikazani podaci pokazuju da su na ispitivanim poljoprivrednim gazdinstvima prinosi pšenice po ha, uzeti u proseku, bili na istom nivou. Pošto je visina ulaganja u proseku po ha u 1960. i 1961. takođe bila približno ista, to ni kod cene koštanja po jedinici mere nema gotovo nikakve razlike u ovim dvema godinama. Pošto je u 1962. došlo do izvesnog povećanja prosečnih troškova po ha, to je i prosečna cena koštanja 1 kg pšenice u toj godini veća za oko 3 din. nego u 1960. i 1961.

Ako se imaju u vidu nepovoljni klimatski uslovi za proizvodnju pšenice u poslednje tri godine, a naročito u 1962, činjenica da su prinosi zadržani na istom nivou ukazuje da društvena gazdinstva postižu stabilizaciju prinosa i u uslovima nepovoljnih za proizvodnju.

⁷ Finansijski rezultat predstavlja razliku između vrednosti proizvodnje po ha i ukupnih troškova po ha. Prema tome, on je u zavisnosti od mnogobrojnih faktora — veličine ostvarenog prinosa, cene po kojoj je proizvod realizovan i pojedinačnih i ukupnih troškova po ha.

TROŠKOVI PROIZVODNJE

I CENA KOŠTANJA

KUKURUZA 1960. I 1961. GODINE⁸

Troškovi proizvodnje i cena koštanja kukuruza⁹ ispitivani su u 1960. na 36, a u 1961. na 38 gazdinstava.

OSTVARENA PROIZVODNJA. I na proizvodnju kukuruza uticali su nepovoljni klimatski uslovi u 1961, zbog čega su u odnosu na 1960. na ispitivanim gazdinstvima ostvareni znatno niži prinosi po ha, a cena koštanja po 1 kg je osetno povećana. (Tabela 8.)

TABELA 8 — PRINOSI I VREDNOST PROIZVODNJE KUKURUZA PO HA

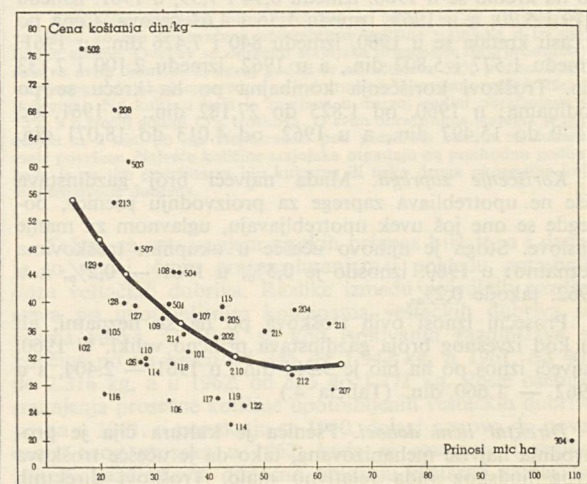
Godina	Prosečno	Najmanje	Najviše
Prinosi po ha u mtc			
1960	48,07	17,76	95,06
1961	37,58	17,00	108,54
Prodajna cena po kg u din.			
1960	32,61	30,00	38,00
1961	35,94	31,00	41,00
Vrednost proizvodnje po ha u din.			
1960	171.600	71.458	304.202
1961	157.330	63.807	485.326

Pošto su otkupne cene povećane za oko 4 din. po kg, a jedan deo kukuruza realizovan i kao semenski materijal, smanjenje vrednosti proizvodnje po ha u 1961. nije osetno u takvoj meri kao kod ostvarenog prinosa.

Rekordni prinosi kod ispitivanih gazdinstava od 95,06 mtc/ha u 1960. i 108,54 mtc/ha u 1961. ostvareni su na istom gazdinstvu u Sloveniji, i to u obe godine na relativno malim površinama (u 1960. na 26,94 ha, a u 1961. na 18,25 ha).

Kao i kod proizvodnje pšenice, i ovde su ispitivanja pokazala veliku zavisnost cene koštanja od ostvarenih prinosa. Na grafikonu 2 krivulja parabole pokazuje kako se cena koštanja po jedinici proizvoda snižava u proseku pri ostvarivanju većih prinosa.

GRAFIKON 2 — CENA KOŠTANJA I PRINOSI KUKURUZA U 1961.

* Tačkama na grafikonu označen je položaj pojedinih gazdinstava (cifre pored tačaka označavaju šifre ispitivanih gazdinstava). Krivulja parabole pokazuje kako se u proseku snižava cena koštanja po jedinici proizvoda pri povećanju prinosa.

⁸ Za 1962. još se ne raspolaže podacima o ostvarenoj proizvodnji i troškovima proizvodnje kukuruza.

⁹ Opširnije o proizvodnji kukuruza uopšte vidi: »Jug. pregled«, 1958, mart, str. 114—118 (30—34).

STRUKTURA TROŠKOVA PROIZVODNJE. Ukupna prosečna ulaganja u proizvodnju kukuruza povećana su u 1961. u odnosu na 1960. za oko 7.000 din. po ha. Međutim, usled vrlo nepovoljnih uslova za proizvodnju kukuruza u 1961. ova ulaganja nisu dala očekivane rezultate. Pored toga, razlike u visini ulaganja između pojedinih ispitivanih gazdinstava su mnogo veće nego što bi bilo opravdano zbog različitog boniteta zemlje i stvarnih potreba. Gazdinstva sa vrlo niskim ulaganjima ostvarila su i najniže prinose, i obratno. U 1961. ulaganja ispod 100.000 din. po ha bila su samo kod dva gazdinstva, i oba su ostvarila vrlo niske prinose: jedno 17,36 a drugo 21,11 mtc/ha. (Tabela 9.)

TABELA 9 — STRUKTURA PROSEČNIH TROŠKOVA PROIZVODNJE KUKURUZA PO HA

Vrste troškova	(U din.)			
	1960		1961	
	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %
Ukupni troškovi	145.661	100,0	152.686	100,0
Direktni troškovi proizvodnje—ukupno	102.477	70,4	109.273	71,6
Veštačka đubriva	21.902	15,0	17.789	11,8
Stajnjak	11.162	7,7	12.759	8,4
Ostala đubriva	220	0,2	580	0,4
Korišćenje traktora	21.202	14,6	23.663	15,5
Direktni lični dohoci	32.300	22,2	38.246	25,0
Ostali direktni troškovi	15.691	10,7	16.236	10,5
Opšti troškovi	43.184	29,6	43.413	28,4

Troškovi po pojedinim gazdinstvima u 1960. kretali su se od 108.208 do 222.869 din., a u 1961. od 72.535 do 239.027 din. po ha.

Đubriva (veštačka i stajnjak). Troškovi upotrebe veštačkih đubriva učestvovali su u ukupnim troškovima u 1960. u proseku sa 15%, a u 1961. sa 11,8%. (Tabela 10.)

TABELA 10 — PROSEČNI TROŠKOVI UPOTREBE ĐUBRIVA PO HA

Godina	Veštačka đubriva	Stajnjak
Količina po ha u kg		
1960	1.126	—
1961	958	—
Troškovi po ha u din.		
1960	21.902	11.162
1961	17.789	12.759

U 1960. najmanja upotrebljena količina veštačkih đubriva po ha iznosila je na jednom gazdinstvu 267 kg, a najveća 2.134 kg, dok je u 1961. najmanja iznosila 421 kg, a najveća 2.092 kg.

I za kukuruz je, kao i za pšenicu, karakteristično da se u 1961. išlo na smanjenje utroška mineralnih đubriva po ha. Ovo smanjenje u odnosu na 1960. iznosi u proseku oko 170 kg po ha. Smanjenje upotrebe veštačkih đubriva u 1961. predstavlja, zajedno sa lošijim klimatskim uslovima za proizvodnju kukuruza, jedan od osnovnih faktora koji su uticali na smanjenje prinosa.

Karakteristično je da su u obe godine gazdinstva koja su upotreblila sasvim male količine mineralnih đubriva po ha ostvarila i najmanje prinose. Gazdinstvo koje je u 1960. upotreblilo prosečno svega 267 kg mineralnih đubriva po ha, ostvarilo je svega 17,76 mtc kukuruza po ha, a u 1961.

gazdinstvo koje je upotreblilo u proseku 421 kg mineralnih đubriva po ha, ostvarilo je svega 17,36 mtc kukuruza po ha. Međutim, gazdinstvo koje je u toj godini ostvarilo najmanji prinos po ha (17,00 mtc), upotreblilo je veoma velike količine veštačkih đubriva po ha — 1.200 kg u proseku.

Gazdinstva koja su u 1960. upotreblila najveće količine veštačkih đubriva, ostvarila su i najveće prinose. Tri gazdinstva koja su upotreblila preko 1.700 kg veštačkih đubriva po ha, ostvarila su prinose preko 60 mtc/ha. Međutim, u 1961. samo jedno od gazdinstava sa velikim dozama veštačkih đubriva uspešno je da ostvari i najveće prinose (sa 1.919 kg đubriva po ha ostvaren prinos od 108,54 mtc kukuruza po ha). Kod ostalih gazdinstava koja su upotreblila veće doze veštačkih đubriva (preko 1.500 kg po ha), nema izrazite korelacije između upotrebljenih količina đubriva i ostvarenih prinosa, jer su kod nekih prinosi nešto veći od proseka, a kod nekih čak znatno ispod proseka za sva ispitivana gazdinstva. Zbog velike suše u toku vegetacionog perioda, biljke uglavnom nisu mogle da iskoriste data hraniva.

Troškovi upotrebe stajnskog đubriva učestvovali su u strukturi ukupnih troškova u proseku u 1960. sa 7,7%, a u 1961. sa 8,4%.

U troškovima proizvodnje kukuruza troškovi za upotrebu stajnjaka zauzimaju mnogo značajnije mesto nego u troškovima proizvodnje pšenice, što se naročito odražava u apsolutnim iznosima ovih troškova po ha, jer se površine pod kukuruzom intenzivnije dubre stajnjakom.

Na tri gazdinstva nije ni u 1960. niti u 1961. evidentirana upotreba stajnjaka u proizvodnji kukuruza, a najviša vrednost utrošenog stajnjaka po gazdinstvu iznosila je u 1960. oko 37.000, a u 1961. oko 35.000 din. po ha.

Korišćenje traktora. Troškovi korišćenja traktora učestvovali su u ukupnim troškovima u 1960. sa 14,6%, a u 1961. sa 15,5%.

Prosečni troškovi korišćenja traktora u 1960. iznosili su 21.202 din., a u 1961. godini 23.663. Međutim, razlike u visini ovih troškova među gazdinstvima bile su i u jednoj i u drugoj godini vrlo velike. Najmanji iznos po ha u 1960. je 7.794 din., a u 1961 — 9.677 din. Najveći iznos po ha je u 1960 — 50.334, a u 1961 — 42.815 din. Do ovih velikih razlika došlo je kako zbog različitog broja časova korišćenja traktora u proizvodnji kukuruza, tako i zbog razlika u ceni koštanja 1 časa korišćenja traktora. Na to su uticali, kao i kod proizvodnje pšenice, veliki kvarovi na traktorima zbog suše i tvrdog zemljišta u jesen 1960, što se odrazilo na troškovima korišćenja traktora u 1961.

Direktni lični dohoci. Proizvodnja kukuruza je i na društvenim gazdinstvima vrlo malo mehanizovana, pa su i direktni lični dohoci koji otpadaju na tu proizvodnju visoki. Oni su u ukupnim troškovima u 1960. učestvovali u proseku sa 22,2%, a u 1961. sa 25,0%. (Tabela 11.)

TABELA 11 — DIREKTNI LIČNI DOHOCI PO HA

Godina	(U din.)		
	Prosečni	Najmanji	Najviši
1960	32.300	22.737	49.546
1961	38.246	13.820	75.694

Vrlo velike razlike između pojedinih gazdinstava u obe godine posledica su kako velikih razlika u utrošku živog ljudskog rada po ha, tako i različitih iznosa ličnih dohodaka. Naročito su velike razlike kod troškova berbe kukuruza, koja se na raznim gazdinstvima vrši sa većim ili manjim brojem povremenih radnika, uz različite uslove plaćanja. Povremeni radnici se najčešće plaćaju po pogodbi, uz

povoljnije uslove nego stalni radnici, naročito s obzirom na to da njihove zarade nisu vezane za konačan uspeh gazdinstva.

Opšti troškovi. U ukupnim troškovima opšti troškovi učestvovali su u proseku u 1960. sa 29,6%, a u 1961. sa 28,4%, što je za 3%—4% više od udela opštih troškova u ukupnim troškovima za proizvodnju pšenice. Sadržina ovih troškova je ista kao i kod proizvodnje pšenice, a njihova visina po ha iznosila je prosečno u 1960. godini 43.184 din. a u 1960. godini 43.413 din.

CENA KOŠTANJA PO 1 KG. Ispitivana gazdinstva su u 1961. u odnosu na 1960. imala u proseku veće troškove po ha za oko 7.000 din., dok su prinosi u toj godini bili manji u proseku za 10,5 mtc po ha, što je uticalo na povećanje cene koštanja za preko 11 din. po kg. (Tabela 12.)

TABELA 12 — CENA KOŠTANJA PO 1 KG

Godina	Prosečna	Najmanja	Najviša
			(U din.)
1960	28,88	18,17	56,95
1961	37,54	20,21	77,85

Cena koštanja u obe godine na nekoliko gazdinstva bila je izuzetno visoka i premašivala otkupnu cenu. To su gazdinstva na kojima su ostvareni najniži prinosi među ispitivanim organizacijama.

FINANSIJSKI REZULTAT. Već i u 1960. prosečna dobit po ha bila je prilično niska, a u 1961. i pored povećane otkupne cene, ona je smanjena na svega 4.644 din. po ha. (Tabela 13.)

TABELA 13 — FINANSIJSKI REZULTAT PO HA

Godina	Prosečno	Najmanje	Najviše
			(U din.)
1960	25.939	—47.692	81.333
1961	4.644	—82.448	246.299

Najveću dobit, od blizu 250.000 din. po ha, ostvarilo je spomenuto gazdinstvo u Sloveniji, koje je postiglo u proseku preko 100 mtc kukuruza po ha. Sledeća najveća dobit po ha iznosila je 66.000 din., uz prinos od 44,76 mtc po ha. U 1960. gubitak u proizvodnji kukuruza je imalo 7 gazdinstava, i to između 2.000 i 48.000 din. po ha. U 1961. broj gazdinstava sa gubitkom povećao se na 20, a gubici po ha kretali su se između 4.000 i 82.000 din.

U proizvodnji kukuruza naročito su došle do izražaja posledice nepovoljnih klimatskih uslova. U 1961. u odnosu na 1960. prinosi na ispitivanim gazdinstvima bili su niži za 10,5 mtc po ha. Pošto su istovremeno prosečni troškovi po ha povećani za oko 7.000 din., prosečna cena koštanja je u 1961. bila veća za oko 9 din. po kg. Više od polovine ispitivanih gazdinstava imalo je u 1961. gubitak u proizvodnji kukuruza.

TROŠKOVI PROIZVODNJE I CENA KOŠTANJA ŠEĆERNE REPE 1960. I 1961. GODINE¹⁰

Troškovi proizvodnje i cena koštanja šećerne repe¹¹ ispitivani su u 1960. na 21, a u 1961. na 25 gazdinstava.

¹⁰ Za 1962. još se ne raspolaze podacima.

¹¹ Opširnije o proizvodnji šećerne repe uopšte vidi: »Jug. pregled«, 1958, februar, str. 74—75 (22—23), i 1962, novembar—decembar, str. 459—462 (201—204).

OSTVARENA PROIZVODNJA. Nepovoljni uslovi za proizvodnju ratarskih kultura u 1961. u velikoj meri su uticali i na proizvodnju šećerne repe. Prosečni prinosi na ispitivanim gazdinstvima manji su u 1961. u odnosu na 1960. za oko 90 mtc po ha. (Tabela 14.)

TABELA 14 — PRINOSI I VREDNOST PROIZVODNJE ŠEĆERNE REPE PO HA

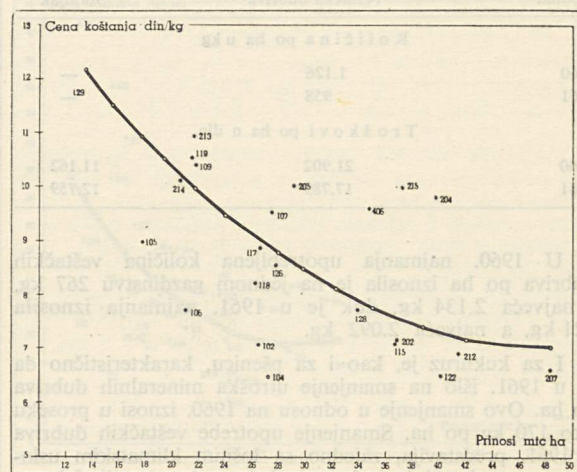
Godina	Prosečno	Najmanje	Najviše
Prinosi po ha u mtc			
1960	380,71	225,88	573,67
1961	291,11	133,59	481,90
Vrednost proizvodnje po ha u din.			
1960	267.281	189.707	357.072
1961	250.122	116.487	429.230
Prodajna cena po kg u din.			
1960	6,42	6,15	7,05
1961	7,96	7,00	9,10

Do smanjenja prinosa u 1961. došlo je na svim ispitivanim gazdinstvima sem jednog. To smanjenje je približno isto i na gazdinstvima sa najnižim i na gazdinstvima sa najvišim prinosom.

Kao i kod proizvodnje kukuruza, i ovde je na smanjenje prinosa uticala smanjena upotreba veštačkih đubriva, ali na prvom mestu nepovoljni klimatski uslovi u vegetacionom periodu šećerne repe.

Iako je otkupna cena šećerne repe u 1961. povećana za oko 1,5 din. po kg u odnosu na 1960, vrednost proizvodnje u 1961. je, zbog znatno manjeg prosečnog prinosa po ha, manja za oko 17.000 din. po ha. U kojoj meri cena koštanja 1 kg šećerne repe zavisi od veličine ostvarenih prinosa po ha, prikazano je na grafikonu 3 (na isti način kao i kod proizvodnje pšenice i kukuruza).

GRAFIKON 3 — CENA KOŠTANJA I PRINOSI ŠEĆERNE REPE U 1961.

STRUKTURA TROŠKOVA PROIZVODNJE. Ukupni troškovi proizvodnje šećerne repe po ha u 1961. u odnosu na 1960. u proseku su veći za preko 36.000 din. Pregled pojedinih elemenata troškova pokazuje gde su ta povećanja nastala. (Tabela 15.)

TABELA 15 — STRUKTURA PROSEČNIH TROŠKOVA PROIZVODNJE ŠEĆERNE REPE PO HA

Vrste troškova	(U din.)			
	1960		1961	
	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %	iznos u din.	učešće u ukupnim troškovima u %
Ukupni troškovi	227.357	100,0	263.432	100,0
Direktni troškovi proizvodnje — ukupno	163.680	72,0	185.741	70,5
Seme	8.654	3,8	14.330	5,4
Veštačka đubriva	25.284	11,1	18.832	7,1
Stajnjak	18.511	8,1	23.106	8,8
Pomoćni materijal	4.996	2,2	5.435	2,2
Korišćenje zaprega	1.734	0,8	1.634	0,6
Korišćenje traktora	28.552	12,6	32.340	12,3
Tuđe usluge	11.206	4,9	10.631	4,0
Direktna amortizacija	838	0,4	2.935	1,1
Direktni lični dohoci	63.905	28,1	76.498	29,0
Opšti troškovi	63.677	28,0	77.691	29,5

Troškovi proizvodnje u 1960. na pojedinim gazdinstvima bili su približno ujednačeni. Na malom broju gazdinstava uloženo je ispod 200.000 din. po ha, a ni na jednom iznad 300.000 din. po ha. Međutim, u 1961. četiri gazdinstva su uložila ispod 200.000 din., pet preko 300.000 din., a jedno gazdinstvo čak preko 400.000 din. po ha.

U 1960. troškovi za seme predstavljali su u proseku 3,8% od ukupnih troškova, a u 1961. godini 5,4%, iako u količini upotrebljenog semena po ha nije bilo gotovo nikakve razlike. Znatno povećanje troškova semena po ha u 1961. nastalo je isključivo usled velikog povećanja cena semenskog materijala. Naime, u obe godine utrošeno je u proseku oko 30 kg semena po ha. Međutim, prosečna cena po 1 kg semena povećala se u 1961. na 478 din., prema 281 din. u 1960. Usled toga su troškovi semena po ha u 1961. iznosili 14.330 din., prema svega 8.654 din. u 1960.

Đubriva (veštačka i stajnjak). Troškovi upotrebe veštačkih đubriva iznosili su u 1960. godini 11,1%, a u 1961. godini 7,1% od ukupnih troškova proizvodnje (Tabela 16.)

TABELA 16 — PROSEČNI TROŠKOVI UPOTREBE ĐUBRIVA PO HA

Godina	Veštačka đubriva	Stajnjak
Količina po ha u kg		
1960	1.341	—
1961	1.001	—
Troškovi po ha u din.		
1960	25.284	18.511
1961	18.832	23.106

Znatno smanjenje upotrebe veštačkih đubriva u 1961. u poređenju sa 1960. koje je konstatovano i kod proizvodnje pšenice i kukuruza, pojavljuje se i kod proizvodnje šećerne repe.

Po gazdinstvima se ispoljavaju veoma velike razlike u količinama upotrebljenih veštačkih đubriva, a takođe i u troškovima, ali ekstremi predstavljaju izuzetke, jer je ispod 700 kg po ha u 1960. upotrebilo svega 3 gazdinstva, a ispod 500 kg po ha u 1961. takođe svega 3 gazdinstva.

Kod gazdinstava koja su maksimalno ulagala u veštačka đubriva zapaža se da u 1960. nijedno nije upotrebilo više od 2.000 kg po ha, dok ih je u 1960. bilo tri, od kojih je jedno upotrebilo čak blizu 3.000 kg veštačkih đubriva po ha.

Pošto se šećerna repa intenzivno đubrila stajnjakom, ovi troškovi predstavljaju, i u apsolutnom iznosu po ha i u relativnom odnosu na ukupne troškove, značajnu stavku. U 1960. oni su u proseku iznosili 8,1% od ukupnih troškova, a u 1961. godini 8,8%.

U 1960. godini 4 gazdinstva nisu evidentirala nikakvu količinu upotrebljenog stajnjaka u proizvodnji šećerne repe, dok je u 1961. takvih gazdinstava bilo 3.

Korišćenje traktora. Prosečni troškovi korišćenja traktora povećali su se u 1961. u odnosu na 1960. za oko 4.000 din. po ha. Međutim, u odnosu na učešće u ukupnim troškovima oni su čak i nešto smanjeni (12,3% u 1961. prema 12,6% u 1960). Relativno smanjenje je nastalo usled povećanja ukupnih troškova u 1961. (Tabela 17.)

U broju časova korišćenja traktora po ha nema bitnih razlika. Veći troškovi po ha u 1961. su nastali usled povećanja cene jednog časa rada traktorima, na koje su uticali isti faktori kao i kod pšenice i kukuruza.

Za sva ispitivana gazdinstva troškovi korišćenja traktora u 1960. kreću se od 13.680 do 57.554 din. po ha, a u 1961. od 11.890 do 67.091 din. po ha. Broj časova korišćenja traktora po ha kreće se u 1960. od 20,47 do 62,67, a u 1961. od 17,96 do 78,70 din. Cena jednog časa rada traktorima kreće se u 1960. od 383 do 1.292 din., a u 1961. od 560 do 1.202 din.

Kao i kod proizvodnje pšenice i kukuruza, i kod šećerne repe se ispoljava tendencija sve manje upotrebe zaprega za obavljanje radova. Smanjenje u 1961. u poređenju sa 1960. jače se ispoljava kod broja časova po ha nego kod troškova po ha, zbog toga što je u 1961. došlo do povećanja cene 1 časa korišćenja zaprega. Troškovi zaprega učestvovali su u strukturi ukupnih troškova u 1960. prosečno sa 0,8%, a u 1961. sa 0,6%. (Tabela 17.)

TABELA 17 — PROSEČNI TROŠKOVI KORIŠĆENJA TRAKTORA I ZAPREGA PO HA

Godina	Traktori	Zaprege
Broj časova po ha		
1960	40,77	14,61
1961	39,47	9,43
Troškovi po ha u din.		
1960	28.552	1.734
1961	32.340	1.634
Cena po 1 času u din.		
1960	724	102
1961	819	173

Direktni lični dohoci. Proizvodnja šećerne repe je i na najvećem broju društvenih gazdinstava još uvek nedovoljno mehanizovana, zbog čega je utrošak žive radne snage veoma velik, a takođe i troškovi direktnih ličnih dohodaka po ha. U strukturi ukupnih troškova bruto lični dohoci učestvovali su u proseku u 1960. sa 28,1%, a u 1961. sa 29,0%. (Tabela 18.)

TABELA 18 — DIREKTNI LIČNI DOHOCI PO HA

Godina	P r o s e č n o		
	broj časova po ha	bruto iznos po času u din.	troškovi po ha u din.
1960	849	76	63.905
1961	729	105	76.498

Prosečan broj časova ljudskog rada po ha u 1961. bio je manji za 120 nego u 1960, ali je bruto iznos ličnih dohodaka po času u 1961. povećan za oko 30 din., pa je i bruto iznos ovih troškova po ha veći.

Kod ovih troškova se razlike između pojedinih gazdinstava kreću u 1960. od 46.871 do 92.198 din., a u 1961. od 49.246 do 95.819 din. po ha. Broj časova po ha takođe znatno varira, i to u 1960. od 448 do 1.420, a u 1961. od 468 do 1.206 časova. Po jednom času gazdinstva su plaćala u bruto iznosu po času: u 1960. od 57 do 164 din., a u 1961. od 69 do 166 din.

Proizvodnja šećerne repe je i na krupnim gazdinstvima još uvek slabo mehanizovana, tako da se u pojedinim fazama proizvodnje (proređivanje i vađenje korena) angažuje velik broj povremene radne snage. Plaćanje ovih radnika se vrši po pogodbi, za izvršenje određenog posla, i njihove zarade nisu zavisne ni od postignutih rezultata u toj proizvodnji niti od ukupnog rezultata poslovanja gazdinstva. Ovakav način plaćanja često se vrlo nepovoljno odražava na zarade stalnih radnika, a isto tako i sezonskih (koji su zaposleni na gazdinstvima u sezoni — od proleća do jeseni — i ostvaruju svoje lične dohotke na isti način kao i stalni radnici).

Pošto pitanje mehanizacije spomenutih faza proizvodnje šećerne repe nije rešeno, a gazdinstva nastoje da se kao stalni radnici zadrže samo oni koji se mogu koristiti u toku cele godine, kod proizvodnje šećerne repe se ispoljila tendencija povećanja povremene radne snage u odnosu na stalnu i sezonsku. Dok je u 1960. kod ispitivanih gazdinstava od ukupnog broja časova rada po 1 ha 41% otpadalo na povremene radnike, u 1961. se taj procenat povećao na 49%.

Opšti troškovi. U strukturi ukupnih troškova opšti troškovi su učestvovali u proseku u 1960. sa 28%, a u 1961. sa 29,5%. Relativno povećanje u 1961. nije tako osetno kao apsolutno povećanje po ha, koje iznosi 14.000 din. (u 1960. ovi troškovi iznosili su u proseku 63.677 din., a u 1961. godini 77.691 din.). Sadržina ovih troškova je ista kao i kod proizvodnje pšenice i kukuruza.

CENA KOŠTANJA PO 1 KG. Znatno manji prinosi i veći troškovi proizvodnje po ha u 1961. u poređenju sa 1960. uticali su i na povećanje cene koštanja 1 kg šećerne repe. Prosečna cena koštanja u 1961. bila je veća za 3,30 din. po kg. nego u 1960. Pošto je prosečna prodajna cena za ova gazdinstva u 1961. bila 7,96 din. po kg, prosečni gubitak po kg iznosio je 0,87 din. Više od polo-

vine ispitivanih gazdinstava proizvodilo je šećernu repu po ceni koštanja višoj od otkupne cene. (Tabela 19.)

TABELA 19 — CENA KOŠTANJA PO 1 KG

(U din.)

Godina	Prosečna	Najmanja	Najviša
1960	5,53	4,32	7,87
1961	8,83	5,12	14,62

FINANSIJSKI REZULTAT. Iako je otkupna cena šećerne repe u 1961. povećana u odnosu na 1960. za 1,54 din. po kg, finansijski rezultat, posmatran kroz prosek 25 ispitivanih gazdinstava, negativan je. Dok su u 1960. od ispitivanih 21 svega tri gazdinstva imala gubitak u proizvodnji šećerne repe, u 1961. njihov broj se povećao na 14 od 25 ispitivanih. U 1960. gubici su se kretali između 17.000 i 33.000 din., a u 1961. između 3.000 i 131.000 din. po ha. (Tabela 20.)

TABELA 20 — FINANSIJSKI REZULTAT PO HA

(U din.)

Godina	Prosečno	Najmanje	Najviše
1960	39.924	— 33.177	80.971
1961	—13.310	—131.026	96.352

Kod proizvodnje šećerne repe došle su do izražaja približno iste tendencije kao i kod proizvodnje kukuruza. Znatno niži prosečni prinosi po ha u 1961. i istovremeno povećanje prosečnih troškova po ha, odrazili su se u velikoj meri i na rentabilnost proizvodnje ove kulture. Cena koštanja po 1 mtc šećerne repe bila je u 1961. u poređenju sa 1960. viša za 330 din.

IZVOR: Dokumentacija Zajednice naučnoistraživačkih ustanova za ekonomiku poljoprivrede. Podaci za 1960. uzeti su iz publikacije »Troškovi proizvodnje i cena koštanja osnovnih poljoprivrednih proizvoda na društvenim gazdinstvima — analiza proizvodnje 1960. godine«, izdanje Zajednice naučnoistraživačkih ustanova za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, 1962, a za 1961. i 1962. iz prethodnih informacija Zajednice naučnoistraživačkih ustanova za ekonomiku poljoprivrede.

Z. M.

RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU 1956—1962.

Zdravstvena služba¹ je prva od javnih službi počela da primenjuje novi sistem finansiranja: od 1. aprila 1961. zdravstvene ustanove samostalno, na osnovu pravilnika koji same donose, raspoređuju svoj dohodak na lične dohotke i fondove. Novi sistem finansiranja je kolektive zdravstvenih ustanova, i zdravstvene radnike pojedinačno, stimulisao na ekonomično poslovanje i na efikasniju zdravstvenu zaštitu građana.

Međutim, u 1961. i početkom 1962. cene usluga u pojedinim ustanovama bile su previsoke a lični dohoci neopravdano veliki, dok su u isto vreme u pojedinim zavodima za socijalno osiguranje rashodi bili veći od prihoda. Do ovakvih pojava došlo je zbog težnje pojedinih ustanova da većim cenama usluga ostvare veći dohodak i time veće lične dohotke. Stoga je Savezno izvršno veće u 1962. preduzelo privremene mere² za ograničavanje cena zdravstvenih usluga i pravilniju raspodelu dohotka.

KAPACITETI I REZULTATI RADA ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Obim rada zdravstvene službe, usled porasta broja lica zdravstveno osiguranih na osnovu Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika, šireg korišćenja zaštite od strane osiguranika i proširenja zdravstvene zaštite poljoprivrednih proizvođača, stalno se povećava.

Broj zdravstveno osiguranih lica na osnovu Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika povećan je u periodu 1957—1961. za 2,702.000, ili za 39%. Prosečna godišnja stopa porasta iznosila je 7%. (Tabela 1.)

U periodu 1957—1961. porastao je i broj skoro svih vrsta zdravstvenih usluga osiguranim licima (tj. licima u radnom odnosu i članovima njihovih porodica). (Tabela 2.)

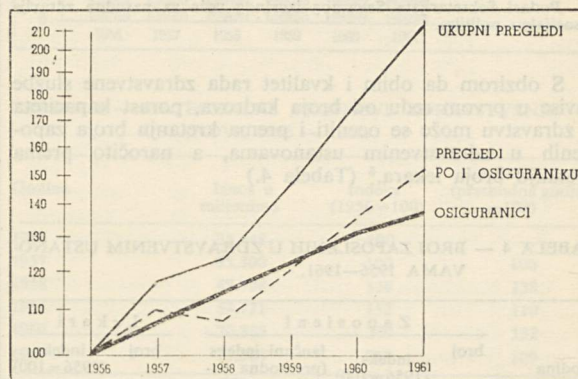
Na šire korišćenje zdravstvene zaštite uticalo je povećanje opšte i zdravstvene prosvetlosti osiguranih lica, podizanje njihovog životnog standarda, povećanje prosečnog trajanja života i s tim u vezi češća pojava starijih i hroničnih oboljenja.

TABELA 1 — BROJ ZDRAVSTVENO OSIGURANIH LICA (ZDRAVSTVENO OSIGURANJE RADNIKA) 1956—1961.

Godina	Broj lica u hiljadama	Indeks (1956=100)	Lančani indeks (prethodna godina =100)
1956	6.906	100	—
1957	7.413	107	107
1958	7.914	115	107
1959	8.446	122	107
1960	9.081	131	108
1961	9.608	139	106

Podaci Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

GRAFIKON 1 — INDEKSI BROJA PREGLEDA I BROJA OSIGURANIKA 1956—1961.

Zdravstvena zaštita poljoprivrednih proizvođača bila je do 1960. ograničena uglavnom na lečenje zaraznih bolesti i tuberkuloze i na zaštitu porodilja i dece, jer su lečenje ovih bolesti plaćali narodni odbori opština. Van ove zdravstvene zaštite, obezbeđene sredstvima zajednice, poljoprivredni proizvođači su tražili i plaćali zdravstvenu zaštitu uglavnom samo u hitnim i akutnim slučajevima. Stoga je krajem 1959. i u 1960. na osnovu saveznog i republičkih zakona, uvedeno zdravstveno osiguranje poljoprivrednih proizvođača,³ što je u odgovarajućoj meri uticalo i na povećanje obima rada zdravstvene službe.

Osnovni uslov za realizaciju većeg obima zdravstvene zaštite bilo je obezbeđenje potrebnih kapaciteta u zdravstvu. Proširenje ovih kapaciteta donekle pokazuju podaci o broju bolesničkih postelja⁴ i o iznosima ukupnih investicija u zdravstvu. (Tabela 3.)

TABELA 2 — KORIŠĆENJE PRAVA IZ ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA RADNIKA 1956—1962.

Godina	Ambulantno-poliklinički pregledi na 1 aktivnog osiguranika			Bolnički slučajevi na 100 aktivnih osiguranika			Bolnički dani na 1 aktivnog osiguranika			Izdavanje recepata na 1 aktivnog osiguranika		
	broj	indeks (1956 =100)	lančani indeks (prethodna godina =100)	broj	indeks (1956 =100)	lančani indeks (prethodna godina =100)	broj	indeks (1956 =100)	lančani indeks (prethodna godina =100)	broj	indeks (1956 =100)	lančani indeks (prethodna godina =100)
1956	19,4	100,0	—	47,3	100,0	—	5,9	100,0	—	12,0	100,0	—
1957	21,4	110,3	110,4	45,9	97,0	97,0	5,9	100,0	100,0	13,9	115,8	115,8
1958	20,9	107,7	97,7	42,7	90,3	93,0	5,6	94,9	94,9	13,3	110,8	95,8
1959	23,5	121,1	112,4	45,4	96,0	106,3	6,0	101,7	107,1	14,9	124,2	112,0
1960	26,3	135,6	111,9	45,6	96,4	100,4	6,1	103,4	101,7	15,3	127,5	102,7
1961	29,5	152,1	112,2	46,2	97,7	101,3	6,4	108,5	104,9	15,8	131,7	103,3
1962 (6 meseci)	14,0	—	—	18,6	—	—	2,7	—	—	9,1	—	—

Podaci Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

¹ Vidi: »Organizacija zdravstvene službe«, »Jug. pregled«, 1960, novembar, str. 469—472 (25—28).

² Odluka o cenama usluga zdravstvenih ustanova i Uputstvo o sprovođenju načela i opštih merila za raspodelu dohotka u pravilnicima samostalnih ustanova, »Službeni list FNRJ«, 16/62.

³ Vidi: »Jug. pregled«, 1960, jun, str. 263—265 (17—19), i 1962, februar, str. 85—89 (3—7).

⁴ O stacionarnim ustanovama (do 1955) i o bolnicama vidi: »Jug. pregled«, 1957, avgust, str. 400—402 (22—24) i 1958, novembar, str. 449—452, 43—46).

TABELA 3 — BROJ BOLESNIČKIH POSTELJA I INVESTICIJE U ZDRAVSTVU 1956—1961.

Godina	Bolesničke postelje			Investicije		
	broj postelja (1956=100)	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina=100)	iznos u milionima din.	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina=100)
1956	76.765	100	—	8.388	100	—
1957	77.793	101	101	11.257	134	134
1958	82.852	108	107	10.406	124	92
1959	85.704	112	104	13.676	163	131
1960	88.387	115	103	17.277	206	126
1961	94.000*	112	106	22.873	273	132

* Procena Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

S obzirom da obim i kvalitet rada zdravstvene službe zavise u prvom redu od broja kadrova, porast kapaciteta u zdravstvu može se oceniti i prema kretanju broja zaposlenih u zdravstvenim ustanovama, a naročito prema kretanju broja lekara.⁵ (Tabela 4.)

TABELA 4 — BROJ ZAPOSLENIH U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA 1956—1961.

Godina	Zaposleni			Lekari	
	broj	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina = 100)	broj	indeks (1956=100)
1956	78.432	100	100	8.693	100
1957	86.617	110	110	...	...
1958	91.000*	116	105	...	...
1959	95.445	122	105	...	...
1960	104.502	133	109	...	...
1961	117.094	149	112	13.931	160

* Procena.

Podaci: Statistički godišnjak FNRJ, 1957—1962; o broju lekara u 1956 — Sekretarijat SIV-a za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

Sa povećanjem zdravstvenih kapaciteta postignuti su i odgovarajući rezultati u zdravstvenoj zaštiti. To, između ostalog, pokazuju sledeći podaci:

Smrtnost odojčadi u zemlji je u padu. Ako se ova smrtnost u 1956. obeleži kao 100, onda je ona u narednim godinama iznosila:

Godina	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Indeks	100	95,6	82,6	86,2	83,8	76,5

Opada i opšta smrtnost⁶ u zemlji, koja je na hiljadu stanovnika iznosila:

Godina	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Smrtnost na 1.000 stanovnika	11,2	10,7	9,3	9,9	9,9	9,0

⁵ Više o lekarima, farmaceutima i stomatolozima u Jugoslaviji vidi: »Jug. pregled«, 1962, mart, str. 133—136 (9—12), i 1962, oktobar, str. 406 (28).

⁶ O opštoj smrtnosti i smrtnosti odojčadi do 1956. vidi: »Jug. pregled«, 1957, decembar, str. 585—588 (33—36).

KRETANJE RASHODA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

I pored postignutih uspeha, pojedine činjenice i pojave ukazuju da sredstva uložena u zdravstvenu zaštitu ipak u celini još ne daju odgovarajuće rezultate. Stoga posebnu pažnju zaslužuje analiza rashoda za zdravstvenu zaštitu,⁷ koji stalno rastu — i globalno i po stanovniku. Poslednjih godina taj porast je brži nego ranije: u 1960. i 1961. oni su porasli za po preko 30 milijardi din. (Tabela 5.)

TABELA 5 — RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU CELOKUPNOG STANOVNIŠTVA 1956—1962.

Godina	Ukupni rashodi za zdravstvenu zaštitu			Rashodi po jednom stanovniku		
	milijardi din.	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina=100)	dinara	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina=100)
1956	57,8	100	—	3.267	100	—
1957	65,2	113	113	3.649	112	112
1958	87,9	152	135	4.788	147	131
1959	102,4	177	117	5.622	172	117
1960	133,6	231	130	7.258	222	129
1961	168,2	291	126	9.040	277	125
1962 (9 meseci)	122,0	...	...	...	...	...

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

Učešće rashoda za zdravstvenu zaštitu u raspodeli nacionalnog dohotka bilo je, uz izvesna kolebanja u 1957. i 1959, sve veće. Od 1956, kada je iznosilo 4%, poraslo je na 5,46% u 1961. godini. (Tabela 6.)

TABELA 6 — RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU I NACIONALNI DOHODAK 1956—1961. (U milionima din.)

Godina	Iznos rashoda za zdravstvenu zaštitu	Nacionalni dohodak	Učešće rashoda za zdravstvenu zaštitu u nacionalnom dohotku		
			procent	indeks (1956=100)	lančani indeks
1956	57.777	1.444.000	4,00	100	—
1957	65.163	1.829.000	3,56	89	89
1958	87.891	1.834.000	4,79	120	135
1959	102.404	2.269.000	4,51	113	94
1960	133.555	2.686.000	4,97	124	110
1961	168.200	3.080.000	5,46	137	110

Podaci: o rashodima — Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku; o nacionalnom dohotku — Statistički godišnjak FNRJ, 1962.

Ovo povećanje rashoda različito je opteretilo pojedine izvore sredstava za zdravstvenu zaštitu. (Tabela 7.)

Rashodi iz fondova zdravstvenog osiguranja radnika povećani su od 1956. do 1961. za preko 100 milijardi din. Ovo povećanje je nastalo jednim delom i zbog prenošenja obaveza sa budžeta na zdravstveno osiguranje (higijensko-epidemiološke i dispanzerske ustanove su ranije finansirane iz budžeta, dok sada naknade za svoje usluge naplaćuju prvenstveno od zdravstvenog osiguranja radnika). Na

⁷ Pod rashodima za zdravstvenu zaštitu podrazumevaju se sve naknade koje zdravstvene ustanove primaju od socijalnog osiguranja, državnih organa i neposrednih korisnika usluga, kao i putni troškovi i troškovi za ortopedske sprave i pomagala koje plaća socijalno osiguranje. Međutim, troškovi zdravstvene zaštite ne obuhvataju i naknade umesto plate zbog bolesti, iako se one isplaćuju iz fondova zdravstvenog osiguranja, jer nisu utrošene neposredno za zdravstvenu zaštitu.

TABELA 7 — RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU PO IZVORIMA 1956—1962.

(U milionima din.)

Godina	Ukupni troškovi	Struktura troškova po izvorima							
		fondovi		fondovi		budžet		građani	
		zdravstvenog osiguranja radnika		zdravstvenog osiguranja poljoprivrednih proizvođača		iznos %		iznos %	
		iznos	%	iznos	%	iznos	%	iznos	%
1956	57.777	35.740	62	—	—	12.845	22	9.192	16
1957	65.163	41.231	63	—	—	14.061	22	9.870	15
1958	87.891	57.192	65	—	—	19.241	22	11.458	13
1959	102.404	70.153	68	—	—	22.176	22	10.075	10
1960	133.555	94.323	71	2.991	2	24.718	18	11.523	9
1961	168.231	135.529	81	12.981	8	10.721	6	9.000	5
1962 (9 meseci)	122.004	94.193		10.437		8.374		9.000	

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku. Za 9 meseci 1962. podaci Saveznog zavoda za socijalno osiguranje i Saveznog zavoda za statistiku.

povećanje rashoda uticali su i objektivni razlozi: povećanje zdravstvenih kapaciteta i zdravstvenih kadrova, povećanje broja osiguranih lica, porast cena na tržištu, podizanje nivoa zdravstvene prosvetčenosti i veće korišćenje zdravstvene zaštite, uvođenje ekonomske amortizacije, poboljšanje opremljenosti zdravstvenih ustanova i uvođenje novih, skupljih lekova, i dr.

Na porast rashoda za zdravstvenu zaštitu osiguranika u 1959. naročito su uticale promene izvršene te godine u materijalnom položaju zdravstvenih radnika. Povećana su osnovna primanja i uvedeni posebni dodaci, što je uslovalo povećanje ukupnih primanja zdravstvenih radnika. Pored toga, posle ograničavanja privatne profesionalne delatnosti lekara u 1959, uveden je produžni i honorarni rad lekara u ustanovama javne zdravstvene službe. U tome je bilo i preterivanja, a ponegde i tendencija da se omogućavanjem zarada u javnim zdravstvenim ustanovama lekarima kompenziraju izgubljene zarade u privatnim ordinacijama.

U 1960. mnoge zdravstvene ustanove nastojale su da daljim povećanjem ličnih dohodaka zdravstvenih radnika obezbede što bolje startne osnove prilikom primene Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe. Bilo je i slučajeva da su položajne plate, bez osnova u propisima i suprotno opštoj politici nagrađivanja, jednostavno linearno povećavane. Pored toga, u očekivanju promena u organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja došle su do izražaja i lokalističke tendencije da što više sredstava zdravstvenog osiguranja ostanu području na kojem su ta sredstva formirana. To je omogućilo da se deo tih sredstava utroši i za lične dohotke, pod raznim vidovima prekovremenog, dopunskog i produžnog rada, i sl.

U 1961. zdravstvene ustanove su prešle na poslovanje po Opštem zakonu o organizaciji zdravstvene službe iako nisu bili doneti propisi o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja odnosno instrumenti koji bi osiguranike, radne organizacije i ostale faktore u komunama neposredno zainteresovali za racionalnije trošenje sredstava i postizanje boljih rezultata u oblasti zdravstvene zaštite. Uz to, zdravstvene ustanove su, pored težnje za povećanjem ličnih dohodaka, ispoljavale i nerealne želje da niz ranije nerenšenih pitanja (proširenje kapaciteta, nabavku opreme, izgradnju stanova za zdravstvene radnike, itd.) sada odjednom reše.

Posledica svega ovoga bilo je povećanje cena zdravstvenih usluga, pri čemu se kao obrazloženje najčešće navodio porast cena potrošnih artikala.

Međutim, materijalni troškovi u zdravstvenim ustanovama pokazuju srazmerno blaži porast. (Tabela 8.)

GRAFIKON 2 — STRUKTURA RASHODA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU PO IZVORIMA SREDSTAVA 1956—1961.

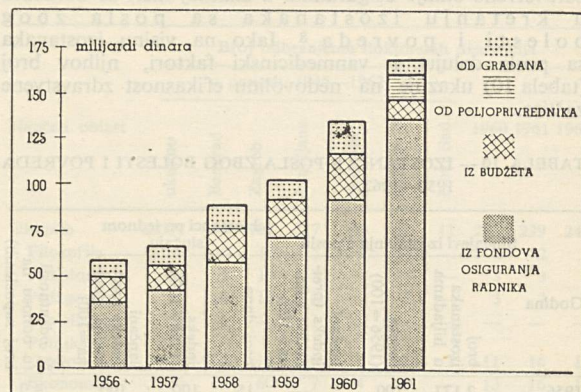

TABELA 8 — MATERIJALNI TROŠKOVI ZDRAVSTVENIH USTANOVA 1956 — 1961.

Godina	Iznos u milionima	Indeks (1956 = 100)	Lančani indeks (prethodna godina = 100)
1956	35.448	100	—
1957	35.300	100	100
1958	48.798	138	138
1959	53.771	152	110
1960	70.835	200	132
1961	77.364	218	109

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

U 1962. zaustavljen je dalji porast rashoda za zdravstvenu zaštitu. Ukupni rashodi za 9 meseci 1962, prema nepotpunim podacima, iznose oko 122 milijarde din., prema 168,2 milijarde din. za celu 1961.

STRUKTURA RASHODA I EFIKASNOST ZDRAVSTVENE ZAŠTITE. Namena sredstava utrošenih za zdravstvenu zaštitu može se delimično sagledati upoređenjem rashoda u najvažnijim vrstama ustanova. To su ambulantno-polikliničke i dispanzerske ustanove, stacionarne ustanove (bolnice), higijensko-epidemiološke ustanove i apoteke. (Tabela 9.)

TABELA 9 — RASHODI ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU PO VRSTAMA USTANOVA 1956—1961.

(U milionima din.)

Godina	Ambulantno-polikliničke i dispanzerske ustanove		Stacionarne ustanove		Higijensko-epidemiološke ustanove		Apoteke*	
	iznos	indeks (1956 = 100)	iznos	indeks (1956 = 100)	iznos	indeks (1956 = 100)	iznos	indeks (1956 = 100)
1956	10.925	100	25.162	100	1.477	100	2.057	100
1957	12.797	117	26.006	103	1.520	103	2.321	113
1958	19.568	179	37.817	150	2.101	142	3.255	158
1959	25.429	233	44.705	178	2.163	147	3.620	176
1960	35.170	322	57.506	229	2.569	174	4.414	215
1961	46.091	422	60.222	239	...	...	...	...

* Nisu obuhvaćeni lekovi po receptima.

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

Porast rashoda je daleko najveći kod ambulantno-polikliničkih i dispanzerskih ustanova, što predstavlja pozitivnu tendenciju razvoja.

Međutim, ima pojava koje ukazuju da rezultati postignuti u zdravstvu nisu adekvatni ulozim sredstvima. Tako, zdravstveno stanje osiguranika u znatnoj meri se odražava u kretanju izostanaka sa posla zbog bolesti i povreda.⁸ Iako na visinu izostanaka sa posla deluju i vanmedicinski faktori, njihov broj (tabela 10) ukazuje na nedovoljnu efikasnost zdravstvene zaštite.

TABELA 10 — IZOSTANCI S POSLA ZBOG BOLESTI I POVREDA 1956—1962.

Godina	Slučajevi izostajanja s posla			Izostanci po jednom slučaju			% odsutnosti (u odnosu na broj zaposlenih)
	broj izostanaka u milijardama	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina = 100)	broj dana	indeks (1956=100)	lančani indeks (prethodna godina = 100)	
1956	2.177	100	—	15	100	100	4,0
1957	3.472	159,5	159,5	11	73,3	73,3	4,4
1958	2.697	123,9	77,7	15	100	136,4	4,3
1959	3.108	142,8	115,2	15	100	100	4,6
1960	3.292	151,2	105,9	15	100	100	4,6
1961	3.324	152,7	101,0	16	106,6	106,6	4,6
1962 (7 meseci)	1.930	—	—	15	100	—	5,1

Podaci Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

Broj izostanaka sa posla naročito je porastao u 1957, zbog epidemije gripa. Međutim, znatan porast nastaje i posle 1958. Ako se zanemari posebna situacija u 1962, u kojoj je bilo jače dejstvo vanmedicinskih faktora, efekat zdravstvene zaštite, bar što se tiče uspeha u smanjenju privremene nesposobnosti za rad, nije poboljšao.

Nedovoljan efekat zdravstvene zaštite pokazuju i podaci o strukturi oboljenja. Učešće pojedinih vrsta oboljenja zbog kojih osiguranici odsustvuju s posla u ukupnom broju izgubljenih radnih dana zbog bolesti, izgleda ovako:

oboljenja respiratornog sistema	20,2%
tuberkuloza	15,3%
povrede na radu	13,8%
oboljenja organa za varenje	11,5%

To znači da oko 60% svih radnih dana izgubljenih zbog bolesti otpada još uvek na oboljenja koja se umnogome mogu sprečiti preventivom. Međutim, sredstva za zdravstvenu zaštitu nisu u potrebnoj meri korišćena i za preventivu.

Pošto se kurativa i preventiva u praksi, pa i finansijski, ne mogu odvojiti jedna od druge, odnos između njih može se delimično sagledati poređenjem rashoda najvažnijih kurativnih ustanova (ambulantnih i stacionarnih ustanova) i troškova najvažnijih ustanova koje se bave pretežno preventivom. (Tabela 11.)

⁸ Opširnije o povredama na radu vidi: »Jug. pregled«, 1961, septembar, str. 383—384 (17—18).

TABELA 11 — RASHODI KURATIVNIH I PRETEŽNO PREVENTIVNIH USTANOVA 1956—1960.

Godina	Troškovi ambulantno-polikliničkih ustanova		Troškovi stacionarnih ustanova (bez prirodnih lečilišta)		Troškovi dispanzerskih ustanova		Troškovi higijensko-epidemioloških ustanova	
	iznos u milijardama	% učešća u ukupnim troškovima	iznos u milijardama	% učešća u ukupnim troškovima	iznos u milijardama	% učešća u ukupnim troškovima	iznos u milijardama	% učešća u ukupnim troškovima
1956	9	15,5	25	43,5	1,97	3,4	1,48	2,6
1957	11	16,7	26	39,9	1,90	2,9	1,52	2,3
1958	17	19,5	38	43,0	2,43	2,8	2,10	2,4
1959	22	21,8	45	43,7	3,07	3,0	2,16	2,1
1960	32	23,6	58	43,1	3,62	2,7	2,57	1,9

Podaci Sekretarijata Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku.

Odnos rashoda kurativnih i preventivnih ustanova bio je u 1956. godini 10:1, a u 1960. godini 14,5:1. Ovaj odnos je još nepovoljniji za preventivne ustanove ako se rashodima kurativnih ustanova dodaju ostali troškovi kurative. Međutim, prema uslovima u Jugoslaviji, smatra se da odnos troškova kurative i troškova preventive treba da bude bar 10:2.

* * *

U periodu 1956—1961. bilo je više mogućnosti (kadrovskih i materijalnih) za postizanje boljih rezultata u pojedinim oblastima zdravstvene zaštite, naročito u preventivi, jer su za sprečavanje mnogih oboljenja postojala efikasna sredstva. Tako je, na primer, naročito nedovoljno bilo sprovođenje vakcinacije.⁹

Na racionalno korišćenje sredstava i efikasnost zdravstvene zaštite znatno utiču i programi zdravstvene zaštite za odnosna područja i planovi rada zdravstvenih ustanova. Međutim, zasad je vrlo mali broj ovih programa i planova koji su sasvim dobri. Pored toga, još uvek ima dosta slabosti u ugovaranju zdravstvene zaštite i cena usluga.

Radom zdravstvenih centara (koji kao jedan od osnovnih zadataka imaju planiranje) i donošenjem republičkih propisa o smernicama i elementima za zaključivanje ugovora, stvorice se uslovi za celishodnije korišćenje sredstava u oblasti zdravstva i za efikasniju zdravstvenu zaštitu.

IZVOR: Referat sekretara Saveznog izvršnog veća za narodno zdravlje i socijalnu politiku Mome Markovića »Aktuelni problemi organizacije i finansiranja zdravstvenih ustanova i sprovođenje novih propisa iz oblasti socijalnog osiguranja« na savetovanju održanom 14. i 15. novembra 1962. u Beogradu, i podaci navedeni u tabelama.

D. A.

⁹ O vakcinaciji protiv zaraznih bolesti vidi: »Jug. pregled«, 1957 maj, str. 255—256 (13—14), 1959 jun, str. 251—252 (17—18).

DOKTORAT NAUKA U 1961. I 1962. GODINI¹

Od 1945. do 1962. godine u Jugoslaviji je doktoriralo odnosno odbranilo doktorsku disertaciju ukupno 2.057 lica,² (tabela 1), ili prosečno 114 lica godišnje. Od toga je doktoriralo u 1960. godini 236, u 1961. godini 239 i u 1962. godini 242 lica. Od ukupnog broja, doktorat nauka steklo je u Srbiji 905, Hrvatskoj 788, Sloveniji 217, Bosni i Hercegovini 85 i Makedoniji 62 lica.

TABELA 1 — DOKTORATI NAUKA STEČENI U PERIODU 1945—1962. PREMA USTANOVAMA I MESTIMA STICANJA

U stanova i mesto sticanja	Broj stečenih doktorata nauka			
	Svega 1945—1962	1960*	1961	1962
Ukupno	2.057	236	239	242
Univerziteti	1.977	236	239	242
Beograd	829**	92	98**	86
Zagreb	787	73	95	109
Ljubljana	203	36	23	21
Sarajevo	85	15	13	10
Skopje	62	19	8	8
Novi Sad	11	1	2	8
Akademije nauka	80	—	—	—
Beograd	65	—	—	—
Zagreb	1	—	—	—
Ljubljana	14	—	—	—

* Obuhvaćene su i disertacije onih doktora koje su bile odbranjene do 31. XII 1960, a nisu bile obuhvaćene u ranijem pregledu. Otuda i razlike u podacima za 1960. u ranijoj i ovoj informaciji.

** Uračunat i jedan doktorat nauka stečen na Vojno-medicinskoj akademiji u Beogradu.

Značajno je da su u poslednje tri godine odbranjene i prve doktorske disertacije na fakultetima u Novom Sadu, Rijeci, Zadru i Tuzli.

U poslednje tri godine doktorat nauka u Jugoslaviji je steklo i 8 stranih državljana — svi iz afričko-azijskih zemalja.

Po naučnim oblastima u celom posleratnom periodu najviše disertacija je odbranjeno iz veterinarskih (238), poljoprivrednih (234), hemijskih (218), političko-pravnih (157) i ekonomskih nauka (156). Polovina svih doktora otpada samo na ovih pet naučnih oblasti. Iz pojedinih disciplina odbranjen je vrlo mali broj disertacija: iz sociologije 8 (u poslednje 4 godine nije odbranjena nijedna disertacija), iz rudarstva 8 (od toga nijedna u poslednje dve godine), iz arhitekture 8 (1961 — 2, 1962 — nijedna), geodezije 5 (1961 — 2, 1962 — nijedna), iz metalurgije 1 (1960. godine). (Tabela 2.)

¹ O doktoratima stečenim ranijih godina vidi: »Jug. pregled«, 1958, maj, str. 232—233 (22—23); 1959, jul—avgust, str. 307—324 (43—60); 1961, februar, str. 74—80 (8—14).

² Moguće je i neznatno odstupanje od broja lica koja su u ovom periodu promovisana na stepen doktora nauka, s obzirom na to da su uračunate sve odbranjene disertacije u 1962, koje daju pravo na doktorat nauka, a lica koja su odbranila disertacije poslednjih meseci 1962. na pojedinim univerzitetima, iz tehničkih razloga, nisu promovisana u 1962.

TABELA 2 — DOKTORSKE DISERTACIJE ODBRANJENE OD 1945. DO 1962. PREMA NAUČNIM OBLASTIMA I MESTIMA

Naučna oblast	Broj odbranjenih doktorskih disertacija									
	u periodu 1945—1962							1960 1961 1962		
	ukupno	Beograd	Zagreb	Ljubljana	Sarajevo	Skopje	Novi Sad	1960	1961	1962
Ukupno	2.057	894	788	217	85	62	11	236	239	242
Filozofija	23	10	10	1	2	—	—	2	2	5
Psihologija	14	1	11	2	—	—	—	3	3	2
Pedagogija	30	14	12	2	—	2	—	3	3	4
Sociologija	8	5	—	3	—	—	—	—	—	—
Politika i pravo	157	103	28	16	7	2	1	11	16	12
Ekonomija	156	83	60	7	4	2	—	13	16	19
Književnost	82	34	36	10	—	1	1	7	9	15
Filologija	61	22	27	4	2	6	—	9	3	9
Istorija	73	45	11	9	2	5	1	4	5	9
Istorija i teorija umetnosti	31	10	13	7	—	1	—	1	—	2
Etnologija	13	3	2	4	1	3	—	4	1	1
Arheologija	11	1	3	7	—	—	—	1	2	3
Geografija	44	17	4	14	2	7	—	12	4	1
Matematika	64	27	26	4	5	2	—	5	7	5
Fizika	69	27	21	17	—	4	—	13	6	10
Hemija	218	51	116	42	7	2	—	34	31	28
Geologija	55	40	7	8	—	—	—	8	8	7
Biologija	110	54	21	20	3	12	—	9	19	11
Medicina	132	32	84	9	3	4	—	26	23	29
Veterina	238	89	121	4	24	—	—	17	30	18
Farmacija	47	28	19	—	—	—	—	—	5	4
Poljoprivreda	234	107	96	2	18	4	7	34	27	34
Šumarstvo	60	28	24	—	4	4	—	5	7	3
Arhitektura	8	5	1	2	—	—	—	4	2	—
Geodezija	5	2	2	1	—	—	—	—	1	—
Građevinarstvo	32	16	10	4	1	1	—	4	1	2
Mašinstvo	16	12	2	2	—	—	—	1	1	1
Elektrotehnika	42	20	13	9	—	—	—	2	6	6
Tehnologija	15	4	7	3	—	—	1	1	1	2
Metalurgija	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Rudarstvo	8	4	1	3	—	—	—	2	—	—

U strukturi doktorata po grupama naučnih oblasti najveći broj je iz oblasti društvenih nauka iako je poslednjih godina njihovo učešće u ukupnom broju doktorata nešto smanjeno. Tako su u periodu 1945—58. doktorati iz oblasti društvenih nauka činili 38,1%, a u periodu 1945—1962. godine 34,2% od ukupnog broja stečenih doktorata. (Tabela 3.)

TABELA 3 — STRUKTURA DOKTORATA NAUKA STEČENIH 1945—1962. PO GRUPAMA NAUČNIH OBLASTI

Naučna oblast	1945—1962		1960		1961		1962	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Ukupno	2.057	100	236	100	239	100	242	100
Društvene nauke	703	34,2	70	29,6	64	26,7	82	33,8
Fundamentalne nauke (matematika, fizika, hemija, biologija)	461	22,4	61	25,8	63	26,3	54	22,3
Poljoprivredno-šumarsko-veterinarske nauke	532	25,8	56	23,7	64	26,8	55	22,7
Medicinsko-farmaceutske nauke	179	8,7	26	11,0	28	11,7	33	13,6
Tehničke nauke	182	8,8	23	9,7	20	8,3	18	7,4

Po univerzitetima najveći deo doktorskih disertacija otpada na dva najveća univerzitetska centra: Beograd i Zagreb (82,3%). Ovaj se odnos postepeno ali konstantno menja u korist ostalih univerzitetskih centara (u toku poslednje tri godine na Beograd i Zagreb otpada 77,1% prema 84,2% u periodu 1945—1959). Na Beogradskom univerzitetu odbranjene su u periodu 1945—1962. ukupno 894 disertacije, a na Zagrebačkom 788 disertacija. Međutim, ovaj se odnos u toku poslednjih godina menja u korist Zagreba (u poslednje tri godine na fakultetima Zagrebačkog sveučilišta odbranjeno je 277, a na fakultetima Beogradskog 276 disertacija).

Na Univerzitetu u Beogradu najveći broj disertacija u periodu 1945—1962. odbranjen je iz oblasti poljoprivrede (107), prava (103), veterine (89) i ekonomije (83), a na Sveučilištu u Zagrebu iz veterine (121), hemije (116) i poljoprivrede (96). Beogradski univerzitet ima veći broj disertacija iz oblasti pravnih nauka (Beograd — 103, Zagreb — 28), ekonomskih nauka (83 prema 60), istorije (45 prema 11), geografije (17 prema 4), fizike (27 prema 21), geologije (40 prema 7), biologije (54 prema 21), a Zagrebačko sveučilište iz oblasti hemijskih nauka (116 prema 51), medicinskih nauka (84 prema 32) i veterine (121 prema 89).

Od ukupnog broja doktora nauka u periodu 1945—62. godine 338 ili 15,9% je žena. U periodu 1960—1962. procent žena doktora je u porastu i iznosi 20%, dok je u periodu 1945—1959. iznosio 15%. Najviše žena doktoriralo je iz hemijskih nauka (66), zatim poljoprivrednih (34), bioloških (36), medicinskih (28) i veterinarskih nauka (24). Međutim, najveće učešće žena doktora u ukupnom broju doktora nauka po pojedinim naučnim oblastima je u oblasti istorije i teorije umetnosti (41,9%), zatim biologije (32,7), hemije (30,7%) i farmacije (27,6%). (Tabela 4.)

TABELA 4 — ŽENE DOKTORI NAUKA 1945—1962.

Naučna oblast	1945—1962	1960	1961	1962
Ukupno	338	40	50	54
Filozofija	1	—	—	—
Psihologija	4	—	—	2
Pedagogija	4	—	—	1
Sociologija	—	—	—	—
Politika i pravo	16	—	1	2
Ekonomija	19	1	2	1
Književnost	21	1	2	4
Filologija	13	1	—	3
Istorija	10	—	3	—
Istorija i teorija umetnosti	13	—	—	1
Etnologija	—	—	—	—
Arheologija	4	—	2	1
Geografija	1	—	—	—
Matematika	2	1	—	—
Fizika	12	—	1	4
Hemija	66	13	14	10
Geologija	9	2	—	1
Biologija	36	3	8	6
Medicina	28	8	7	2
Veterina	24	5	3	4
Farmacija	13	—	1	2
Poljoprivreda	34	5	3	9
Šumarstvo	3	—	2	—
Arhitektura	—	—	—	—
Geodezija	—	—	—	—
Građevinarstvo	—	—	—	—
Mašinstvo	1	—	—	—
Elektrotehnika	—	—	—	—
Tehnologija	4	—	1	1
Metalurgija	—	—	—	—
Rudarstvo	—	—	—	—

Od ukupnog broja doktora nauka tri četvrtine je doktorat steklo u starosti između 31. i 45. godine. (Tabela 5.)

TABELA 5 — DOKTORI NAUKA PO GODINAMA STAROSTI U VREME STICANJA DOKTORATA 1945—1962.

Starosna grupa	Svega u periodu 1945—1962		Ukupno 1961—1962	
	broj	%	broj	%
Ukupno	2.057	100,0	481	100,0
do 25 godina	13	0,6	1	0,2
od 26 do 30 godina	217	10,6	36	7,4
od 31 do 35 godina	670	32,5	163	33,9
od 36 do 40 godina	599	29,1	149	30,9
od 41 do 45 godina	293	14,2	70	14,6
od 46 do 50 godina	161	7,8	39	8,1
od 51 do 55 godina	72	3,5	14	2,9
od 56 do 60 godina	23	1,1	6	1,2
preko 60 godina	9	0,4	3	0,6

Starost doktora nauka u vreme sticanja doktorata ne pokazuje bitne oscilacije u posleratnom periodu, mada u toku poslednje tri godine učešće najmlađih godina (do 30. godina) ima tendenciju blagog opadanja (sa 11,8% od ukupnog broja doktora nauka u periodu 1945—1959. na 7,6% u 1961—62), dok učešće starosne grupe između 31 i 45 godina ima tendenciju porasta (od 74,4% u periodu 1945—1959. na 79,4% u 1961—1962).

Poslednjih godina, a naročito u toku 1961. i 1962. vremenski razmak između diplomiranja i doktoriranja u stalnom je porastu i sve je manji broj onih koji doktoriraju samo nekoliko godina posle završenog fakulteta (do 1959. u šestogodišnjem razmaku doktoriralo je 28,2%, a u godinama 1960—1962. svega 18,1%). Takođe se znatno smanjuje broj doktora koji ovaj naučni stepen stiču posle dužeg niza godina nakon diplomiranja. Posle 16 i više godina od diplomiranja doktoriralo je u periodu 1945—1959. godine 25%, a u poslednje tri godine svega 14,9%. Grupa doktora koja je ovaj naučni stepen stekla posle 9 do 15 godina od diplomiranja činila je u periodu 1945—1959. četvrtinu svih doktora koji su stekli doktorat u tom periodu (26,1%), dok u poslednje tri godine čini polovinu svih doktora (49,8%). (Tabela 6.)

TABELA 6 — DOKTORI NAUKA 1945—1962. PREMA VREMENU PROTEKLOM OD DIPLOMIRANJA DO DOKTORIRANJA

Vreme od diplomiranja do doktoriranja	Svega u periodu 1945—1962		U periodu 1960—1962	
	broj	%	broj	%
do 2 godine	46	2,2	10	1,3
do 3 godine	55	2,6	13	1,8
4 godine	88	4,3	23	3,2
5 godina	139	6,7	37	5,1
6 godina	181	8,8	47	6,5
od 7 do 8 godina	385	18,7	123	17,1
od 9 do 10 godina	332	16,1	165	22,9
od 11 do 15 godina	375	18,2	192	26,7
od 16 do 20 godina	222	10,8	37	5,1
od 21 do 25 godina	148	7,2	41	5,7
preko 25 godina	86	4,1	29	3,9

U periodu od 1. januara 1961. do 31. decembra 1962. odbranjene su na univerzitetima u Jugoslaviji sledeće doktorske disertacije:

BIBLIOGRAFIJA DOKTORSKIH DISERTACIJA ODBRANJENIH U JUGOSLAVIJI 1961. I 1962.

Bibliografija je izrađena na osnovu zvaničnih podataka o disertacijama odbranim na univerzitetima i sadrži ove podatke:

o doktorskoj disertaciji: naučno područje odnosno naučnu oblast iz koje je disertacija, naziv disertacije i naziv fakulteta odnosno ustanove na kojoj je disertacija odbranjena;

o autoru disertacije (doktoru): prezime i ime, godinu rođenja i godinu diplomiranja.

Prvo je dat naziv disertacije, zatim naziv fakulteta na kome je disertacija odbranjena, ime autora i godina njegovog rođenja (prvi broj u zagradi) i godina diplomiranja (drugi broj u zagradi). Naziv disertacije dat je u originalu, s tim što je za disertacije na slovenačkom i makedonskom jeziku u zagradi dat i na srpskohrvatskom jeziku.

Disertacije su svrstane u naučne oblasti kojima po svojoj sadržini pripadaju, a ne po tome iz koje je oblasti autoru disertacije dodeljen doktorat nauka.³ Pri tome, iz tehničkih razloga, pojedina naučna područja nisu posebno iskazana, već su svrstana u šire odnosno srodne naučne oblasti⁴. U okviru svake naučne oblasti disertacije su svrstane hronološki po godinama kada je disertacija odbranjena, a u okviru svake godine po abecednom redu naziva disertacija.

FILIZOFIJA

1961| Etički problem u djelima Karla Marksa. Filozofski fakultet, Zagreb. Kangrga Milan (1923, 1950).

Problem verovatnoće kao kategorije saznanja. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Ilić Miloš (1924, 1953).

1962| Bergsonova koncepcija Elan-Vitala. Filozofski fakultet, Sarajevo. Habazin Anđelko (1924, 1954).

Filozofski razvoj Lenjina i problem orijentacije savremene filozofije. Filozofski fakultet, Sarajevo. Filipović Muhamed (1929, 1952).

Komparativno proučavanje indijske i helenske filozofije. Filozofski fakultet, Zagreb. Veljačić Čedomil (1915, 1939).

Principi humanizma u filozofiji Bertrana Rasla. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Tanović Arif (1925, 1953).

Savremena meta-etika. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Stojanović Svetozar (1931, 1955).

PSIHOLOGIJA

1961| Nekatera interesna područja delinkventne i nedelinkventne mladine (Neka područja interesovanja delikventne i nedelikventne omladine). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Šebek Levin (1922, 1954).

Obrazloženi odnosno obrazloženi i prodiskutirani radni nalog kao motivacioni faktor u radu. Filozofski fakultet, Zagreb. Tomeković Tomislav (1909, 1934).

Raznolikost rječnika i struktura govora. Filozofski fakultet, Zagreb. Furlan Ivan (1920, 1956).

1962| Neke determinante interpersonalnih odnosa i socijalne percepcije. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Smiljanić-Čolanović Vera (1923, 1950).

Prognostička valjanost testova znanja, testova inteligencije i ocjena u osnovnoj školi za uspjeh u gimnaziji. Filozofski fakultet, Zagreb. Car-Gavrilović Ivana (1914, 1937).

³ Moguće su netačnosti, pošto je u izvesnim slučajevima iz samog naslova disertacije teško odrediti kojoj naučnoj oblasti disertacija pripada.

⁴ Npr. disertacije iz astronomije svrstane su u matematiku, iz meteorologije u fiziku.

PEDAGOGIJA

1960| Problem andragoloških strujanja u našem socijalističkom vaspitanju i obrazovanju. Filozofski fakultet, Beograd. Samolovčev Borivoj (1923, 1954).

1961| Enotna šola v sodobni družbi (Jedinstvena škola u savremenom društvu). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Krneta Ljubomir (1915, 1949).

Formiranje učeničkih radnih grupa u nastavnom procesu. Filozofski fakultet, Zagreb. Švajcer Vilko (1917, 1930).

Prilog eksperimentalnom ispitivanju didaktičke vrednosti, nastavnog filma. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Đorđević Jovan (1922, 1950).

1962| Moralni samonadzor kao problem moralnog vaspitanja školske mladeži. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Mandić Petar (1928, 1958).

Početak učenja stranih jezika kod dece kao pedagoški problem. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Stojić Milja (1929, 1954).

Teorija i praksa specijalnog školstva u Srbiji do drugog svetskog rata. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd, Savić Ljubomir (1921, 1951).

Vaspitanje moralno otpornog vojnog kolektiva. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Cmelić Stojan (1922, 1953).

POLITIKA I PRAVO

1960| Pravni položaj srpske crkve pod turskom vlašću. Pravni fakultet Beograd. Mirković Mirko (1924, 1951).

Socijalna sadržina funkcije državnopravnog poretka. Pravni fakultet, Beograd. Vračar Stevan (1926, 1951).

Uticaj krivične presude na građansku parnicu. Pravni fakultet, Beograd. Građanski Borislav (1916, 1939).

Vidovdanski ustav. Pravni fakultet, Beograd. Fira Aleksandar (1929, 1952).

Zakonska obaveza izdržavanja u jugoslovenskom pravu. Pravni fakultet, Beograd. Stanković Vladan (1923, 1949).

1961| Alkoholizam u krivičnom pravu. Pravni fakultet, Zagreb. Zobeč Živko (1926, 1949).

Činjenično stanje u krivičnom postupku. Pravni fakultet, Zagreb. Grubiša Mladen (1906, 1932).

Izborni sistem FNRI. Pravni fakultet, Beograd. Popović Vladislav (1908, 1933).

Odgovornost za napake pri kupoprodaji (Odgovornost za greške pri kupoprodaji). Pravna fakulteta, Ljubljana, Sajović Bogomir (1925, 1950).

Organizovanje zločinačkih udruženja kao poseban oblik saučesništva. Pravni fakultet, Beograd. Jovanović Život (1920, 1949).

Pitanje neutralnosti posle drugog svetskog rata. Pravni fakultet, Beograd. Sutor Julijan (1931, 1954).

Politički delikt. Pravni fakultet, Sarajevo. Ibrahimpašić Besim (1926, 1954).

Položaj mladih punoletnika u krivičnom pravu. Pravni fakultet, Beograd. Lazarević Ljubiša (1931, 1956).

Positivno-pravno ograničenje svojine. Pravni fakultet, Beograd. Stojanović Dragoljub (1933, 1951).

Pravni položaj žene i Ujedinjene nacije. Pravni fakultet, Beograd. Čok Vida (1931, 1958).

Pravni režim radnih odnosa umjetnika. Pravni fakultet, Sarajevo. Jović Borislav (1922, 1956).

Predstavnički sistem stare Jugoslavije. Pravni fakultet, Zagreb. Tomić Stevan (1920, 1949).

Savremene socijaldemokratske teorije o prelazu iz kapitalizma u socijalizam. Pravni fakultet, Beograd. Pečujlić Miroslav (1929, 1954).

Severinska županija. Pravni fakultet, Zagreb. Erceg Ivan (1919, 1950).

Skupštinski sistem vladavine. Pravni fakultet, Beograd. Nikolić Pavle (1928, 1951).

Željeznički tovarni list u poređenju s drugim prijevoznim ispravama. Pravni fakultet, Zagreb. Malešević Nikola (1914, 1952).

1962| Delovna sposobnost na fizičkim lica (Radna sposobnost fizičkih lica). Pravni fakultet, Skopje. Mitić Mihailo (1928, 1951).

Kućne zadruge u Hrvatskoj. Pravni fakultet, Zagreb. Kalčić Drago (1918, 1953).

Međunarodno-pravna zabrana upotrebe u ratu sredstava za masovno uništavanje. Pravni fakultet, Beograd. Perazić Gavro (1923, 1955).

Odnosi Srbije i Rusije od 1875. do Berlinskog kongresa. Pravni fakultet, Beograd. Radovanović Ljubinka (1914, 1942).

O kolektivnoj zemljišnoj svojini u Crnoj Gori u XIX i početkom XX veka. Pravni fakultet, Beograd. Bogetić Ljubinka (1920, 1947).

Osnovni uslovi i uzroci omladinskog kriminala u Vojvodini. Pravni fakultet, Novi Sad. Relić Jovan (1931, 1956).

Političke i pravne prilike za vreme privremene vlade DFJ (7. III—1. XII 1945) — prilog izučavanju otpora građanskih snaga ustavnoj stabilizaciji socijalističke Jugoslavije. Pravni fakultet, Beograd. Petranović Branko (1927, 1950).

Pravno uređenje splitske komune po statutu iz 1312. godine. Pravni fakultet, Zagreb. Cvitančić Antun (1920, 1948).

Razvod braka. Pravni fakultet, Beograd. Mladenović Marko (1928, 1950).

Shvatanje o državi P. J. Prudona. Pravni fakultet, Beograd. Pavićević Radovan (1923, 1951).

Ugovor o kooperaciji u poljoprivredi. Pravni fakultet, Beograd. Đurović Radomir (1926, 1954).

Viša sila u ugovornom pravu. Pravni fakultet, Beograd. Kovač Karlo (1914, 1937).

EKONOMIJA

1960 | Pojem in pomen pokazatelj družbenega produkta v sodobni teoriji in praksi (Pojam i značaj indeksa društvenog produkta u savremenoj teoriji i praksi). Ekonomska fakulteta, Ljubljana. Bešter Mara (1922, 1950).

1961 | Analitička metoda utvrđivanja stupnja teritorijalne privredne razvijenosti FNRJ. Ekonomski fakultet, Zagreb. Kubović inž. Branko (1908, 1930).

Analiza poslovanja poduzeća cementne industrije FNRJ. Ekonomski fakultet, Zagreb. Kralj Vladimir (1914, 1953).

Društveno potrebno delo v Marksovi teoriji vrednosti (Društveno potreban rad u Marksovoj teoriji vrednosti). Ekonomska fakulteta, Ljubljana. Mlakar Cveta (1919, 1950).

Društveno-ekonomski faktori vanbračnih rođenja u Jugoslaviji. Ekonomski fakultet, Zagreb. Klauzer Agata (1916, 1951).

Ekonomsko značenje dobivanja animalnih brašna, albumina i tehničkih masti industrijskom preradom klaoničkih otpadaka na području grada Zagreba. Ekonomski fakultet, Zagreb. Lalić inž. Dragan (1929, 1958).

Troškovi kao faktor poslovne politike preduzeća. Ekonomski fakultet, Beograd. Milisavljević Momčilo (1929, 1952).

Korištenje proizvodnih mogućnosti naših industrijskih poduzeća. Ekonomski fakultet, Zagreb. Štajner Rikard (1921, 1960).

Osnovne tendencije razvoja poljoprivrede u Makedoniji između dva svetska rata. Ekonomski fakultet, Beograd. Bojadžijevski Eftim (1928, 1951).

Privreda Vojvodine od 1918. do 1929/30. godine. Ekonomski fakultet, Beograd. Avramović Teodor (1911, 1934).

Problem nafte na Srednjem istoku. Ekonomski fakultet, Beograd. Munif Abdul Rahman (1933, 1958).

Problemot na ekonomskata koordinacija megu železničiot i patniot soobračaj vo prevozot na stoki (Problem ekonomske koordinacije između železničkog i drumskog saobraćaja u prevozu stoke). Ekonomski fakultet, Skopje. Aleksić Mihailo (1923, 1951).

Razvodi brakova u NR Hrvatskoj 1953—1955. Ekonomski fakultet, Zagreb. Štefinović Marijan (1924, 1952).

Razvoj kapitalizma u Japanu — o formiranju manufakture njenom karakteru. Ekonomski fakultet, Beograd. Šosaku Tokunaga (1930, 1954).

Saobraćajna gravitaciona područja glavnih jugoslavenskih luka. Ekonomski fakultet, Zagreb. Bejaković Dražen (1925, 1952).

Smještaj i smještajni problemi cementne industrije Jugoslavije. Ekonomski fakultet, Zagreb. Krešić inž. Ivan (1912, 1941).

Teorija međunarodne trgovine i savremena kretanja u međunarodnoj robnoj razmeni. Ekonomski fakultet, Beograd. Adamović Ljubiša (1928, 1952).

1962 | Društveni proizvod i njegove komponente. Ekonomski fakultet, Zagreb. Friščić Ivan (1927, 1952).

Ekonomska i organizacija skladišnog poslovanja. Ekonomski fakultet, Zagreb. Beader Nikola (1925, 1955).

Ekonomske promjene u ponudi i potražnji masnoća na području Jugoslavije 1926—1956. i njihova uvjetovanost dinamikom razvika narodne privrede u tom razdoblju. Ekonomski fakultet, Zagreb. Rues Jože (1923, 1949).

Ekonomske organizacioni faktori za racionalno nabavljanje materijala u privrednim poduzećima. Ekonomski fakultet, Zagreb. Gašparović Vito (1921, 1952).

Kvantitativna analiza proizvodnih struktura podjetja (Kvantitativna analiza proizvodnih struktura preduzeća). Ekonomska fakulteta, Ljubljana. Rupnik Viljem (1923, 1950).

Lokalne finansije FNRJ. Ekonomski fakultet, Beograd. Bogoev Ksente (1919, 1951).

O metodama istraživanja tržišta za robu široke potrošnje u FNRJ. Ekonomski fakultet, Zagreb. Bazala Aleksandar (1928, 1950).

Osnovni društveno-ekonomski problemi efektivnosti uvođenja nove tehnike u socijalističkoj privredi. Ekonomski fakultet, Beograd. Ranković Ladislava (1920, 1954).

Poreski sistemi u poljoprivredi Bosne i Hercegovine s posebnim osvrtom na agrarno-politički značaj i obilježja poreskog sistema na katastarski prihod. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Božić inž. Ljubo (1913, 1937).

Porez na promet s posebnim osvrtom na oporezivanje prometa proizvoda u Jugoslaviji. Pravni fakultet, Zagreb. Jelčić Božidar (1930, 1956).

Razvoj kapitalističkih elemenata u Makedoniji za vreme turske vladavine. Ekonomski fakultet, Beograd. Zografski Dančo (1920, 1944).

Sistem planiranja u jugoslovenskoj privredi. Ekonomski fakultet, Beograd. Jelić Borivoje (1917, 1940).

Sistem upravljanja osnovnim sredstvima i njihov odraz na poslovanje privrednih organizacija. Ekonomski fakultet, Zagreb. Vitez Ivan (1921, 1950).

Stambeni problemi grada Zagreba i mjere za njihovo rješavanje. Ekonomski fakultet, Zagreb. Antić Lazar (1916, 1958).

Teorija ekonomske pomoći sa posebnim osvrtom na ulogu SAD i nerazvijenih zemalja. Ekonomski fakultet, Beograd. Savinšek Marijan (1920, 1952).

Teorijski i praktični aspekti optimalne raspodele investicija. Ekonomski fakultet, Beograd. Stojanović Dragiša (1927, 1951).

Uloga i značenje fermentacionog etilnog alkohola (špirita) u privredi FNRJ. Ekonomski fakultet, Zagreb. Šošarić Dragutin (1913, 1956).

Utjecaj integracije tržišta u Evropi na izvoz jugoslavenskih stočarskih proizvoda. Pravni fakultet, Zagreb. Runje Duje (1922, 1956).

Zakon vrijednosti u staljinskoj koncepciji. Pravni fakultet, Zagreb. Dragosavac Dušan (1919, 1956).

KNJIŽEVNOST

1961 | Andre Žid i francuski klasicizam. Filološki fakultet, Beograd. Vitanović Slobodan (1928, 1956).

Hrvatski prijevodi i prepjevi njemačkih pjesama u doba ilirizma. Filozofski fakultet, Zagreb. Gavrin Mira (1912, 1946).

Hrvatski roman u doba Moderne. Filozofski fakultet, Zagreb. Korać Stanko (1929, 1956).

Ivan Cankar in evropska dekadencija in simbolizem (Ivan Cankar i evropska dekadencija i simbolizam). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Pirjavec Dušan (1921, 1952).

Jedupka i njen autor. Filološki fakultet Beograd. Kolendić Antun (1914, 1941).

Narodna pripovjedna literatura. Filozofski fakultet, Zagreb. Bošković-Stulli Maja (1922, 1950).

Počeci rada na istoriji opšte književnosti kod Srba. Filološki fakultet, Beograd. Tartalja Ivo (1930, 1953).

Slika društvenih prilika u našoj narodnoj epici. Filozofski fakultet, Zagreb. Čubelić Tvrtko (1931, 1946).

Stendhal devant la critique française jusqu'en 1880. (Stendal pred francuskom kritikom do 1880) Filozofski fakultet, Zagreb. Nastev Božidar (1924, 1950).

1962 | Andrićeva esejistika i njegovo književno delo. Filozofski fakultet, Zagreb. Milanović Branko (1930, 1956).

Dante u hrvatskim i srpskim prijevodima. Filozofski fakultet, Zagreb. Vidović Radovan (1924, 1952).

Franjo Horvat-Kiš (Tehnika pisanja jednog malog pisca). Filozofski fakultet, Zagreb. Šicel Miroslav (1926, 1950).

Futurizam Marinetića i Majakovskog. Filološki fakultet, Beograd. Bogdanović Ivana (1925, 1949).

Gogolj kod Srba. Filološki fakultet, Beograd. Milidragović Milica (1923, 1949).

Helenska misao i srpska književnost XX veka. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Leovac Slavko (1929, 1957).

Horacije u dubrovačkom pjesništvu 18. i 19. stoljeća. Filozofski fakultet, Zagreb. Vratović Vladimir (1927, 1951).

Idejno-estetska geneza in struktura Kranjčeve proze (Idejno-estetska geneza i struktura proze Miška Kranjca). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Zadravec Franc (1925, 1952).

Objavljanje i proučavanje junačkih pjesama kod Južnih Slavena i Rusa do 1920. godine s naročitim obzirom na pitanje postanka razvitka junačkih pjesama. Filozofski fakultet, Zagreb. Organdžieva Cvetanka (1923, 1948).

Uticaj parnasovaca i simbolista u Srba. Filološki fakultet Beograd. Košutić Vladeta (1926, 1951).

Virginia Woolf kao kritičar. Filozofski fakultet, Zagreb. Beker Miroslav (1926, 1951).

Vuk Vrčević — život i rad. Filološki fakultet, Beograd. Pešić Radmila (1923, 1949).

Život i književno delo Dinka Šimunovića. Filološki fakultet, Beograd. Čolak Tode (1931, 1955).

Život i rad Ivana Mažuranića. Filozofski fakultet, Novi Sad. Živančević Milorad (1933, 1956).

Život i rad Sima Matavulja u Beogradu. Filološki fakultet, Beograd. Dobrašinović Golub (1925, 1950).

FILOLOGIJA

1961| Južnonotranjski govori (Južnonotranjska narečja u Sloveniji) Filozofska fakulteta, Ljubljana. Rigler Jakob (1929, 1954).

Kajkavsko narečje kao književni jezik u djelima Tita Brezovačkoga. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Jurančić Janko (1902, 1930).

Vergilije u srpskohrvatskim prevodima. Filozofski fakultet, Beograd. Tuzlić Ahmed (1906, 1931).

1962| Akenat, kvantitet glasa i disanje u govoru na sceni. Filozofski fakultet, Sarajevo. Đorđević Branivoj (1924, 1950).

Današnji senjski govor. Filozofski fakultet, Zagreb. Moguš Milan (1927, 1953).

Fizička i akustička analiza makedonskih glasova. Filozofski fakultet, Zagreb. Keramitićevski Slavčo (1927, 1961).

Iskazivanje posteriornosti pomoću kondicionala prostog i složenog u italijanskom jeziku od najstarijih vremena do danas. Filološki fakultet, Beograd. Savić Momčilo (1921, 1947).

Jezik fra Filipa Laštrića. Filozofski fakultet, Sarajevo. Kuna Herta (1922, 1958).

O prefiksalmom *a* u klasičnim jezicima. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Stanojević-Crepajac Ljiljana (1931, 1954).

Relacioni glagoli u govoru školovanih Engleza — fonetska realizacija. Filozofski fakultet, Zagreb. Spalatin Leonardo (1923, 1950).

Sufiksalna tvorba pridjeva u suvremenom hrvatskom ili srpskom književnom jeziku. Filozofski fakultet, Zagreb. Babić Stjepan (1925, 1955).

Turskite leksički elementi u makedonskom jeziku. Filozofski fakultet, Skopje. Nasteva Olivera (1922, 1949).

ISTORIJA

1961| Iseľjavanje Crnogoraca u XIX veku. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Pejović Đoka (1914, 1940).

Karpošev pokret i njegovo mesto u makedonskoj istoriji. Filozofski fakultet, Skopje. Bojanić-Lukač Dušanka (1927, 1950).

Narodnooslobodilački pokret u Srbiji 1941. godine. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Marjanović Jovan (1922, 1957).

Ujedinjenje Crne Gore i Srbije. Filozofski fakultet, Sarajevo. Vujović Dimitrije (1922, 1954).

Vanjsko-politički pogledi pravaša od 1858—1871. Filozofski fakultet, Zagreb. Kuntić Ljerka (1923, 1950).

1962| Boka Kotorska i Paštrovići u narodnooslobodilačkoj borbi. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Živković Dušan (1924, 1957).

Carinski rat Srbije i Austro-Ugarske 1906—1911. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Đorđević Dimitrije (1922, 1954).

Hajnaci Jožef i odraz zavere mađarskih jakobinaca kod jugoslovenskih naroda. Filozofski fakultet, Novi Sad. Seli Istvan (1921, 1954).

Jevrem Grujić — istorijat svetoandrejskog liberalizma. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Milićević Jovan (1927, 1953).

Katoličkata propaganda u Makedoniji od sredinata na XIX vek do Balkanskite vojni (Katolička propaganda u Makedoniji od sredine XIX veka do balkanskog rata). Filozofski fakultet, Skopje. Dimevski Slavko (1920, 1956).

Kolonizacijata vo sostavot na agrarnata reforma vo Stara Jugoslavija na teritorijata na NRM (Kolonizacija u sastavu agrarne reforme u staroj Jugoslaviji na teritoriji NR Makedonije). Filozofski fakultet, Skopje. Apostolov Aleksandar (1920, 1954).

Premogovništvo na Slovenskem do sredine XIX stoletja (Ugljeno-kopi u Sloveniji do sredine XIX veka). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Sorn Jože (1921, 1948).

Radnički pokret u Bačkoj do formiranja socijaldemokratske partije Ugarske. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Mirnić Josip (1923, 1950).

Zeta pod Balšićima. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Gecić Milena (1919, 1941).

ISTORIJA I TEORIJA UMETNOSTI

1960| Srpsko slikarstvo u prvoj polovini XX veka. Filozofski fakultet, Beograd. Trifunović Lazar (1929, 1955).

1962| Kiparstvo na Slovenskem Štajerskem v 18. stoletju (Vajarstvo u Slovenskoj Štajerskoj u 18. veku). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Vrišer Sergej (1912, 1954).

Roman Petrović i uticaj akademije likovnih umetnosti u Krakovu na razvoj slikarstva u Bosni (1917—1947). Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Marjanović Sida (1921, 1955).

ETNOLOGIJA

1960| Zanaetčistvo i esnaf u Bitola i okoliata (Zanatstvo i esnaf u Bitolju i okolini). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Konstantinov Miloš (1926, 1954).

1961| Pečalbarstvo vo Makedonija (Pečalbarstvo u Makedoniji). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Konstantinov Duško (1924, 1955).

1962| Saobraćaj na selu u Srbiji. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Milošević-Brevinac Milorad (1907, 1954).

ARHEOLOGIJA

1961| Srednjevekovna slovenska nekropola kraj Proseka i ostale u Makedoniji. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Aleksova-Veljanova Blaga (1921, 1952).

Trački konjanik u kulturi balkanskih naroda. Filozofsko-istorijski fakultet, Beograd. Cermanović-Kuzmanović Aleksandrina (1928, 1951).

1962| Antičko naselje u selu Čepigovu kod Prilepa. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Vučković-Todorović Dušanka (1912, 1938).

Prazgodovina Gorenjske (Praistorija Gorenjske). Filozofski fakultet, Zadar. Gabrovec Stane (1920, 1948).

Problem trebeniške kulture (Problem trebeničke kulture). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Blagojev Lastov Vasil (1914, 1955).

GEOGRAFIJA

1960| Analiza generacije reljefa i hidrografije na kartama Jugoslavije. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Sretenović Ljubinko (1923, 1954).

Društveno-geografske promene na Kosovu i Metohiji u socijalističkoj izgradnji 1945—1958. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Krasnići Mark (1920, 1950).

Postanak i teritorijalni razvitak Sarajeva. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Bakaršić Sulejman (1920, 1949).

1961| Geografske osnove glacijacije. Prilog teoriji uzroka i posljedica glacijacije. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Šegota Tomislav (1929, 1954).

Razvoj prikazivanja Bosne i Hercegovine na geografskim kartama od prvih početaka do kraja XIX vijeka. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Gašparević Ratimir (1926, 1952).

Savremeni geografski problemi Niša. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Čirić Jovan (1922, 1951).

Sliv Unca — prirodni i privredni potencijal, iskorišćavanje i perspektive. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Rodić Dragan (1928, 1954).

1962| Geografija rudarskih mest u Črnom revirju (Geografija rudarskih naselja u Crnom reviru). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Vrišer Igor (1930, 1953).

MATEMATIKA

1960| Određivanje nula algebarskih i trigonometrijskih polinoma pomoću repetitivnog diferencijalnog analizatora i primena na ispitivanje dinamičke stabilnosti. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Petrić Jovan (1930, 1957).

1961| Dimenzije nekih raznovrsnih skupova sa primjenama. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Adnadević Dušan (1929, 1952).

Karakterizacija Hilbertovoga prostora z involucijom adjungiranih operatora (Karakterizacija Hilbertovog prostora z involucijom adjungiranih operatora). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Prijatelj Nikolaj (1922, 1946).

Odnosi fizikalnih veličina dvaju kombinirano vezanih nepri-
gušenih električnih titrajnih sistema bez narinutog napona, kod konti-
nuirane promjene diferencije faktora vezanja uz nepromijenjena razve-
zana stanja. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Švarc inž. Đuro (1901, 1925).

O jednom skupu dvoparametarskih postupaka zbirljivosti i njihovim primenama. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Martić Branislav (1923, 1950).

O polnih sistemih paroma neodvisnih slučajnih spremenljivk (O potpunim sistemima slučajnih funkcija, koje su dve po dve među-
sobno nezavisne). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Jamnik Rajko (1924, 1950).

Promenljive zvezde U V cevi. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Oskanjan Vasilije (1921, 1949).

Sebi adjungirani elementi u Banachovi algebri brez enote (Sebi adjungirani elementi u Banachovoj algebri bez jedinice). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Grasselli Josip (1924, 1951).

1962| Egzistencija asimptotskih rešenja jedne klase diferencijalnih jednačina. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Bertolino Milorad (1929, 1953).

Generalizacija izvesnih teorema metričke i projektivne geometrije u prostoru R^n . Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Lopandić Dragomir (1929, 1953).

Kritičko istraživanje Boškovićevih radova za određivanje staza kometa. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Dadić Žarko (1930, 1954).

Statistički metod određivanja dinamičkih karakteristika linearnih sistema rešavanjem integralnih jednačina na repetitivnom diferencijalnom analizatoru. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Parezanović Nedeljko (1932, 1957).

Teorija infinitezimalnih transformacija i njihova primena na integralenje diferencijalnih jednačina. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Okiljević Blažo (1904, 1936).

FIZIKA

1960| Ciklogeneza u Đenovskom zalivu. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Gburčić Petar (1931, 1955).

Vzbujena stanja u jezru O^{16} (Aktivirana stanja u jezru O^{16}). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Povh inž. Bogdan (1932, 1955).

1961| Analiza vibracionih spektara monokristala antracena i paratoluidina. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Colombo Lidija (1922, 1950).

Kretanja dinamički promenljivih objekata i njihova stabilnost. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Vujičić Veljko (1929, 1957).

Neutronske reakcije kod 14 Me V-a. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Tomaš Petar (1926, 1952).

Prehod hladnih front preko Alp in njih vpliv na vreme v Sloveniji (Prelaz hladnih fronta preko Alpa i njihov uticaj na vreme u Sloveniji). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Petkovšek Zdravko (1931, 1954).

Spektroskopija beta nekih dolgoživih izotopov (Spektroskopija beta nekih dugovečnih izotopa). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Pahor Jože (1933, 1958).

Visinsko strujanje iznad Jugoslavije i prizemni karakteristični vetrovi. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Dobrilović Borivoje (1923, 1950).

1962| Impulsi izvor jona i njegova primjena u spektrometriji brzih neutrona. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Prelec inž. Krsto (1927, 1952).

Karakteristike elektrosorpcije jonizovanih gasova He, Ne, A, Kr, Xe, N₂ i H₂ na čvrstom telu. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Cobić Branka (1930, 1956).

Polarizacija protona iz C¹² (d, p) C¹³ reakcije. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Ćirilov Silva (1930, 1955).

Polarizacioni efekti i angularne distribucije kod direktnih (d,p), (d,n), (d,p,γ) i (d,n,γ) nuklearnih reakcija. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Coffou Emil (1931, 1957).

Protoni iz reakcije 32S s neutronima energije 14,6 MeV. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Antolković Branka (1932, 1956).

Pseudoskalarano vezanje kod beta prijelaza. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Tadić Dubravko (1934, 1958).

Raspršenje neutrona energije 2,76 MeV na ²⁷Al. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Vinterhalter Dragica (1911, 1934).

Ravninsko stanje napetosti in deformacij v elastičnih telesih okrog pravokotnih odprtih (Ravninsko stanje napetosti i deformacija u elastičnim telima oko pravougaonih otvora). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Skubić Tomislav (1930, 1953).

Teorija difrakcije svetlosti na zonskim mrežicama. Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Mozer Josip (1915, 1937).

Termički i dinamički uslovi stvaranja ciklona u zapadnom Sredozemlju. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Radinović Đuro (1929, 1954).

HEMIJA

1960| Proučavanje kondenzacije izatinske kiseline. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Obradović-Lorenc Ljubinka (1923, 1950).

Proučavanje prirode kerogena bituminoznih škriljaca. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Đuričić Milica (1924, 1953).

1961| Aktivnost katalitičke mase u direktnoj sintezi metilhlorsilana. Tehnološki fakultet, Beograd. Dragojević inž. Milosav (1923, 1952).

1961| Dehidracija ricinusovog ulja. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Nikić-Božinović Zorica (1924, 1951).

Istraživanje utjecaja gama-heksaklorcikloheksana na metabolizam jetre kod kokoši. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Carević Olga (1925, 1951).

Kinetika elektrodnih procesa kod izlučivanja i otapanja metala. Tehnološki fakultet, Zagreb. Marincić inž. Nikola (1933, 1958).

Kristalna struktura acetalacetona četverovalentnog cirkonija, cerija, torija i urana. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Matković inž. Boris (1927, 1951).

Kristalna struktura, infracrveni spektri i neke termodinamičke veličine kadmijum-indata. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Novogradski-Škrbljak Milena (1923, 1952).

Kulometrijska metalometrija. Tehnološki fakultet, Beograd. Stojković inž. Darinka (1909, 1935).

Mehanizam i analitička primjena reakcija kompleksnih cijanida željeza. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Murati Ivo (1927, 1953).

Nekateri fizikalno-kemijske lastnosti valenčnih spojin 1—5 (tipa Cs₂Sb) s posebnim obzirom na njihove fotoelektrične lastnosti (Neke fizičko-kemijske osobine valenčnih jedinjenja 1—5 (tipa Cs₂Sb) s posebnim osvrtom na njihove fotoelektrične osobine). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Kansky inž. Evgen (1926, 1951).

Novi spojevi četverovalentnog molibdena. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Korpar-Čolig Branka (1929, 1957).

O eteratima kationa II analitske skupine. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Fintić mr ph Vlasta (1922, 1947).

Oksidacija primarnih i sekundarnih alifatičnih alkohola pomoću olovo-tetraacetata. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Mamuzić Rastko (1928, 1952).

Polarografske studije monokarboksilato-kompleksa nekih metalnih jona. Tehnološki fakultet, Zagreb. Medved inž. Ana (1929, 1953).

Prilog poznavanju alifatskih dienona. Tehnološki fakultet, Zagreb. Šestan-Perić inž. Kazimir (1927, 1955).

Prilog poznavanju elektronskih spektara oksida i oksihidrida magnezijuma. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Pešić Dimitrije (1927, 1953).

Prilog poznavanju 1-aril-pirol-aldehida—(2). Tehnološki fakultet, Zagreb. Pravdić-Sladović inž. Nevenka (1931, 1955).

Primerjava rezultata iz poskusov z respiracijskim aparatom in z analizo teles pri beli podgani glede na prirast beljakovin, maščob in kalorij (Poređenje rezultata iz ogleda s respiracijskim aparatom i s analizom tela kod belog pacova s obzirom na prirast belančevina, masnoća i kalorija). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Sirknik Velimir (1917, 1948).

Problem interakcije uranovih oksida sa stranim elementima, sa spektrohemijskog i kristalohemijskog stanovišta. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Marinković Slobodan (1931, 1954).

Promene u strukturama molekula belančevina krvnog seruma zamoraca nastale usled starenja organizma. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Ševaljević Ljiljana (1928, 1952).

Proučavanje degradacije celuloznog molekula utjecajem oksidacijskih sredstava. Tehnološki fakultet, Zagreb. Bravar inž. Mladen (1926, 1951).

Proučavanje sastava i uzajamnih odnosa bezazotne i azotne organske supstance u krompiru (Sorandum taberosum L) u toku vegetacione periode i u toku čuvanja. Farmaceutski fakultet, Beograd. Bogojevski Dušan (1913, 1935).

Redukcija ketena i enolacetata litijum-aluminijum-hidridom. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Rogić Milorad (1931, 1956).

Sintetske studije u redu kvašćeve cerebrinske baze i njenih derivata. Tehnološki fakultet, Zagreb. Kisić inž. Alemka (1930, 1954).

Sinteza derivata salicina i helicina. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Repaš Anica (1930, 1956).

Sinteza i reakcije nekih 2,6-disupstituiranih piridina. Sinteza i reakcija N-supstituiranih amida d, l-jabučne i maleinske kiseline. Tehnološki fakultet, Beograd. Pergal Miroslav (1929, 1952).

Sinteza viših lančastih α -aminoketona, α -aminoalkohola i α -diamina iz aminokiselina s pomoću Dakin-West-ove reakcije. Tehnološki fakultet, Zagreb. Šateva inž. Milka (1921, 1946).

Sinteze pirol-2-aldehida sa fiziološki i terapijski djelotvornim supstancijama. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Bobarević-Papo Blanka (1920, 1948).

Sinteze u redu difeniletera — Prilog poznavanju nitro-, amino- i hidrazino-difenil-eter-sulfonskih kiselina. Tehnološki fakultet, Zagreb. Kochansky Zlata (1921, 1949).

Studije kinetike elektrokemijskog izlučivanja odnosno otapanja metala. Tehnološki fakultet, Zagreb. Markovac inž. Vladimir (1929, 1953).

Studije u redu propiolaktona. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Dadić Miroslav (1932, 1955).

Utjecaj klinkera na strukturu i osobine građevinskog gipsa. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Stojadinović Stojanka (1921, 1947).

1962] Dugolančani prostorno određeni polioli. Tehnološki fakultet, Zagreb. Palameta inž. Božidar (1933, 1957).

Elektrokemijske studije kontakta elektrolit-elektrolit. Tehnološki fakultet, Zagreb. Kunst inž. Branko (1932, 1956).

Inkorporacija markiranih prekursora u nukleinske kiseline zračenih bakterija. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Stavrić Stanislava (1933, 1959).

Ispitivanje lipoida površine kože kod novorođenčadi (Vernix caseosa). Farmaceutski fakultet, Zagreb. Longhino Neda (1919, 1947).

Ispitivanje redoksokinetičkog efekta na alifatskim spojevima. Tehnološki fakultet, Tuzla. Hack-Sudarski Vera (1928, 1953).

1 feniltetrazol-5- tiol kao novi analitički reagens. Tehnološki fakultet, Beograd. Stevančević inž. Dušan (1919, 1949).

Kemijski oblici radiohalogena nastalih nuklearnim reakcijama u čvrstim spojevima. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Vlatković inž. Milenko (1929, 1954).

Kontinuirana elektroforetska separacija radioaktivnih rijetkih zemalja. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Konrad-Jakovac inž. Zdenka (1931, 1955).

Koprecipitacija argentum halogenida. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Černicki Branislav (1930, 1954).

Korelacija između fotorestaurabilnosti letalnog efekta UV zračenja kod mikroorganizama. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Šmit Slavica (1933, 1959).

Kvantitativne separacijske metode za ločitev nioba od tantala u prisutnosti drugih elemenata na osnovi ekstrakcij u metodika spektrofotometričnog določavanja nioba (Kvantitativni separacioni metodi za odvajanje nioba od tantala u prisustvu drugih elemenata na osnovu ekstrakcija i metodika spektrofotometrijskog određivanja nioba). Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Ljubljana. Dular Milan (1929, 1951).

Metabolizam jednog eutrofnog Egejskog jezera (Dojransko jezero). Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Pavlović-Petrović Grozdana (1923, 1950).

Monoesteri anilinobenzilfosfonske kiseline kao sredstva za ekstrakciju i separaciju metala iz otopina. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Jagodić Vjekoslav (1931, 1954).

Nova saznanja o prirodnoj labilnosti L-askorbinske i L-dehidroaskorbinske kiseline. Tehnološki fakultet, Beograd. Milosavljević inž. Milica (1920, 1950).

O reakcijama beta-ureido kiselina i estera s anhidridima karbonskih kiselina. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Kornhauzer inž. Andrija (1930, 1955).

Polarografske karakteristike metalnih jona u koncentriranim otopinama natrijevog hidroksida. Tehnološki fakultet, Zagreb. Polak inž. Viktor (1922, 1948).

Prilog asimetričnoj sintezi sulfoksida. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Bregovac Ivo (1932, 1958).

Prilog kemiji alina. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Purkayastha Ranajit (1929, 1949).

Prilog poznavanju jasnih lipoida. O esterima metilnog alkohola. Tehnološki fakultet, Zagreb. Popović inž. Milivoj (1932, 1956).

Prilog poznavanju mehanizma inhibicije i reaktivacije kolonijestera. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Reiner Elsa (1930, 1953).

Prilog proučavanju redoksokinetičkog efekta. Tehnološki fakultet, Zagreb. Bujak inž. Damjan (1919, 1956).

Procesi transaminacije u krvi. Farmaceutski fakultet, Beograd. Štraus Božidar (1923, 1948).

Proučavanje i sinteza derivata Omerkaptazo jedinjenja. Farmaceutski fakultet, Beograd. Stevanović Danica (1922, 1950).

Radiacijska kemija deaeriranih vodnih raztopin sistema vinipiridin-sulfat pri obnavljanju z žarki gama kobalta-60. (Radijaciona hemija deaeriranih vodenih rastvora sistema vinipiridin-sulfata pri zračenju gama zracima kobalta-60). Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Ljubljana. Čerček inž. Boris (1930, 1955).

Reakcije u čvrstom stanju sistema Al-TiO₂. Tehnološki fakultet, Beograd. Ristić inž. Momčilo (1929, 1954).

Sinteza saharina preko tiosalicilne kiseline (Sinteza saharina tiosalicilnom kiselinom). Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Ljubljana. Zupančič Boris (1928, 1953).

Studije u redu kloramfenikola. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Manola-Fleš inž. Melita (1924, 1951).

Studije u redu sulforafena. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Monković Ivo (1932, 1957).

GEOLOGIJA

1960] Stratigrafija i tektonika Golubačkih planina. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Sučić Zora (1924, 1952).

1961] Geološki sastav i tektonski sklop planinskog kompleksa Kozjak Nidže i Selečka planina. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Teofilović Milorad (1926, 1951).

Geološki sastav, tektonska struktura i metalogenija Leckog masiva. Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Pešut Dragutin (1925, 1952).

Geološko-petrološka študija širše okolice rudnika Bor (vzhodna Srbija) (Geološko-petrološka študija šire okoline rudnika Bor (istočna Srbija). Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Ljubljana. Drogenik Matija (1927, 1952).

Hidrogeološka sistematizacija termomineralnih voda. Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Đurović Radoman (1920, 1953).

Metalogenija paleozojskih ležišta barita Bosne. Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Jeremić Mihajlo (1926, 1950).

Petrografija i petrogeniza eruptivnih stijena Kozare. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Golub Ljubo (1922, 1953).

Prilog rešavanju problema istraživanja antiklinalnih struktura primenom potencijalnih električnih metoda. Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Mužijević Ranko (1925, 1951).

Rendgensko ispitivanje strukture minerala cirkoaske grupe i mohacita. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Krstanović Ilija (1927, 1951).

1962] Geološki sastav, tektonska struktura i geneza arsenovo-antimono-ovih ležišta u predelu Lojana i Nikušćaka (Skopska Crna Gora). Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Antonović inž. Antonije (1924, 1950).

Ležišta hrizotil-azbesta u rejonu Bosanskog Petrovog Sela. Rudarsko-geološki fakultet, Beograd. Vakanjac inž. Branimir (1931, 1956).

Metamorfizam paleozojskih pelitskih škrljaca u području Ravne Gore. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Raffaelli inž. Petar (1926, 1950).

Peleokologija i biostratigrafija aberantnih tintina Jugoslavije. Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Ljubljana. Radojčić Rajka (1925, 1953).

Petrografija i petrogeniza magmatita sjeverne strane Medvednice. Tehnološki fakultet, Zagreb. Crnković inž. Branko (1929, 1955).

Rudne parageneze u oblasti Srebrenice (istočna Bosna). Tehnološki fakultet, Zagreb. Ramović inž. Mehmed (1924, 1950).

Vulkanske alkalne (leucitne) stene oblasti jugozapadno od Gnjilana. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Ristić Predrag (1923, 1953).

BIOLOGIJA

1960] Ekologija i dinamika populacije *Aeropus sibiricus* L. na Kopaniku. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Stevanović Dragica (1926, 1950).

Morfološki, ekološki, taksonomski i filogenetski problemi naših subteranih gastropodova (Morfološki, ekološki, taksonomski i filogenetski problemi naših subteranih gastropoda). Fakulteta za agromorfo, gozdarstvo in veterinarstvo, Ljubljana. Bole Jože (1929, 1953).

Neurosekretne pojave u jedrima hipotalamusa šarana. Veterinarski fakultet, Beograd. Krsulović Huan (1929, 1952).

Prilog izučavanju mehanizma delovanja ženskih seksualnih hormona na trombocitopoezu. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Marić Desanka (1929, 1952).

1961] Anatomsko-morfološki osobenosti na rastenijata vo prirodne stanista i vo eksperimentalni uslovi vo zavisnost od stepenot na vlažnost i aeracijata na substrat (Anatomsko-morfološke osobine rastinja u prirodnim staništima i eksperimentalnim uslovima u zavisnosti od stepena vlažnosti i aeracije supstrata). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Šopova Milka (1924, 1955).

Dinamika populacija Hydropsyche fulvipes curtis i Hydropsyche saxonica Mc Lachlan (Trichoptera). Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Marinković-Gospodnetić Mara (1926, 1949).

Dinamika populacije toksina gubara u toku gubareve reakcije. Šumarski fakultet, Beograd. Sisojević Pelagija (1926, 1949).

Ekologija na svojstvenite vrsti na nizinske livadi vo Skopska kotlina (Ekologija osebenih vrsta nizinskih livada u Skopskoj kotlini). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Grupče Ljupčo (1927, 1951).

Ekološka studija vodene vegetacije u barama duž Velike Morave. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Čanak Milan (1932, 1955).

Istraživanja o kolijskim kontrakturama žabljih skeletnih mišića. Prirodno-matematički fakultet, Zagreb. Lorković Hrvoj (1930, 1954).

Metabolizam belančevina i njihovih azotnih sastojaka u toku fetalnog života, u prvim danima postnatalnog života i u toku uzrasta domaćih životinja. Veterinarski fakultet, Beograd. Pavlović Danica (1927, 1950).

Morfološki i anatomske karakteristike na makedonski afion so poseban osvrt na mlečni sistem (Morfološke i anatomske karakteristike makedonskog afiona s posebnim osvrtom na mlečni sistem. Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Grupče Radmila (1927, 1951).

Naseljavanje gozde vegetacije v Sloveniji od zadnje poledenitve do danes (Naseljavanje šumske vegetacije u Sloveniji od poslednjeg ledenog doba do danas). Fakulteta za agronomiju, gozdarstvo in veterinarstvo, Ljubljana. Serčelj Alojz (1921, 1948).

Odnosi unutrašnje karotidne arterije i kranijalnih živaca u kavernoznom venskom sinusu sa susjednim organima u srednjoj lobanjskoj jami. Medicinski fakultet, Beograd. Jovanović Slavoljub (1920, 1947).

O osobenostima termoregulacije u novorođenih. Medicinski fakultet, Beograd. Pavletić Ružica (1919, 1947).

O razviku mišića arektora dlaka. Medicinski fakultet, Zagreb. Domac-Tešak dr Biserka (1920, 1944).

Populacije i mrešenje Allosa fallax nilotica (Geoffroy) u vodama Neretve i Skadarskog jezera. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Vuković Tihomir (1933, 1955).

Prilog kon florata i vegetacijata na termalnite vodi vo Makedonija (Prilog flori i vegetaciji u termalnim vodama Makedonije). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Arsova-Petrovska Ljubica (1927, 1951).

Problemi specijacije pri naših slatkovodnih izopodih (Problemi specijacije kod naših slatkovodnih izopoda). Biotehniška fakulteta, Ljubljana. Sket Boris (1936, 1959).

Razvitak i ishrana na citrinidite od Ohridskoto ezero (Razvitak i ishrana citrinidita u Ohridskom jezeru). Prirodno-matematički fakultet, Skopje. Točko Milčo (1926, 1952).

Štitna žlezda kokošaka i njen uticaj na nosivost i oplodnost jaja. Veterinarski fakultet, Beograd. Šijačić Nestor (1930, 1955).

Uporedno izučavanje proteinskih frakcija belanca jaja nekih peradi s naročitim osvrtom na dinamiku tih frakcija za vreme embrionalnog razvoja. Farmaceutski fakultet, Beograd. Bugarski Olga (1921, 1948).

Vegetacija i flora Studene planine kod Kraljeva. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Tatić Budislav (1925, 1951).

1962| Ekologija nekih vrsta porodice Asilidae (diptera) i njihov odnos prema domaćoj pčeli (Apis mellifica L.). Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Adamović Živko (1923, 1952).

Ekologija trlje (Mullus barbatus L.) u istočnom Jadranu. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Zeid Haidar (1929, 1954).

Elektronsko-mikroskopska istraživanja nekrobioze stanice. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Wrischer Mercedes (1929, 1952).

Fishery investigations of the Beach Seiners on the Egyptian Mediterranean Coast (Istraživanja priobalnog ribolova na mediteranskoj obali Egipta). Biotehniška fakulteta, Ljubljana. Samir-Zaki Rafael (1927, 1949).

Fiziološka uloga imunobioloških svojstava gameta kod oplodnje ježinaca. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Kečkeš Stjepan (1932, 1957).

Fiziološke varijacije lipidnog i lipoproteidnog seruma kokoši. Veterinarski fakultet, Beograd. Pavlović Olga (1927, 1954).

Istraživanje stanice termalne alge Mastigocladus laminosus coh. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Marčenko Elena (1930, 1954).

Poraba kisika pri ličinkah Perla Marginata v odvisnosti od velikosti tela in temperature (Potrošnja kiseonika kod lutaka Perla Marginata zavisi od veličine tela i temperature). Biotehniška fakulteta, Ljubljana. Kobi-Istenić Lilijana (1931, 1955).

Prilog pitanju ekstrauterog razvoja embrija sisavaca. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb. Levak Božica (1929, 1955).

Razviće i ekologija dunavskog smuda (Cuciopera sandra L.). Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Đorđević Milan (1921, 1953).

Struktura i dinamika naselja artropoda na travnim asocijacijama Kopaonika. Šumarski fakultet, Beograd. Janković Ljubodrag (1920, 1949).

MEDICINA

1960| Studija o antileukocitnim antitelima. Farmaceutski fakultet, Beograd. Arsenijević Kosana (1922, 1952).

1961| Djelovanje intrakardijalne primjene alkaloida Rauwolfije serpentine na pulmonalnu cirkulaciju. Medicinski fakultet, Zagreb. Šarić dr Suzana (1912, 1938).

Exanthema subitum. Medicinski fakultet, Zagreb. Juretić dr Miroslav (1919, 1942).

Eksperimentalno ispitivanje patologije i terapije oboljenja oka izazvanih herpes simplex visurom. Medicinski fakultet, Zagreb. Szekler dr Robert (1908, 1938).

Epidemiološka slika tuberkuloze u požarevačkom srezu, s posebnim osvrtom na značaj radio-fotografije u izučavanju morbiditeta. Medicinski fakultet, Beograd. Ljubisavljević Sava (1912, 1939).

Hirurška terapija naglavoosti, s naročitim osvrtom na hronične adhezione procese u srednjem uvu. Vojno-medicinska akademija, Beograd. Ilić dr Antun (1919, 1943).

Histofiziološka ispitivanja o funkciji i patološkom značaju A ćelija Lengerhansovih insula. Medicinski fakultet, Beograd. Ivić Milenko (1905, 1931).

Infekcija stafilokokama s osobitim osvrtom na njihovu aerogenu diseminaciju. Medicinski fakultet, Zagreb. Skalova dr Radmila (1923, 1946).

Inhibicija adrenokortikotrofne aktivnosti hipofize kortikoidima, depresorima centralnog nervnog sistema i aktivnom imunizacijom s adenohipofiznim tkivom. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Linić-Vlahović Vlasta (1929, 1953).

Inhibitorsko djelovanje antibiotika. Medicinski fakultet, Zagreb. Wesley-Hadžija mr ph Božena (1902, 1944).

Klinična patologija temporalnega reznja možganov pri otrocih (Klinična patologija temporalnog moždanog reznja kod dece). Medicinska fakulteta, Ljubljana. Jeras Jože (1920, 1949).

Liječenje odlijepljenja mrežnice intraskleralnom implantacijom placente. Medicinski fakultet, Zagreb. Prelević dr Vladimir (1902, 1929).

Oboljenja zglobova i kostiju izazvana luesom. Medicinski fakultet, Zagreb. Softić dr Nijaz (1920, 1948).

O nekim pitanjima socijalne i zdravstvene zaštite studenata u Zagrebu. Medicinski fakultet, Zagreb. Bujević dr Aldo (1923, 1950).

Osjetljivost povećanog srca sportaša na pomanjkanje kisika. Medicinski fakultet, Zagreb. Medved dr Radovan (1926, 1950).

Pneumoencefalografska slika oštećenja mozga kod kroničnog alkoholizma. Medicinski fakultet, Zagreb. Hudolin dr Vladimir (1922, 1948).

Praktično važne varijacije u topografiji portalne vene. Medicinski fakultet, Zagreb. Nikolić dr Vasilije (1933, 1958).

Prilog etiologiji i patogenezi litijaze. Medicinski fakultet, Beograd. Bata Antal (1924, 1950).

Prilog poznavanju etiologije uterinih amenoreja netraumatske geneze. Medicinski fakultet, Zagreb. Drobnyak dr Predrag (1924, 1950).

Prilog poznavanju reakcije »cork« i njena primena u kliničkoj praksi. Farmaceutski fakultet, Beograd. Dugandžić Slobodanka (1922, 1948).

Primena diskriminacione analize u medicinskim istraživanjima. Medicinski fakultet, Beograd. Konstantinović Ivan (1925, 1952).

Udio utjecaja okoline na promjene karaktera epileptičke djece. Medicinski fakultet, Zagreb. Beck-Dvoržak dr Maja (1919, 1947).

Uklanjanje antigena krvne grupe A iz pepsinskih preparata koji služe za purifikaciju antitoksičnih seruma. Medicinski fakultet, Zagreb. Wickerhauser inž. Milan (1922, 1946).

Usporedba zračenja abdomena preko rešetke sa zračenjem preko nepokrivene polja. Medicinski fakultet, Zagreb. Kubović dr Milan (1920, 1950).

1962| Analiza uzroka perinatalnog mortaliteta. Medicinski fakultet, Rijeka. Vrbanić dr Drago (1912, 1937).

Degenerativne promjene veziva u atrofičnoj koži staraca. Medicinski fakultet, Zagreb. Zambal dr Zvonimir (1921, 1946).

Dejstvo visokih temperatura i koncentracije vodonikovih jona na sposobnost stvaranja toksina nekih bakterija trovača ljudske hrane. Prirodno-matematički fakultet, Beograd. Kalember-Radosavljević Milica (1929, 1952).

Djelovanje nekih prihofarmaka na evocirane moždane potencijale primjenom kombiniranih senzornih podražaja. Medicinski fakultet, Zagreb. Hajnšek dr Franjo (1924, 1950).

Endokrinološki poremećaji muških organa u toku teških konzumptivnih oboljenja. Medicinski fakultet, Zagreb. Škrabalo dr Zdenko (1929, 1953).

Fiziologija imunobioloških procesa u organizmu izloženom utjecaju X-zraka. Medicinski fakultet, Zagreb. Vlahović dr Šime (1932, 1957).

Izdavanje specifičnih antitijela za eritrocitne antigene iz koagulum krvi i eritrocitnog sedimenta. Medicinski fakultet, Zagreb. Polak dr Artur (1908, 1934).

Kominutivne i frakture kao terapijski problem. Medicinski fakultet, Zagreb. Luetić dr Vlado (1927, 1951).

Laesio auris internae borotraumatica. Medicinski fakultet, Zagreb. Rišavi dr Antun (1919, 1947).

Metabolički utjecaji na toleranciju velikih doza inzulina. Medicinski fakultet, Zagreb. Pokrajac dr Nikša (1929, 1953).

Metabolizam tijamina kod gravidnih štakora i njihovih embriona. Medicinski fakultet, Rijeka. Šule mr ph. Zvonimir (1915, 1947).

Mogućnosti modifikacije funkcije i geneze inzula u životinja s normalnim i atrofičnim egzokrinim pankreasom. Medicinski fakultet, Zagreb. Vranić dr Mladen (1930, 1955).

Neka fizičko-kemijska i imunokemijska svojstva toksina *Viperæ ammodytes*. Medicinski fakultet, Zagreb. Ajduković Đorđe (1928, 1952).

Odnos citoloških promena u likvoru i u krvi kod akutnog virusnog meningitisa dece. Medicinski fakultet, Beograd. Jakovljević dr Dušan (1920, 1949).

O etiopatogenezi *acrodermatitis chronica atrophicans*. Medicinski fakultet, Zagreb. Žmegač dr Zorislav (1919, 1944).

Prilog epidemiologiji i prevenciji reumatične groznice. Medicinski fakultet, Beograd. Arsić dr Bogoljub (1914, 1942).

Proteinska karencija kod dojenog odojčeta. Medicinski fakultet, Beograd. Krčmar-Jovanović dr Zagorka (1926, 1951).

Psihofarmak LSO-25 kao sredstvo za poniranje u niže nivoe svesti. Medicinski fakultet, Beograd. Kandić dr Branko (1919, 1942).

Razvoj reljefnog viđenja i nekih funkcija više nervne delatnosti kod odojčeta i manjeg deteta. Medicinski fakultet, Beograd. Brajović dr Cvetko (1922, 1951).

Rhinitis vasomotoria. Medicinski fakultet, Zagreb. Krajina dr Zvonimir (1923, 1946).

Sindrom subakutne toksikoze kod dojenčadi i kod male djece. Medicinski fakultet, Zagreb. Purić inž. Božidar (1921, 1946).

Tireoidna funkcija u hipotermiji, hipertermiji i febrilnoj stanju (Tireoidna funkcija u hipotermiji, hipertermiji i febrilno stanje). Medicinski fakultet, Skopje. Serafimov dr Nikola (1930, 1955).

Uloga na slezenkata u prometot na markiranite eritrociti (Uloga slezine u prometu markiranih eritrocita). Medicinski fakultet, Skopje. Karanfilić Borislav (1928, 1955).

Uloga retikuloendotelijskog sustava u autoimunim procesima u organizmu. Medicinski fakultet, Zagreb. Vitale dr Branko (1932, 1958).

Upliv ishrane na etiologiju arterioskleroze. Medicinski fakultet, Sarajevo. Levi mr ph. Mario (1927, 1952).

Utjecaj rendgenskih zraka na sadržaj i metabolizam 5-hidroksitriptamina kod eksperimentalnih životinja. Medicinski fakultet, Zagreb. Jović-Randić dr Mirjana (1934, 1959).

Vrijednost sinovektomije u liječenju zglobne tuberkuloze djece. Medicinski fakultet, Zagreb. Strinović dr Branko (1922, 1946).

Završeci dentinskih tubula i njihov odnos prema okolnom tkivu. Medicinski fakultet, Zagreb. Dobrenić dr Milutin (1917, 1961).

Zdravstveno stanje i organizacija zdravstvene službe u Jugoslaviji. Medicinski fakultet, Beograd. Đukanović dr Vojo (1915, 1941).

VETERINA

1960 Bolenov test i njegova dijagnostička vrednost u veterinarskoj medicini. Veterinarski fakultet, Beograd. Đorđević Dobrinka (1924, 1950).

Forlikorodiolološko ispitivanje uticaja hlormazina na digestivni trakt psa. Veterinarski fakultet, Beograd. Dimitrijević Branislav (1926, 1953).

Prilog poznavanju delovanja natri-zvuka i nekih deficijenasa na trihomonas genitalis i jaja *Toxocara Canis*. Veterinarski fakultet, Beograd. Kosovac Aleksandar (1920, 1950).

Prilog poznavanju odnosa između kvaliteta estrusne sluzi i oplodnje kod krava. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Bačić Milan (1920, 1950).

Prilog problemu stimuliranja stvaranja kalusa pomoću gonoterapije. Veterinarski fakultet, Beograd. Petrović Branislav (1923, 1955).

1961 Citomorfološka i citokemijska istraživanja inzularnog aparata konja pod normalnim i eksperimentalnim uvjetima. Veterinarski fakultet, Zagreb. Rode Bojan (1929, 1955).

Crvena krvna slika svinje u toku fetalnog života i neposredno iza partusa. Veterinarski fakultet, Zagreb. Mitin Vladimir (1931, 1956).

Djelovanje ultraljubičastog svjetla u odnosu na vitamin D3 i na neka biološka i fiziološka svojstva pilića. Veterinarski fakultet, Zagreb. Težulati Zdenko (1927, 1954).

Histerosalpingografija i njezina dijagnostička primjena u kuje. Veterinarski fakultet, Zagreb. Jakovac Martin (1931, 1955).

Ispitivanja o djelovanju Arekolina, Atebrina, Solucije lugola i Jodglicerina na *Echinococcus granulosus* u crijevima pasa. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Beljin Vera (1924, 1952).

Ispitivanje delova pojedinih oftalmika na morfološku sliku procesa kod eksperimentalno izazvanih holbustija rožnjače pasa. Veterinarski fakultet, Beograd. Andrić Rajko (1927, 1954).

Ispitivanje ponašanja enterotoksogenih stafilocoka u uslovima termičke obrade mleka i spravljanja mlečnih proizvoda. Veterinarski fakultet, Beograd. Božović Vera (1926, 1951).

Istraživanja indirektna hemaglutinacije *erysipelothe rhusiopathiae*. Veterinarski fakultet, Zagreb. Fettich-Frankheim Danilo (1926, 1954).

Istraživanja o djelovanju amonijevog sulfata, sulfadimidinnatrija i nitrofurazona na kokcidiozu jagnjadi. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Ibrović Mehmedalija (1923, 1952).

Odnos mukolitičkog djelovanja i virulencije *bacillus anthracis*. Veterinarski fakultet, Zagreb. Cvetnić Slavko (1929, 1954).

Odnos mukolitičkog djelovanja virulencije nekih patogenih bakterija. Veterinarski fakultet, Zagreb. Čuturić Stjepan (1925, 1956).

O odnosu između aktivnosti alkalne fosfataze i prometa kalcija fosfora i šećera u krvi kokoši nosilica. Veterinarski fakultet, Zagreb. Dumanovsky Franjo (1926, 1957).

Prilog eozinofilnom panostitisu u njemačkih ovčara. Veterinarski fakultet, Zagreb. Žeskov Borislav (1921, 1951).

Prilog patologiji i dijagnostici zubnih oboljenja u konja. Veterinarski fakultet, Zagreb. Gereš Velimir (1931, 1956).

Prilog poznavanju bakterijske flore u mezenterijalnim limfnim čvorovima, jetrenom kompleksu i mesu metiljavih ovaca. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Matijašević Petar (1921, 1949).

Prilog poznavanju larvenih oblika *didenea* kod slatkovodnih gastropoda na nekim terenima NR Srbije. Veterinarski fakultet, Beograd. Vujić Bogomir (1926, 1954).

Prilog poznavanju mehanizma nastajanja proteinurije. Veterinarski fakultet, Beograd. Đurđević Đurđe (1928, 1951).

Prilog poznavanju patohistoloških promena u nadbubrežima svinja. Veterinarski fakultet, Beograd. Stanojević Slavoljub (1922, 1950).

Prilog poznavanju patologije pluća belih svinja. Veterinarski fakultet, Beograd. Ivančević Nikola (1913, 1940).

Prilog poznavanju piroplazmoza domaćih životinja i fauna krpelja Crne Gore. Veterinarski fakultet, Beograd. Tomašević Tomaš (1908, 1936).

Prilog poznavanju tuberkuloze živine. Veterinarski fakultet, Beograd. Rudinski Albe (1913, 1939).

Prilog poznavanju uticaja autolitičkih procesa i načina defrostacije na kvalitet i održljivost smrznutog goveđeg mesa. Veterinarski fakultet, Beograd. Koran-Đurđić Sonja (1924, 1955).

Probavni kanal svinje u rendgenskoj slici. Veterinarski fakultet, Zagreb. Ilijaš Branko (1919, 1948).

Proučavanje bioloških osobina »lapine« modifikovanog virusa svinjske kuge. Veterinarski fakultet, Beograd. Ercegan Mita (1920, 1948).

Slobodne aminokiseline u očnoj vodi (Humor aquaeus) kod nekih bolesti oka konja. Veterinarski fakultet, Zagreb. Martinčić Tomo (1929, 1954).

Umjetni pneumoperitoneum kao dijagnostičko sredstvo i rendgenska dijagnostika spontanog pneumoperitoneuma. Veterinarski fakultet, Zagreb. Janšek Emerik (1928, 1954).

Uticaj ishrane s različitim koncentracijom belančevina na dinamiku imunobiološkog procesa kod svinja. Marković Petar (1915, 1950).

Uticaj usitnjavanja na fizičko-hemijska svojstva i mikrostrukturu mesa. Veterinarski fakultet, Beograd. Trumić Zarko (1922, 1955).

Uticaj fizikalnih faktora mikroklima na rasplodnu sposobnost bikova. Veterinarski fakultet, Zagreb. Novak Valentin (1912, 1942).

Značenje aktivnosti kolinesteraze krvi kod nekih domaćih životinja pod fiziološkim i patološkim uvjetima. Veterinarski fakultet, Zagreb. Srebočan Vjekoslav (1927, 1951).

1962 Blastomi u okviru tzv. Haematouriae vesicalis (Urocystitis vegetantis) bovis, s posebnim osvrtom na stanje vaskularizacije. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Đuvic Abdulah (1929, 1956).

Histogeneza i reaktivne manifestacije tuberkuloznog procesa kod živine i zamoraca u uslovima čiste infekcije i dejstva glukokortikosteroida i prednisona. Veterinarski fakultet, Beograd. Orešković Aleksandar (1930, 1955).

Ispitivanje i upoznavanje karaktera patoloških promena u plućima živine u našim krajevima. Veterinarski fakultet, Beograd. Đorđević Milanka (1928, 1953).

Mamografija u koze. Veterinarski fakultet, Zagreb. Denac-Sikirić Maksuma (1930, 1956).

Mehanizam prenošenja antitoksičnog imuniteta od majki na mladunčad ovaca i goveda. Veterinarski fakultet, Beograd. Majstorović Gojko (1928, 1953).

Otpornost peritoneuma u konja kod operativnih zahvata abdomena. Veterinarski fakultet, Zagreb. Sanković Franjo (1928, 1953)

Patomorfološka ispitivanja promena u crevima i organima oglednih životinja eksperimentalno zaraženih jače virulentnim sojem *Toxoplasma gondii* (peroralnim putem). Veterinarski fakultet, Beograd. Đukić Radivoje (1925, 1952).

Prilog dijagnostici kuge pčelinjeg legla. Veterinarski fakultet. Beograd. Lolin Miroslava (1930, 1955).

Prilog poznavanju antraksa kao zemljišne infekcije. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Kačanski Toša (1929, 1956).

Prilog poznavanju etiologije enterita teladi u uslovima naših gazdinstava. Veterinarski fakultet, Beograd. Blaga Marijan (1917, 1943)

Prilog poznavanju patoloških alteracija kod živine, izazvanih alimentarnom primenom različitih količina gama izomere heksahlorcikloheksana. Veterinarski fakultet, Beograd. Nikolić Borislav (1915, 1940).

Sarkosporidioza nekih vrsta životinja i ljudi na području Bosne i Hercegovine. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Batistić Berislav (1930, 1956).

Tkivne okolnosti razvoja »spontanih« (benignih i malignih) epitelioma u plućima životinja, prvenstveno ovaca i janjadi, s osobitim osvrtom na stanje vaskularizacije. Veterinarski fakultet, Sarajevo. Sudarić Franjo (1929, 1956).

Tok toksoplazmoze kod hrčka i belog miša koji su uporedno dobijali raznim putevima jedan jako virulentan i jedan slabo virulentan soj *Toxoplasma gondii*. Veterinarski fakultet, Beograd. Tomanović Branko (1930, 1958).

Uporedno izučavanje promena bioelektričkog potencijala i mehaničke aktivnosti pri Schultz-Dale-ovoj reakciji. Veterinarski fakultet, Beograd. Savić Vlastimir (1925, 1955).

Utjecaj različitih fizičkih faktora (mikrotalasa, ultrazvuka i ultraljubičastih zraka) na koncentraciju natrijuma i kalijuma u procesu zarašćivanja rana. Veterinarski fakultet, Beograd. Janković-Zagorčić Anica (1929, 1953).

Utjecaj položaja tijela na topografiju grudnog koša i grudnih organa u malih preživaca. Veterinarski fakultet, Zagreb. Bego Uroš (1921, 1950).

Virulencija sojeva *Toxoplasma gondii*, izolovanih sa domaće peradi u našoj zemlji. Veterinarski fakultet, Beograd. Savin Žarko (1927, 1959).

FARMACIJA

1961 Farmacija u Sremu od 1750—1850. godine. Farmaceutski fakultet, Beograd. Mirković Andrija (1894, 1918).

Izolacija i istraživanje terapijski aktivnih sastojina podzemnih organa *Primula vulgaris* hudson. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Hohnjec-Mihaljinac Sofija (1923, 1947).

O problemu kvantitativne analize tanina u drogama. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Poljak-Barišić Neda (1922, 1950).

Prilog pitanju toksikologije olovotetraetila. Farmaceutski fakultet, Beograd. Stanković Miloš (1926, 1951).

Prilog upoznavanju osobina ptomaina i metoda za izdvajanje alkaloida iz toksikološkog materijala. Farmaceutski fakultet, Beograd Vujović Boško (1922, 1949).

1962 Poznavanje hemijskog sastava ulja (gliceridi, slobodne masne kiseline i neosapunjive materije) u toku razvika i zrenja plodova i semenja nekih biljaka. Farmaceutski fakultet, Beograd. Mirić Milan (1930, 1954).

Prilog biološkoj standardizaciji digitalisa. Farmaceutski fakultet, Zagreb. Kušević mr ph. Vladimir (1914, 1937).

Prilog poznavanju sistema L-askorbinsko-dehidroaskorbinskih kiselina u biljci in vivo. Farmaceutski fakultet, Beograd. Rakić-Mandić Gordana (1922, 1950).

Uloga Burze fabricii u stvaranju antitela kod pilića. Farmaceutski fakultet, Beograd. Isaković dr Katarina (1926, 1953).

POLJOPRIVREDA

1960 Arundo Donax L-trska — njen uzgoj i ekologija u NR Makedoniji. Prirodno-matematički fakultet, Sarajevo. Bačar Rafael (1902, 1927).

Karakteristike vojvodanskih slatina i problem bora u njima. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Miljković inž. Nikola (1925, 1950).

1961 Apсорbcija radioaktivnog stroncija u nekim tleh v Sloveniji in njegova akumulacija u rastlinah (Apсорbcija radioaktivnog stroncija u Sloveniji i njegova akumulacija u biljkama). Biotehniška fakulteta, Ljubljana. Furlan inž. Janez (1924, 1953).

Aktivnost aldolaze pri eksperimentalnoj E-avitaminozi i oboljenju pilića hranjenih ekstraktivnom prekrupom bundevskih sjemenki. Veterinarski fakultet, Zagreb. Kalivoda Marijan (1930, 1955).

Coletotrichum lagenarium (Pass.) Ellio et Halst parazit Cucurbitaceae i mogućnost njegovog suzbijanja. Poljoprivredni fakultet, Beograd. Spaić Miloš (1925, 1951).

Curculinidae kao štetočine šećerne repe u Bačkoj. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Čamprag inž. Dušan (1925, 1951).

Efekat gama-zračenja sjemena na klijavost, rast, sterilitet i neka ekonomska važna svojstva kod ječma. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Šahin Ali inž. Hasan (1928, 1950).

Ekonomski značaj produktivnosti radnih procesa u stočarstvu (proizvodnji mlijeka i tovu goveda i svinja) društvenih proizvodnih poduzeća. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Magašić inž. Mauricije (1913, 1937).

Kolebanja cena i proizvodnje svinja u Jugoslaviji i njihovi uzroci. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Vučković inž. Dragoslav (1921, 1949).

Kukuruzna sovica (*Sesamia cretica* LED) i uticaj faktora spoljne sredine na njenu pojavu. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Hadžistević inž. Dragutin (1925, 1952).

Mikroflora belog sira — dinamika razvika i njena biohemijska aktivnost u procesu zrenja sira. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Rašić inž. Jeremija (1922, 1952).

Morfološke, biološke i proizvodne osobine populacije lucerke — *Medicago sativa* L. iz NR Srbije. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Mijatović inž. Milan (1924, 1949).

Neke karakteristike i rezultati poljoprivredne savjetodavne službe u Jugoslaviji i Egiptu. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Hassanien inž. Ahmed Said M. K. (1924, 1951).

Neke osobine plodova rajčice (*Lycopersicum esculentum* L.) u vezi s njihovom gospodarskom važnošću. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Aladžajkov inž. Lazar (1918, 1956).

Osobine lesa i njegova uloga u obrađivanju zemljišta u Srbiji. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Aleksandrović inž. Dobrovoje (1921, 1950).

Poznavanje ovčepoljske ovce. Poljoprivredni fakultet, Zemun Taškovski inž. Milivoje (1914, 1940).

Prehrambena vrijednost mahuna, konzerviranih postupkom djelomičnog sušenja i smržavanja. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Bitenc inž. Franc (1926, 1949).

Primjena askorbinske kiseline u vinifikaciji. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Premuzić inž. Dubravka (1928, 1952).

Problem amortizacije u poljoprivredi. Poljoprivredni fakultet, Beograd. Stanković inž. Ljubomir (1925, 1950).

Problem zaslanjivanja i uporedne karakteristike normalnih zemljišta u zaslanjivanju solončaka u Vojvodini. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Živković inž. Bogoslav (1922, 1950).

Proučavanje ekonomski najvažnijih viroza maline u Jugoslaviji. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Jordović Mitar (1923, 1950).

Uloga hrane u populacionoj dinamici jagodinog surlaša (*Reynchites germanicus* herbst). Poljoprivredni fakultet, Zemun. Lekić inž. Mladen (1915, 1952).

Utjecaj kiselosti i temperature parenja na neke hemijske i fizičke promene sirne grude u izradi kačkavalja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Stefanović inž. Radosav (1923, 1950).

Utjecaj najvažnijih načina održavanja zemljišta na stanje ishrane i rastejanje jabuke u predalpskom području Slovenije. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Adamić inž. Franc (1911, 1937).

Utjecaj različitih doza kalcija, fosfora i cinka u obrocima svinja u tovu. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Živković inž. Slobodan (1922, 1951).

Utjecaj sastava obroka na mlečnost krava, kvalitet mleka i konzumiranje suve materije. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Zeremski inž. Damjan (1925, 1950).

Utjecaj gnojibde na kvantitetu i kvalitetu grožđa i drva vinove loze. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Licul inž. Ranko (1917, 1947).

Viroze paprike u NR Srbiji. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Delević inž. Branko (1924, 1949).

Značaj tehnološkog postupka i mlečnog vrenja za sadržaj askorbinske kiseline u kiselom kupusu. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Niketić inž. Gordana (1927, 1951).

1962 Biološka i gospodarska svojstva domaćih provenienca *dactylis glomerata* L. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Gliha-Botić inž. Njegošlava (1919, 1947).

Biološke i ekonomske osobine populacija (sorata) ovsu (*Avena sativa* L.) u užoj Srbiji. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Penčić inž. Milutin (1928, 1952).

Biološke i tehnološke karakteristike poznih stonih sorata vinove loze zastupljenih u centralnom vrdarskom rejonu. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Nastev inž. Dragan (1915, 1939).

Botrytis cinerea Perss. kao parazit vinove loze i mogućnost njegovog suzbijanja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Jovanović inž. Milomir (1926, 1953).

Doprinos vodnih zajednica intenziviranju poljoprivrede (s posebnim obzirom na istarsku vodnu zajednicu). Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Zidarić inž. Vjekoslav (1899, 1930).

Fiksaciona sposobnost za kalijum glavnih tipova zemljišta Srbije. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Pantović inž. Mijutin (1921, 1950).

Fiziološke rase Puccinia graminis var. tritici Erikss. et Henn. u jugoistočnom delu FNRJ. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Kostić inž. Borivoje (1922, 1949).

Genetske promene izazvane radioaktivnim zračenjem kod Triticum speciosa. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Borojević inž. Katarina (1928, 1952).

Indukcija profaga u fag zračenjem i analogima nukleinskih kiselina. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Vodvaška-Zgaga inž. Vjera (1925, 1950).

Ishrana pšenice azotom pod uslovima niskih temperatura. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Kostić inž. Miroslav (1925, 1949).

Ispitivanje aklimatizacije ovaca merino-arl rase u pogledu proizvodnih sposobnosti u pirotskom kraju. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Vidanović inž. Miodrag (1925, 1949).

Ispitivanje činilaca klijavosti semena kontinentalnih vrsta voćaka, s posebnim osvrtom na uticaj stratifikovanja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Paunović inž. Staniša (1925, 1949).

Ispitivanje otpornosti važnih domaćih i uvezenih sorti pšenice prema fiziološkim rasama Puccinia graminis tritici Erikss. et Henn. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Lučić inž. Slobodanka (1913, 1937).

Ispitivanje telesnog razvoja i fiziološko-proizvodnih osobina domaćeg crveno-šarenog goveda u Vojvodini. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Bačvanski inž. Stevan (1924, 1950).

Jadranski mugilidi (cipli, skočci) s posebnim obzirom na vrstu Mugil cephalus L. mugil chelocuv. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Morović inž. Dinko (1913, 1939).

Klimatska osnova vinogradarskih rejona Srbije. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Stanojević Stanoje (1929, 1958).

Litogeno karbonatna tla Dalmacije. Prilog poznavanju utjecaja matičnog supstrata, obrade i erozije na njihovu fiziografiju. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Juras inž. Ivo (1923, 1946).

Lucerka kao osnovni izvor suve materije u obroku suprasnih krmača. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Šljivovački inž. Kosta (1922, 1950).

Nasljeđivanje muškog steriliteta kod ječma (Hordeum sativum Jess). Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Milohnić inž. Josip (1920, 1950).

Nasljeđivanje nekih ekonomski važnih svojstava kod križanaca Pisum sativum x Pisum arvense. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Heneberg inž. Ruža (1920, 1943).

Plevelna vegetacija po oraničniti površini vo Pelagonija i nejznoto zemljodjelo značenje (Vegetacija korova na oranicama u Pelagoniji i njeno značenje za zemljoradnju). Zemljodjelo-šumarski fakultet, Skopje. Lozanovski inž. Risto (1925, 1950).

Prilog poznavanju vodnih osobina černoze i livadske crnice i njihov značaj za navodnjavanje na irigacionom području Bačke. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Vučić inž. Novica (1924, 1954).

Proučavanje bioloških i citogenetičkih osobina kupina u rejonu Rudnik—Bukulja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Pantelić inž. Mladen (1923, 1949).

Proučavanje faza razvoja važnijih stranih i domaćih sorata ozime pšenice. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Pavličić inž. Jelena (1919, 1946).

Savijači listova voćaka u Bosni i Hercegovini. Poljoprivredni fakultet, Sarajevo. Batinica inž. Jelva (1919, 1947).

Strukturne promene na selu kao rezultat ekonomskog razvitka. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Marković inž. Petar (1923, 1949).

Štetna gljivična flora mlade šećerne repe u Bačkoj. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Marić inž. Adam (1928, 1952).

Uloga ovnova kavkaske rase u poboljšanju nekih proizvodnih osobina ovaca rase prekos. Poljoprivredni fakultet, Sarajevo. Živković inž. Radmilo (1911, 1937).

Uticaj dubine oranja, količine i dubine unošenja mineralnih đubriva na morfološke i biološke osobine korenovog sistema kod ozime pšenice. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Jevtić inž. Stevan (1927, 1951).

Uticaj pektolitičkih fermenta (filtracionih encima) na neke fizičke i hemijske osobine soka od jabuka u fazi bistrenja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Gugušević-Lazić Milica (1930, 1953).

Uticaj zelene rezidbe kod kordunskog uzgoja vinove loze na potencijal čokota. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Fazinić inž. Nevenko (1917, 1942).

Uzajamni uticaj podloge i vijoke na apsorpciju i kretanje fosfora P-32 u kalemova vinove loze u procesu srašćivanja. Poljoprivredni fakultet, Zemun. Milosavljević inž. Miroslav (1928, 1953).

Važnost vitamina B-12 za poljoprivredu i njegovi prirodni izvori. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Aganović inž. Nada (1926, 1950).

Vrištinsko bujadnična tla Korduna. Poljoprivredni fakultet, Zagreb. Racz inž. Zoltan (1930, 1953).

ŠUMARSTVO

1961| Crna joha u Posavskoj i Podravskoj Hrvatskoj s ekološkog, biološkog i šumsko-uzgojnog gledišta. Šumarski fakultet, Zagreb. Glavač inž. Vjekoslav (1930, 1953).

Hrastova osa listarica — Apethymus abdominalis lep. Šumarski fakultet, Zagreb. Spaić inž. Ivan (1919, 1947).

Nova proučavanja biologije patogene gljivice Dothichiza populea Socc. et Briard, s posebnim osvrtom na mogućnost njenog suzbijanja. Šumarski fakultet, Beograd. Marinković inž. Pribislav (1925, 1951).

O uticaju nadmorske visine i ekspozicije na pojavu Ips typographus L. Šumarski fakultet, Sarajevo. Georgijević inž. Emil (1909, 1936).

Pygaera anastomosis L. (Topolin čupavi prelac) — biološka studija. Šumarski fakultet, Zagreb. Mikloš inž. Ivan (1926, 1952).

Sukcesija vegetacije i prirodno obnavljanje šuma na šumskim požarištima u Srbiji. Šumarski fakultet, Beograd. Vukićević inž. Emilija (1921, 1949).

Uporedna istraživanja tehnoloških svojstava drveta Picea omorica pon. i Picea excelsa lin. u vezi sa uticajem staništa. Šumarski fakultet, Beograd. Lukić-Simonović inž. Nadežda (1923, 1949).

1962| Istraživanje optimalnih elemenata dvoručnih testera. Šumarski fakultet, Beograd. Nikolić inž. Sreten (1928, 1952).

Metodika izrade tablica prinosa i prirasta za jednodobne sastojine na bazi njihovog stvarnog stanja. Šumarski fakultet, Beograd. Trifunović inž. Dragoljub (1901, 1925).

Taksacione osnove za gazdovanje šumama crnog bora u Bosni. Šumarski fakultet, Sarajevo. Drinić inž. Petar (1924, 1949).

ARHITEKTURA

1960| Ljubljanska baročna arhitektura. Filozofska fakulteta, Ljubljana. Šumi Nace (1924, 1950).

1961| Crkve brvnare u Srbiji. Arhitektonski fakultet, Beograd. Pavlović inž. Dobrosav (1916, 1941).

Koordinirani sistem konstrukcija. Arhitektonski fakultet Beograd. Zloковиć inž. Đorđe (1927, 1955).

GEODEZIJA

1961| Deformacije modelova na stereoinstrumentih s približno prostorsko rešitvijo in možnosti njihove kompenzacije (Deformacije modela na stereoinstrumentima sa približnim prostornim rešenjem i mogućnosti njihove kompenzacije). Fakulteta za arhitekturo, građbeništvo in geodeziju, Ljubljana. Makarović inž. Branko (1927, 1952).

GRAĐEVINARSTVO

1960| Paraličkička poligonometrija kao metod za određivanje tačaka osnovnih poligonometrijskih mreža. Građevinski fakultet, Beograd. Činković inž. Nikola (1923, 1950).

Prilog proučavanju ušća reka. Građevinski fakultet, Beograd. Vojinović inž. Mihajlo (1922, 1949).

1961| Propagacija talasa u otvorenim koritima — numeričko opšte rešenje. Građevinski fakultet, Beograd. Bata Geza (1920, 1950).

1962| Ispitivanje betona na udar. Građevinski fakultet, Beograd. Božanović inž. Aleksandar (1929, 1954).

Prilozi rešavanju problema izdašnosti i interferencije bunara sa zrakastim horizontalnim drenovima pored obala reka. Građevinski fakultet, Beograd. Milojević inž. Miloje (1927, 1951).

MAŠINSTVO

1961| O vibracijama torzionih sistema na koje dejstvuju spoljni i unutrašnji momenti prigušenja. Mašinski fakultet, Beograd. Džodžo inž. Borislav (1922, 1951).

1962| Korišćenje kvantitativnih metoda za ispitivanje mogućnosti uticanja na kretanje rezultata u proizvodnji. Mašinski fakultet, Beograd. Bulat inž. Vuksan (1926, 1955).

ELEKTROTEHNIKA

1960| Poboljšanje odnosa signal-smetnji kod položajne impulsne modulacije. Elektrotehnički fakultet, Beograd. Lukatela inž. Georgije (1922, 1951).

1961| Grafička metoda za analizu i sintezu impulsno-relejnih servosistema. Elektrotehnički fakultet, Beograd. Rakić inž. Miodrag (1923, 1951).

Hidraulični problemi bunara sa zrakastim drenovima koji se nalaze u basenima arterskih voda. Elektrotehnički fakultet, Beograd. Kordas inž. Boleslav (1933, 1957).

Merenje stepena iskorišćenja zvučnika u sonornim prostorijama. Elektrotehnički fakultet, Beograd. Kurtović inž. Husnija (1926, 1951).

Prilog kvantitativnom vrednovanju kvalitete televizijske slike. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Smrkčić inž. Zlatko (1924, 1951).

Stabilitet staza mikrotona. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Sedlaček inž. Miroslav (1925, 1952).

Teorija brojenja s EIT. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Radeka inž. Veljko (1920, 1955).

1962| Dvotočkovna temperaturna regulacija. Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana. Rusjan inž. Bruno (1927, 1954).

Nomogramska struktura nekih kriptogramskih sistema i prilog primjeni nekih telekomunikacionih sklopova u kriptografiji. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Župan inž. Josip (1920, 1951).

O pogojih delovanja mikrotona z dvojnim magnetom (O uslovima dejstva mikrotona sa dvojnim magnetom). Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana. Paulin inž. Alojzij (1930, 1955).

Primjer primjene binarne pulsokodne modulacije u telefonskim multipleksnim sistemima s malim brojem kanala i njezina ocjena u okviru teorije informacija. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Vuković inž. Zvonimir (1926, 1951).

Stabilizacija napetosti in tokov za elektronske mikroskope (Stabilizacija napona i tokova za elektronske mikroskope). Elektrotehnička fakulteta, Ljubljana. Vodovnik inž. Lojze (1933, 1957).

Vodljiva faza nekih regenerativnih RC-sklopova. Elektrotehnički fakultet, Zagreb. Turk inž. Stanko (1927, 1952).

HEMIJSKA TEHNOLOGIJA

1961| Kondicioniranje pšenice u cilju povećavanja, iskorišćavanja i poboljšanja pecivosti brašna. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Šenborn inž. Branka (1912, 1936).

1962| Ispitivanje antioksidacionih komponenata ruzmarina i mogućnosti njihove primjene za povećanje održivosti masti i mesnih proizvoda. Tehnološki fakultet, Zagreb. Oštrić-Matijašević inž. Biserka (1926, 1951).

Prilog poznavanju pripreme melanina iz ureje. Tehnološki fakultet, Zagreb. Ježić inž. Zdravko (1931, 1958).

METALURGIJA

1960| Strjevanje sive litine pri evtektični temperaturi u razvoj evtektične celice (Stvrdnjavanje sivog liva na eutektičkoj temperaturi i razvoj eutektičke čelije). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Pelhan Ciril (1921, 1949).

RUDARSTVO

1960| Kinetika drobljenja silikatnih in oksidnih železovih rud u zvezi z njih fizikalno-kemijskim lastnostmi (Kinetika drobljenja silikatnih i oksidnih železnih ruda u vezi s njihovim fizičko-hemijskim osobinama). Fakulteta za naravoslovje i tehnologiju, Ljubljana. Očepek Drago (1927, 1953).

M. F.

DIPLOMATSKO-KONZULARNA PREDSTAVNIŠTVA

Jugoslavija održava diplomatske i konzularne odnose sa 83 države. U 55 država postoje jugoslovenske ambasade, u 5 poslanstva, u 4 generalni konzulati (bez diplomatskih predstavništava), a u jednoj počasni konzulat. Diplomatski odnosi su uspostavljeni sa još 18 država, ali u njima nema stalnih diplomatskih predstavništava, već su akreditovani diplomatski predstavnici Jugoslavije iz susjednih zemalja.

Pored toga, Jugoslavija ima stalne misije pri Organizaciji ujedinjenih nacija u Njujorku i Ženevi, stalnu delegaciju pri Organizaciji za evropsku ekonomsku saradnju u Parizu, Vojnu misiju pri Savezničkom kontrolnom savetu u Nemačkoj u Berlinu, 24 karijerna i 11 počasnih konzulata, uključujući tu i konzulate u državama u kojima nema diplomatska predstavništva.

U toku 1962. godine Jugoslavija je uspostavila diplomatske odnose sa Laosom i Dahomejom, a dva poslanstva podignuta su na rang ambasade.¹

PREDSTAVNIŠTVA JUGOSLAVIJE U INOSTRANSTVU²

ALBANIJA

TIRANA — Poslanstvo. Otpравниk poslova a. i. Mijo Krdžić od 20. septembra 1962.

ALŽIR

ALŽIR — Ambasada. Ambasador Nijaz Dizdarević od 14. decembra 1962.

ARGENTINA

BUENOS AIRES — Ambasada. Ambasador Lazar Latinović od 8. februara 1961.

ROSARIO — Počasni konzulat. Počasni konzul Branko Rubeša od 4. maja 1959.

ROQUEE SAENZ PENA — Počasni konzulat. Počasni konzul Josip Carić-Petrović od 21. septembra 1959.

AUSTRALIJA

SIDNEJ — Generalni konzulat. Generalni konzul Dejan Popović od 28. februara 1962.

AUSTRIJA

BEČ — Ambasada. Ambasador Ivo Sarajčić od 16. septembra 1960.

CELOVEC — Generalni konzulat. Generalni konzul Boris Trampuš od 25. februara 1958.

GRAC — Generalni konzulat. Generalni konzul Miloš Morača od 5. avgusta 1960.

¹ O stanju diplomatsko-konzularnih odnosa Jugoslavije u ranijim godinama vidi: »Jug. pregled«, brojevi: 2/57, 7/57, 2/58, 3/59, 2/60, 2/61. i 2/62.

² Sa stanjem od 31. januara 1961, zaključno. Datumi uz imena diplomatskih predstavnika označavaju datum predaje akreditivnih pisama (kod otpavnika poslova *ad interim* datum preuzimanja dužnosti), a uz imena konzularnih predstavnika datum izdavanja patentnih pisama. Gde datum nije naznačen akreditivi odnosno patentna pisma još nisu predati. Kod zemalja gde diplomatski odnosno konzularni predstavnici nisu još imenovani naznačeni su samo sedišta i rang predstavništva.

AVGANISTAN

KABUL — Ambasada. Ambasador Petar Ivković od 20. marta 1960.

BELGIJA

BRISEL — Ambasada. Ambasador Vjekoslav Prpić od 10. decembra 1958.

BOLIVIJA

LA PAZ — Ambasada. Otpравниk poslova a. i. Anton Kacjan od 30. avgusta 1962.

LA PAZ — Počasni konzulat. Počasni konzul Srećko Sasunić od 1. juna 1955.

COCHABAMBA — Počasni konzulat. Počasni konzul Luka Lavčević od 10. maja 1957.

BRAZIL

RIO DE ŽANEIRO — Ambasada. Ambasador Marijan Barišić od 18. avgusta 1961.

SAO PAULO — Generalni konzulat. Generalni konzul Mirko Bruner od 22. juna 1962.

BUGARSKA

SOFIJA — Ambasada. Ambasador Predrag Ajtić od 3. jula 1962

BURMA

RANGUN — Ambasada. Ambasador Mirko Milutinović od 19. marta 1962.

CEJLON

KOLOMBO — Ambasada. Ambasador Ante Rukavina od 8. aprila 1960.

ČEHOSLOVAČKA

PRAG — Ambasada. Ambasador Nikola Vujanović od 15. novembra 1961.

BRATISLAVA — Generalni konzulat.

ČILE

SANTIAGO DE ČILE — Ambasada. Ambasador Branko Karađolc od 4. maja 1962.

VALPARAISO — Počasni konzulat. Počasni konzul Ivan Razmilić od 1. juna 1955.

PUNTA ARENAS — Počasni konzulat. Počasni konzul Petar Marangunović od 22. jula 1955.

ANTOFAGASTA — Počasni konzulat. Počasni konzul Petar Radmi-
lović od 12. septembra 1955.

DAHOMEJ

PORTO NOVO — Ambasada.

DANSKA

KOPENHAGEN — Ambasada. Ambasador Lazar Lilić od 27. marta 1962.

EKVADOR

KITO — Poslanstvo. Poslanik Luka Belamarić, sa sedištem u Karakasu, Venecuela.

KITO — Počasni konzulat. Počasni konzul Robert Bartus od 23. januara 1957.

ETIOPIJA

ADIS ABEBA — Ambasada. Ambasador Vlado Maleski od 13. novembra 1962.

FINSKA

HELSINKI — Ambasada. Ambasador Momčilo Sibinović od 19. oktobra 1962.

FRANCUSKA

PARIZ — Ambasada. Ambasador Mita Miljković od 30. avgusta 1962.

STRASBURG — Generalni konzulat. Generalni konzul Franc Žugel od 20. jula 1960.

MARSELJ — Generalni konzulat. Generalni konzul Tode Vardžiski od 25. marta 1961.

GANI

AKRA — Ambasada. Ambasador Zvonko Perišić od 20. oktobra 1960.

GRČKA

ATINA — Ambasada. Ambasador Peko Dapčević od 29. septembra 1961.

SOLUN — Generalni konzulat. Generalni konzul Živan Stojanović od 6. septembra 1960.

GVINEJA

KONAKRI — Ambasada. Ambasador Ilija Topaloski od 25. oktobra 1960.

HOLANDIJA

HAG — Ambasada. Ambasador Zdenko Štambuk od 7. novembra 1961.

HONDURAS

TEGUCIGALPA — Poslanstvo. Poslanik Gustav Vlahov od 5. maja 1962, sa sedištem u Meksiko Sitiju, Meksiko.

INDIJA

NJU DELHI — Ambasada. Ambasador Radivoje Uvalić od 22. oktobra 1962.

BOMBAJ — Generalni konzulat. Generalni konzul Rafo Ivančević od 28. aprila 1960.

KALKUTA — Generalni konzulat. Generalni konzul Branko Japundžić od 17. avgusta 1961.

INDONEZIJA

DŽAKARTA — Ambasada. Ambasador Aleš Bebler od 14. avgusta 1961.

IRAK

BAGDAD — Ambasada. Otpravnik poslova Mehmed Rajković od 31. januara 1963.

IRAN

TEHERAN — Ambasada. Ambasador Gojko Žarković od 1. novembra 1961.

ISLAND

REKJAVIK — Poslanstvo. Poslanik Dušan Blagojević od 18. novembra 1960, sa sedištem u Oslu, Norveška.

ITALIJA

RIM — Ambasada. Ambasador Ivo Vejvoda od 5. oktobra 1962.

MILANO — Generalni konzulat. Generalni konzul Vjekoslav Cvrlije od 4. januara 1960.

TRST — Generalni konzulat. Generalni konzul Rudolf Janhuba od 28. avgusta 1962.

IZRAEL

TEL AVIV — Poslanstvo. Poslanik Jože Zemljak od 19. decembra 1960.

HAIFA — Počasni konzulat. Počasni konzul Viktor Štark od 29. aprila 1957.

JAPAN

TOKIO — Ambasada. Ambasador Vladimir Rolović od 29. januara 1963.

JEMEN

SANA — Poslanstvo. Poslanik Jože Brilej od 13. januara 1963, sa sedištem u Kairu, UAR.

JORDAN

AMAN — Poslanstvo. Poslanik Radomir Radović, sa sedištem u Bejrutu, Liban.

JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA

JOHANESBURG — Generalni konzulat. Žeran generalnog konzulata Adam Stambolija od 11. januara 1962.

KAMBODŽA

PNOM PEN — Ambasada. Ambasador Berislav Žulj od 6. novembra 1961.

KANADA

OTAVA — Ambasada. Ambasador Dimče Belovski od 9. novembra 1961.

TORONTO — Generalni konzulat. Generalni konzul Slavko Odić od 3. decembra 1959.

KINA

PEKING — Ambasada. Otpravnik poslova Aleksandar Šokorac od 1. marta 1960.

KIPAR

NIKOZIJA — Ambasada. Otpravnik poslova Marko Vujačić od 18. septembra 1960.

KONGO

LEOPOLDVIL — Ambasada. Otpravnik poslova Ljubo Hrnjak od 25. novembra 1961.

KOSTARIKA

SAN HOZE — Poslanstvo. Poslanik Gustav Vlahov, sa sedištem u Meksiko Sitiju, Meksiko.

KUBA

HAVANA — Ambasada. Ambasador Boško Vidaković od 2. novembra 1961.

LAOS

VIEN-TIAN — Ambasada.

LIBAN

BEJRUT — Ambasada. Ambasador Radomir Radović od 12. oktobra 1962.

LIBIJA

TRIPOLI — Poslanstvo. Poslanik Jovan Vukmanović od 16. januara 1961.

LIBERIJA

MONROVIA — Ambasada. Ambasador Zvonko Perišić od 7. februara 1961, sa sedištem u Akri, Gana.

LUKSEMBURG

LUKSEMBURG — Poslanstvo. Poslanik Vjekoslav Prpić od 20. januara 1958, sa sedištem u Brislu, Belgija.

LUKSEMBURG — Počasni konzulat. Počasni konzul Paul Beghin od 27. januara 1960.

MAROKO

RABAT — Ambasada. Ambasador Slavoljub Petrović od 8. novembra 1961.

MAĐARSKA

BUDIMPEŠTA — Ambasada. Ambasador Mirko Tepavac od 15. marta 1960.

MALI

BAMAKO — Ambasada. Ambasador Vojo Daković od 16. marta 1961.

MEKSIKO

MEKSIKO SITI — Ambasada. Ambasador Gustav Vlahov od 22. decembra 1961.

MONGOLIJA

ULAN BATOR — Ambasada. Ambasador Cvijetin Mijatović od 10. januara 1961, sa sedištem u Moskvi, SSSR.

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA

BERLIN — Poslanstvo. Poslanik Đuro Jović od 13. oktobra 1961

NEPAL

KATHMANDU — Poslanstvo. Poslanik Radivoje Uvalić od 11. januara 1963, sa sedištem u Nju Delhiju, Indija.

NIGERIJA

LAGOS — Ambasada. Otravnik poslova Ante Topali od 24. novembra 1961.

NORVEŠKA

OSLO — Ambasada. Ambasador Dušan Blagojević od 27. septembra 1960.

NOVI ZELAND

VELINGTON — Generalni konzulat. Generalni konzul Aleksa Đomparin od 2. oktobra 1961.

PAKISTAN

KARAČI — Ambasada. Ambasador Nikola Milićević od 18. novembra 1961.

PANAMA

PANAMA — Poslanstvo. Poslanik Dalibor Soldatić.

PARAGVAJ

ASUNSION — Poslanstvo. Poslanik Lazar Latinović, sa sedištem u Buenos Airesu, Argentina.

PERU

LIMA — Počasni konzulat. Počasni konzul Ivan Martinić od 23. januara 1961.

POLJSKA

VARŠAVA — Ambasada. Ambasador Franc Hočevar od 3. septembra 1959.

RUMUNIJA

BUKUREŠT — Ambasada. Ambasador Arso Milatović od 2. marta 1960.

SAVEZ SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA

MOSKVA — Ambasada. Ambasador Cvijetin Mijatović od 3. oktobra 1961.

SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA

Diplomatski odnosi prekinuti od 19. oktobra 1957.

Švedska zastupa interese FNRI.

HAMBURG — Generalni konzulat. Generalni konzul Slavko Janković od 11. januara 1962.

MINHEN — Generalni konzulat. Generalni konzul Slobodan Krstić od 25. januara 1961.

SENEGAL

DAKAR — Ambasada. Ambasador Dušan Ristić.

SIRIJSKA ARAPSKA REPUBLIKA

DAMASK — Ambasada. Otravnik poslova a. i. Velimir Mijović.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

VAŠINGTON — Ambasada — Ambasador Veljko Mićunović od 3. novembra 1962.

NUJORK — Generalni konzulat. Žeran generalnog konzulata Ljuba Ljubić.

ČIKAGO — Generalni konzulat. Generalni konzul Vladeta Selić od 11. oktobra 1961.

SAN FRANCISCO — Generalni konzulat. Generalni konzul Milivoje Čatipović od 23. aprila 1962.

PITTSBURG — Generalni konzulat. Generalni konzul Petar Šegvić od 28. februara 1962.

SOMALIJA

MOGADIŠO — Ambasada.

SUDAN

KARTUM — Ambasada. Ambasador Iso Njegovan od 4. oktobra 1962.

ŠVAJCARSKA

BERN — Ambasada. Ambasador Sloven Smodlaka od 15. novembra 1958.

ŽENEVA — Generalni konzulat. Generalni konzul Danica Kabiljo od 16. jula 1961.

CIRIH — Generalni konzulat. Generalni konzul Stanko Milanović od 16. jula 1961.

ŠVEDSKA

ŠTOKHOLM — Ambasada. Ambasador Dušan Popović od 5. novembra 1962.

TAJLAND

BANGKOK — Poslanstvo. Poslanik Mirko Milutinović od 14. juna 1962, sa sedištem u Rangunu, Burma.

TANGANJICA

DAR ES SALAM — Ambasada. Ambasador Sava Obradović od 29. decembra 1962.

TOGO

LOME — Ambasada. Ambasador Zvonko Perišić od 12. decembra 1960, sa sedištem u Akri, Gana.

TUNIS

TUNIS — Ambasada. Ambasador Miloš Lalović od 26. oktobra 1960.

TURSKA

ANKARA — Ambasada. Ambasador Dragoje Đurić od 28. marta 1961.

ISTAMBUL — Generalni konzulat. Generalni konzul Mihajlo Popović od 14. juna 1960.

UJEDINJENA ARAPSKA REPUBLIKA

KAIRO — Ambasada. Ambasador Jože Brilej od 12. oktobra 1961.

URUGVAJ

MONTEVIDEO — Poslanstvo. Poslanik Marko Milić od 9. maja 1962.

VELIKA BRITANIJA

LONDON — Ambasada. Ambasador Srđa Prica od 3. novembra 1960.

VENECUELA

KARAKAS — Ambasada. Ambasador Luka Belamarić od 8. novembra 1962.

VIJETNAM

HANOJ — Ambasada. Otravnik poslova Aleksandar Šokorac od 1. novembra 1960, sa sedištem u Peking, Kina.

ORGANIZACIJA UJEDINJENIH NACIJA

NUJORK — Stalna misija FNRI pri UN. Šef Misije Mišo Pavićević od 28. decembra 1960.

ŽENEVA — Stalna delegacija FNRI pri Evropskom uredu UN. Stalni delegat Stanislav Koptok od 9. aprila 1962.

ORGANIZACIJA ZA EVROPSKU
EKONOMSKU SARADNJU

PARIZ — Stalna delegacija FNRI pri OEE (OECD). Šef delegacije Petar Miljević od 6. jula 1962.

SAVEZNIČKI KONTROLNI SAVET U NEMAČKOJ

BERLIN — Vojna misija FNRI. Y. d. šefa Misije Vilko Kun.

INOSTRANA PREDSTAVNIŠTVA U JUGOSLAVIJI²

U Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji 50 država ima svoje ambasade, a 5 država poslanstva sa sedištem u Beogradu. Ambasade 12 država i poslanstva 11 država, s kojima Jugoslavija održava diplomatske odnose, ima svoja sedišta u drugim državama. Pored toga, u Beogradu postoji Biro za tehničku pomoć Organizacije ujedinjenih nacija. U Jugoslaviji ima 16 karijernih i 5 počasnih stranih konzulata.

ALBANIJA (REPUBLIQUE POPULAIRE D'ALBANIE)

Poslanstvo. Otvornik poslova a. i. Tahmaz Bečari (Tahmaz Beqari) od 15. januara 1960.

ALŽIR (REPUBLIQUE ALGERIENNE DEMOCRATIQUE ET POPULAIRE)

Ambasada. Otvornik poslova Brahim Hasnaui (Brahim Hasnaoui) od 18. oktobra 1962.

ARGENTINA (ARGENTINE)

Ambasada. Ambasador Ernesto Rogue Piadio (Ernesto Rogue Piaggio), dat agremen. Otvornik poslova Eduardo Cirilo Roldan (Eduardo Cirilo Roldan).

AUSTRALIJA (AUSTRALIE)

Interese zastupa Velika Britanija.

AUSTRIJA (AUTRICHE)

Ambasada. Ambasador Vilhelm Gerc (Wilhelm Goertz) od 11. februara 1960.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul dr Johan Dengler (dr Johann Dengler) od 2. novembra 1960.

LJUBLJANA. Generalni konzulat. Generalni konzul Karl Nevole (Karl Newole) od 2. novembra 1960.

AVGANISTAN (AFGHANISTAN)

Ambasada. Ambasador general Mohamad Arif (général Mohamad Arif) od 1. juna 1960.

BELGIJA (BELGIQUE)

Ambasada. Ambasador Ogist Lonua (Augusta Lonnoy), dat agremen. Otvornik poslova Ivan Znot (Ivan Gennotte).

LJUBLJANA. Počasni konzulat. Počasni konzul Milan Dular od 18. jula 1962.

BOLIVIJA (BOLIVIE)

Ambasada. Otvornik poslova Horge Alderete Rosales (Jorge Alderete Rosales) od 7. juna 1961.

SPLIT. Počasni generalni konzulat. Počasni generalni konzul Mate Sasunić od 17. septembra 1951.

ZAGREB. Počasni konzulat. Počasni konzul Ljubenko Sasunić od 7. januara 1955.

BRAZIL (BRESIL)

Ambasada. Ambasador Rui Ribeiro Couto (Rui Ribeiro-Couto) od 9. aprila 1953.

BUGARSKA (REPUBLIQUE POPULAIRE DE BULGARIE)

Ambasada. Ambasador Grudi Atanasov (Grudi Atanasov) od 9. avgusta 1959.

BURMA (BIRMANIE)

Ambasada. Ambasador Tiri Pianči U Sain Bo (Thiri Pyanchi U Sain Bo) od 13. maja 1960.

CEJLON (CEYLON)

Ambasada. Ambasador Mohamed M. Maharuf (Mohamed M. Maharuf) od 24. avgusta 1961, sa sedištem u Kairu, UAR.

ČEHOSLOVAČKA (REPUBLIQUE SOCIALISTE TCHECOSLOVAQUE)

Ambasada. Ambasador Antonin Kroužil (Antonin Kroužil) od 9. jula 1962.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul Jan Honzal (Jan Honzal) od 15. februara 1960.

ČILE (CHILI)

Ambasada. Ambasador Miguel Serano Fernandez (Miguel Serrano Fernandez) od 13. avgusta 1962.

DAHOMAJ (DAHOMEY)

Ambasada.

DANSKA (DANEMARK)

Ambasada. Ambasador M. G. I. Melhior (M. G. I. Melchior) od 12. septembra 1960.

ZAGREB. Počasni konzulat. Počasni konzul Rene Ružinski (René Ružinski) od 26. aprila 1961.

EKVADOR (EQUATEUR)

Poslanstvo.

ETIOPIJA (ETHIOPIE)

Ambasada. Ambasador Petros Sahlu (Petros Sahlou) od 24. avgusta 1961.

FINSKA (FINLANDE)

Ambasada. Ambasador Erden Olavi Raustila (Erden Olavi Raustila) od 2. juna 1961.

FRANCUSKA (FRANCE)

Ambasada. Ambasador Žan Binoš (Jean Binoche) od 13. avgusta 1962.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul Žozef Bonavita (Joseph Bonavita) od 18. maja 1959.

SKOPJE. Konzulat. Konzul Danijel Krespi (Daniel Crespi) od 9. novembra 1961.

GANI (GHANA)

Ambasada. Ambasador Simon Velington Kumah (Simon Wellington Kumah) od 31. marta 1960.

GRČKA (GRECE)

Ambasada. Ambasador Demetr Nikolareisis (Demetre Nikolareisis) od 10. februara 1960.

SKOPJE. Generalni konzulat. Konzul žeran Generalnog konzulata Vasilios Elefteriadis (Vassilios Elefteriadis) od 3. oktobra 1960.

GVINEJA (GUINEE)

Ambasada. Ambasador Sike Kamara (Sikhe Camara) od 27. aprila 1962.

HOLANDIJA (PAYS-BAS)

Ambasada. Ambasador baron S. G. M. van Vorst tot Vorst (baron S. G. M. van Voorst tot Voorst) od 2. jula 1959.

HONDURAS (HONDURAS)

Poslanstvo.

INDIJA (INDE)

Ambasada. Ambasador dr J. N. Kosla (dr J. N. Khosla) od 7. jula 1961.

INDONEZIJA (INDONESIE)

Ambasada. Ambasador dr R. A. Asmaun (dr R. A. Asmaoen) od 26. decembra 1959.

IRAK (IRAQUE)

Ambasada. Otvornik poslova Mohamed Alvan (Mohamed Alwan) od 21. avgusta 1961.

IRAN (IRAN)

Ambasada. Ambasador Ahmad Eghbal (Ahmad Eghbal) od 8. januara 1963.

ISLAND (ISLANDE)

Poslanstvo. Poslanik Petur Torsteinson (Petur Thorsteinsson) od 17. oktobra 1961, sa sedištem u Parizu, Francuska.

ITALIJA (ITALIE)

Ambasada. Ambasador Alberto Berio (Alberto Berio) od 5. marta 1960.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul obr. Antonijo Restivo (Antonio Restivo) od 30. januara 1963.

KOPAR. Generalni konzulat. Generalni konzul Gvido Zekin (Guido Zecchin) od 18. avgusta 1957.

IZRAEL (ISRAEL)

Poslanstvo. Poslanik Aviezer Šluš (Aviezer Chelouche) od 7. maja 1961.

JAPAN (JAPON)

Ambasada. Ambasador Mičitoši Takahaši (Michitoshi Takahashi) od 16. novembra 1960.

JEMEN (YEMEN)

Poslanstvo. Otpravnik poslova a. i. Mohamed Safari.

JORDAN (JORDANIE)

Poslanstvo.

KAMBODŽA (CAMBODGE)

Ambasada. Ambasador Nj. Kralj. Vis. Princ Norodom Norindeth (S. A. R. le Prince Norodom Norindeth) od 23. marta 1961.

KANADA (CANADA)

Ambasada. Ambasador Gordon Gel Krin (Gordon Gale Crean) od 4. oktobra 1961.

KINA (REPUBLIQUE POPULAIRE DE CHINE)

Ambasada. Otpravnik poslova a. i. Šu Min (Chou Min).

KIPAR (CHYPRE)

Ambasada. Ambasador Nikos Kranidiotis (Nikos Kranidiotis) sa sedištem u Atini, dat agreman.

KONGO (CONGO — LEOPOLDVILLE)

Ambasada. Otpravnik poslova a. i. Rene Bavasa (René Bavassa).

KOSTARIKA (COSTA RICA)

Poslanstvo. Otpravnik poslova a. i. Uberto Korvi (Huberto Corvi) od 11. maja 1953.

KUBA (CUBA)

Ambasada. Ambasador Hose Luis Peres Hernandez (José Luis Perez Hernandez) od 29. avgusta 1961.

LAOS (LAOS)

Ambasada.

LIBAN (LIBAN)

Ambasada. Ambasador Naim Amiuni (Naim Amiouni) od 21. marta 1961.

LIBERIJA (LIBERIA)

Ambasada. Ambasador Rolan H. Kuper (Roland H. Cooper) od 29. novembra 1960, sa sedištem u Rimu, Italija.

LIBIJA (LIBYE)

Poslanstvo. Poslanik Sulejman El Zerbi (Suleiman El Jerbi), sa sedištem u Rimu, dat agreman.

LUKSEMBURG (LUXEMBOURG)

Poslanstvo.

MAĐARSKA (REPUBLIQUE POPULAIRE HONGROISE)

Ambasada. Ambasador dr Karolj Prat (dr Karoly Prath) od 30. oktobra 1961.

MALI (MALI)

Ambasada. Ambasador Alidu Ture (Halidou Touré) od 15. juna 1962.

MAROKO (MAROC)

Ambasada. Ambasador Kasem Ziri (Kacem Zhiri) od 14. jula 1962.

MEKSIKO (MEXIQUE)

Ambasada. Ambasador Delfin Sančes Huares (Delfin Sanchez Juarez) od 4. oktobra 1961.

MONGOLIJA (REPUBLIQUE POPULAIRE DE MONGOLIE)

Ambasada. Ambasador Sonomin Luvsan (Sonomin Luvsan) od 10. juna 1960, sa sedištem u Moskvi.

NEMAČKA DEMOKRATSKA REPUBLIKA (REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE ALLEMANDE)

Poslanstvo. Poslanik Eleonora Štajmer (Eleonore Staimer) od 11. februara 1958.

NEPAL (NEPAL)

Poslanstvo. Poslanik Suberna Sumser Džang Bahadur Rana (Suberna Shumsher Jung Bahadur Rana) od 24. avgusta 1961, sa sedištem u Rimu

NIGERIJA (NIGERIA)

Ambasada.

NORVEŠKA (NORVEGE)

Ambasada. Ambasador Dag Brin (Dag Bryn) od 15. maja 1958.

PAKISTAN (PAKISTAN)

Ambasada. Ambasador Habibur Rahman (Habibur Rahman) od 27. novembra 1962, sa sedištem u Bernu, Švajcarska.

PANAMA (PANAMA)

Poslanstvo.

PARAGVAJ (PARAGUAY)

Poslanstvo.

POLJSKA (REPUBLIQUE POPULAIRE DE POLOGNE)

Ambasada. Ambasador Aleksander Malecki (Aleksander Malecki) od 8. oktobra 1959.

RUMUNIJA (REPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE)

Ambasada. Otpravnik poslova a. i. Vasile Sandru (Vasile Sandru).

SAVEZ SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA (UNION DES REPUBLIQUES SOVIETIQUES SOCIALISTE)

Ambasada. Ambasador Aleksander M. Puzanov (Aleksander M. Puzanov) od 12. septembra 1962.

SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA (REPUBLIQUE FEDERALE D'ALLEMAGNE)

Diplomatski odnosi prekinuti od 19. septembra 1957.

Francuska zastupa interese Savezne Republike Nemačke.

ZAGREB. Konzulat. Konzul Peter Hope (Peter Hoppe) od 20. novembra 1959.

SENEGAL (SENEGAL)

Ambasada. Ambasador Amadu Lui Ge (Amadou Louis Gueye) od 15. juna 1962.

SIRIJSKA ARAPSKA REPUBLIKA (REPUBLIQUE ARABE SYRIENNE)

Ambasada. Ambasador Nabih Sabah (Nabih Sabagh) od 30. januara 1962.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE (ETATS-UNIS D'AMERIQUE)

Ambasada. Ambasador Džordž Kenan (George Kennan) od 16. maja 1961.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul Džozef Godson (Joseph Godson) od 2. februara 1962.

SARAJEVO. Konzulat. Konzul Robert G. Šaklton (Robert G. Shackleton) od 5. decembra 1962.

SOMALIJA (SOMALIE)

Ambasada.

SUDAN (SOUDAN)

Ambasada. Ambasador Jusif Mustafa El Tinaj (Yousif Moustafa El Tinaj) od 4. oktobra 1961.

ŠVAJCARSKA (SUISSE)

Ambasada. Ambasador Anton Roj Ganc (Anton Roy Ganz) od 11. marta 1959.

ZAGREB. Konzulat. Konzul Ernst Ribi (Ernst Ribi) od 20. avgusta 1962.

ŠVEDSKA (SUEDE)

Ambasada. Ambasador Sven Baklund (Sven Backlund) od 9. juna 1961.

TAJLAND (THAILANDE)

Poslanstvo. Poslanik Šiti Sukaritakil (Chiti Sucharitakul) od 29. februara 1960, sa sedištem u Bernu.

TANGANJKA (TANGANYIKA)

Ambasada.

TOGO (TOGO)

Ambasada.

TUNIS (TUNISIE)

Ambasada. Ambasador Abdelmelek Bergaoui (Abdelmelek Bergaoui) od 18. februara 1960.

TURSKA (TURQUIE)

Ambasada. Ambasador Orhan Eralp (Orhan Eralp) od 27. novembra 1959.

SKOPJE. Generalni konzulat. Konzul, žeran Generalnog konzulata Suphi Asim Tanger (Suphi Asim Tangör) od 25. februara 1958.

UJEDINJENA ARAPSKA REPUBLIKA (REPUBLIQUE ARABE UNIE)

Ambasada. Ambasador Mohamed Hamdi Abuzeid (Mohamed Hamdy Abouzeid) od 15. juna 1962.

URUGVAJ (URUGUAY)

Poslanstvo. Otparnik poslova a.i. Rolando Kuneo (Rolando Cuneo) od 22. novembra 1957.

VELIKA BRITANIJA (GRANDE BRETAGNE)

Ambasada. Ambasador ser Majkl Džustin Kresvel (Sir Michael Justin Creswell) od 29. juna 1960.

ZAGREB. Generalni konzulat. Generalni konzul Džon Bazil Tomas Džad (John Basil Thomas Judd) od 9. novembra 1961.

SPLIT — Konzulat. Konzul Majkl Alan Smit (Michael Alan Smith) od 5. januara 1963.

VENEČUELA (VENEZUELA)

Ambasada. Ambasador Simon Alberto Konsalvi (Simon Alberto Consalvi) od 4. oktobra 1961.

VIJETNAM (REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU VIET-NAM)

Ambasada. Otparnik poslova a.i. Nguyen Trong Tuat (Nguyen Trong Thuat).

M. M.

SADRŽAJ 1963.

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Razvoj svojinskih odnosa	1 — 8	(1—8)
--------------------------------	-------	-------

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Aktivnost Centralnog veća Saveza sindikata (1959—1962)	9 — 10	(1—2)
--	--------	-------

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1963. godinu	11—14	(1—4)
Putnički saobraćaj.....	15—18	(5—8)
Troškovi proizvodnje pšenice, kukuruza i šećerne repe na društvenim gazdinstvima.....	19—26	(9—16)

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Rashodi sa zdravstvenu zaštitu 1956—1962.	27—30	(1—4)
---	-------	-------

PROSVETA, NAUKA I KULTURA

Doktorat nauka u 1961. i 1962. godini..	31—42	(1—12)
---	-------	--------

SPOLJNA POLITIKA

Diplomatsko-konzularna predstavništva..	43—48	(1—6)
---	-------	-------

